

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KENAN HULUSİ KORAY'ın

Tekinsiz Düşleri

BİR YARASA BİR KIZA ÂŞIK OLDU

Kenan Hulusi Koray

1906'da İstanbul'da doğdu. Çarşamba İlkokulu, Mercan Ortaokulu ve İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başladı. 1928'de Türk Tarih Encümeni'nin kütüphanesinde memur oldu. İlk hikâyeleri 1928 yılında *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlandı. Daha sonra bu dergi sayesinde bir araya gelen altı arkadaşıyla Yedi Meşale adlı grubu kurdular. Otuz yedi yıllık hayatına birçok eser sığdıran yazar, 1943'te hayatını kaybetti.

Bir Yarasa Bir Kıza Aşık Oldu

Kenan Hulusi Koray

İthaki Yayınları - 1823

Bizim Hikâye - 1

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*

Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Serdar Soydan*

Yayıma Hazırlayan: *Serdar Soydan*

Düzeltili: *Yankı Enki*

Kapak Tasarımı: *Recep Yelek*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Mehmet Büyüktırna*

1. Baskı, Şubat 2021, İstanbul

ISBN: 978-625-7650-16-8

Sertifika No: 46603

© İthaki, 2021

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A. Ş.'nin tescilli markasıdır.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu - İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com

Sertifika No: 48625

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

KENAN HULUSİ KORAY'ın
Tekinsiz Düşleri

BİR YARASA BİR KIZA ÂŞIK OLDU

İçindekiler

Kenan Hulusi'nin Tekinsiz Düşleri	9
Bir Garip Adam	17
Kavaklıkoz Hanı'nda Bir Vaka	27
Tuhaf Bir Ölüm.....	36
Gece Kuşu	41
Kemiksiz Kadın	46
Doktor Popen'in Karısı.....	59
Köyde Cinayet	64
Ömer Besi'nin Başı.....	77
Belki Bir İllüzyon	82
Kemahlı Değirmenci	90
Bir Mezarcının Hayatı.....	100
Bir Cinayetin Hikâyesi	108
Bir Tutam Saç.....	119
Bir Kölenin İntikamı	124
Dirilen Mumya.....	143
Denizin Aldığı Adam	153
Sazlık.....	158
Bir Yarasa Bir Kıza Âşık Oldu.....	165

Kenan Hulusi'nin Tekinsiz Düşleri

Serdar Soydan

Korona virüs pandemisi yüzünden hayatlarımızın altüst olduğu bu dönemde gelin başka bir zamana, başka bir salgına gidelim. 1943-44 yıllarında İstanbul'da yaşanan tifüs, diğer adıyla lekeli humma salgınına. Çünkü bu kitaptaki öykülerin sahibi, yazar Kenan Hulusi Koray, 1943'te tifüs sebebiyle ölenlerden biri.

Tifüs'e yol açan, vücut bitlerinden insanlara geçen bir bakteri. Yani tifüsün yayılması yaşam koşullarınıza bağlı. Düzenli temizlenemiyorsanız bitlenir, daha sonra hastalanır, tedaviye erişiminiz yoksa ölebilirsiniz.

Bu yüzden tarih boyunca tifüs insanların yeterince temizlenemediği, ilaca ve tedaviye ulaşamadığı dönemlerde ve yerlerde artmış. Savaş zamanları, cepheler ve hapishaneler, kentlerin en yoksul mahalleleri bu hastalığın en sık ve çok görüldüğü zaman ve mekânlar olmuş.

1939 yılında başlayan İkinci Dünya Savaşı süresince de

tifüs pek çok ÷lkede ve cephede gör÷lmüş. Ve ne yazık ki savaşa girmeyen Türkiye de hastalıktan nasibini almış. Aslında aşılamanın ve gereken hijyen koşullarını sağlamaya yetecek ekonomik rahatlığın yaygınlaştırılamadığı Türkiye’de, Birinci Dünya Savaşı’ndan beri tifüs gör÷lmekteymiş. Fakat hasta sayıları ve ölüm oranı düşükmüş. İkinci Dünya Savaşı’nın tüm dünyada ekonomik dengeleri bozması halkın fakruzaruret içinde kalmasına, hasta sayılarının ve ölüm oranlarının yükselmesine sebep olmuş.

1943 ve 44 yıllarında 7903 kişi tifüse yakalanmış, bunların 609’u ölmüş. O yıllarda Türkiye nüfusu sadece 18 milyon. Yani bugünkü nüfusun dörtte birinden az. Demek ki sayıları dörtle çarpmamız lazım salgının boyutlarını kavramak için.

İşte o yıllarda tifüs salgınından ölen bu 609 kişi arasında iki de yazar var. Bunlardan biri Kenan Hulusi Koray, diğeriye İskender Fahrettin Sertelli. Bugün adı neredeyse bilinmeyen ve eserleri anılmayan, yazarlık kariyeri boyunca gazetelerin tefrika makinelerinden biri olan, sadece 51 yıllık ömrüne yüzün bir hayli üzerinde roman sığdırmış İskender Fahrettin Sertelli’yi rahmetle andıktan sonra Kenan Hulusi’ye dönecek olursak...

Kenan Hulusi Koray’la tanışmam doksanların sonunda, evdeki kütüphanede Tahir Alangu’nun *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman* antolojisinin ilk cildini bulmamla başlıyor. Bu antolojide Kenan Hulusi’ye de yer ayrılmış ve yazarın “Sazlık” öyküsü okuyucuyla paylaşılmış. Bir balıkçının kara sevdasını, kendisini terk ettiğini sandığı sevgilisini her gün geri gelecek diye beklemesini anlatan bu öyküyü çok beğenmiştim.

Mimar Sinan Üniversitesi, Sinema Televizyon Bölümü'ne girdikten sonra bölüm hocalarından, yönetmen Metin Erksan'ın bu öyküyü senaryolaştırdığı ve TRT için orta metrajlı bir film çektiğini öğrenince, biraz da hocanın gözüne girmek için Kenan Hulusi hakkında bulabildiğim her şeyi okumaya başlamıştım.

Ve bir süre sonra İnci Enginün'ün Kültür Bakanlığı için hazırladığı öykü derlemesindeki "Bir Garip Adam" öyküsüne çarpılmıştım. Bir falcının "ölümün bir ağaçtan olacak" dediği Tokatlı Yusuf'un psikolojisinin yavaş yavaş bozulmasını anlatıyordu bu öykü. Çingene falcının kehanetinden sonra Yusuf ağaçlardan korkmaya başlıyordu. Yusuf'u tanıyan köylülerse onun iyileşmesi için tuhaf bir yöntemle başvuruyorlardı. Bir tür şok tedavisi de denilebilir. Yusuf'un, köyün yakınlarındaki ormanda korucu olarak görevlendirilmesini sağlıyorlardı. Ağaçlardan korkan bir orman korucusu...

Yusuf bir süre sonra ağaçların onu çağırdığını duymaya başlıyordu. Ağaçlar Yusuf'a sesleniyordu. Ve bir gün ormandan gelen balta seslerini duyan köylüler Yusuf'u iyiden iyiye aklını kaybetmiş bir hâlde tüm ağaçları kesmeye çalışırken buluyorlardı. Yusuf'u bir arabaya bağlayarak köye götürüyor, bir ahıra zincirliyorlardı. Fırtınalı bir gece... Rüzgârın uğultusu... Yusuf tüm bu gürültü arasında da ağaçların kendisine seslendiğini, onu ormana çağırdığını duyuyordu. Ve zincirlerden kurtulup ormana koşuyordu. Sabahına onu, tam da çingene falcının dediği gibi bir ağacın dalında buluyorlardı.

Aradan yirmi yıl geçmiş ama hâlen aklımda bu öykü. Dahası sanki sahne sahne görüyorum baştan sona.

Kenan Hulusi'nin derinlikli psikolojiler anlatan ve karanlık, tuhaf, tekinsiz atmosferler yaratan öyküleri bu ikisiyle sınırlı da değil üstelik. Tüm yazarlık hayatı boyunca gotik

olarak adlandırılabilir yahut gotik ögeler içeren öyküler yazmış.

Bu derlemeye de ismini veren “Bir Yarasa Bir Kıza Âşık Oldu”, “Bir Garip Adam”, “Kavaklıkoz Hanında Bir Vaka”, “Kemiksiz Kadın”, “Tuhaf Bir Ölüm”, “Köyde Cinayet” Tüm bu öyküler gerçekle gerçekdışının sınırlarında dolaşır. İnsanı tekinsiz bir dünyanın kapısından içeri sokar. İnanılması güç olaylar, hakikatinden şüphe duyulacak öykülerdir her biri.

Mesela bir genç kızı ısırarak yarasa o kızla arasında simbiyotik bir bağ kurmuştur. Öyle ki yarasa öldüğü anda genç kız da ölüverir. Yahut doktorasını yapan bir tıp öğrencisi, üzerinde çalışmak için bir iskelet getirtir. Ancak iskeletin gelişiy-le birlikte hayatına giren ve ‘Kemiksiz Kadın’ olarak bilinen dansçı Madam Polka, iskeletin karşısında aniden yaşamını yitirir. Yahut 1929 yılının kışında Konya’ya gitmek üzere Beyşehir’den yola çıkan bir araba, bastıran tipi nedeniyle Kavaklıkoz Hanı’na sığınmak zorunda kalır. Yol boyunca arabacıdan Kavaklıkoz Hanı ve hancısı ile ilgili korkunç hikâyeler dinleyen anlatıcı, bu hikâyeleri çocukluğunda dinlemiş olduğu korku hikâyeleri ile birleştirir. Hancıyı gördükten sonra içindeki korku duygusu daha da artar. Bütün geceyi her an meydana gelebilecek korkulu bir hadisenin beklentisiyle geçirir.

Kenan Hulusi’yi gotik öyküleri, yaratmayı başardığı tuhaf, gerilimli atmosfer ve derinlemesine hissettirdiği psikolojilerle sevmiştim. Bugüne kadar Kenan Hulusi öykücülüğündeki bu damarın, onun tüm tekinsiz düşlerinin bir araya getirilmediğini gördüğüm için de böyle bir derleme yapmaya giriştim. Elinizdeki kitap bu sürecin, merakın ve ilginin bir sonucudur.

Peki, kimdir Kenan Hulusi?

27 Mayıs 1906'da Fatih'in Çarşamba Semti'nde dünyaya gelmiştir. Babası Bulgar göçmenidir ki bu durum, babasından dinledikleri *Osmanoğlar* adlı tek romanının temelini oluşturacaktır. Çarşamba İlkokulu, Mercan Ortaokulu ve İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başlar. Babasının ikinci bir evlilik yapması ve üvey annesiyle yaşadığı birtakım sıkıntılara, babasının işlerinin bozulması da eklenince Kenan Hulusi baba evini terk eder. 1928'de Türk Tarih Encümeni'nin kütüphanesine memur olarak girer, 1933 yılının sonlarına kadar orada çalışır.

İlk hikâyelerini 1928 yılında *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlar. Daha sonra bu dergi sayesinde bir araya gelen altı arkadaşıyla Yedi Meşale adlı bir grup kurarlar. Altı şairin yanında tek öykücüdür gruptaki. Ancak edebiyat dünyasına ateşli bir manifestoyla dört nala giren bu gençlerin birlikteliği uzun sürmez. Çıkarttıkları ortak kitap ve sekiz sayı yayımlanan bir dergi kalır Yedi Meşale'den geriye.

Ancak bu ilk dönem eserlerinde bile atmosfer yaratmak-taki gücünü ortaya koyar.

1934'te *Vakit* gazetesine girişiyle yeni bir döneme girer yavaş yavaş. Bu gazetede yazan Sadri Ertem, yazı işleri müdürü Refik Ahmet Sevengil, düzeltmen Selahattin Enis ve kendisiyle yaşıt sayılabilecek Reşat Enis ile Bekir Sıtkı... Tüm bu isimler gerçekçi ve toplumcu bir öykünün, edebiyatın temel taşları hâline gelirler. Kenan Hulusi'nin bir süre sonra yazı işleri müdürlüğü görevini de devralacağı *Vakit* gazetesindeki yılları onun kalemini, edebi anlayışını ve ele almayı seçtiği konuları etkiler.

Örneğin muhtemelen Sadri Ertem etkisinde, ki kendisi taşrayı, köy hayatını anlatan çok sayıda öykü yazmıştır, köy

öyküleri kaleme alır. Evet, otuzların sonunda yirminin üzerinde köy öyküsü yazar Kenan Hulusi. Yedi Meşale döneminden arkadaşşı Cevdet Kudret ölümünden sonra “Hiç tanımadığı ve sadece kulaktan duyduğu köy hayatına, yahut da ayaküstü görüverdiği hadiselerle ait her gün bir hikâye yazdı,” diye bahseder bu öykülerden.

İnci Enginün de *Osmanoflar* romanını yayıma hazırlarken yazdığı önsözde bu öykülere şu şekilde değinir.

“Köy ve köylü hikâyelerinde insan gerçeğini bunca yıl sonra da okuyucu hissetmekle birlikte bu köylerin soyut bir anlayışla yazıldığını, okuyucuda köy havasını uyandırmadığını da belirtmek gerekir.”

Bence de haklı Cevdet Kudret ve İnci Enginün. Ancak köyü bilmeyen, köye gitmemiş bir İstanbul çocuğunun köyü nasıl tasavvur ettiğı, nasıl bir köy kurguladığı erken cumhuriyet döneminde yazar ve aydınların köye nasıl baktığını ortaya koyması açısından önemlidir. Yakup Kadri'nin *Yaban*'ından on yıl kadar sonra Sadri Ertem, Peride Celal, Kenan Hulusi ve Cahit Uçuk gibi yazarların köye bakışı, köyü anlatışı bugüne değin hiç irdelenmemiş. Köy romanlarının popüler hâle geleceğı ellili yıllara kadar köyün nasıl tasvir ve temsil edildiğı güzel bir çalışmaya konu olabilir.

Kenan Hulusi'nin köy öykülerinde de, bu realist dönemde de gotik bazı izler vardır.

Örneğin 1940 yılında *Otelde Yedi Kişi* adlı öykü kitabında yer alan “Köyde Cinayet” adlı öykü... Bu öyküde de buharanlı geceler, gerçek mi yoksa hayal mi olduğu anlaşılamayan olaylar vardır. Öykünün baş karakteri olan ve kendisi de öykü yazar Ahmet Cemil yazı geçirmek için gittiğı köyde kendi hayalinde vurulduğunu sandığı imamın gerçekten vurulduğunu öğrenir.

Yine aynı kitapta yer alan “Ömer Besi’nin Başı” adlı öykü Ömer Besi adlı eşkıyanın yakalanma öyküsünü anlatır. Bu eşkıya bir türlü yakalanmamaktadır. Çünkü Kürt beylerine göre Ömer Besi insan değil, bütün hayvanların kemiklerinden alınmış birer parça ile meydana gelen bir mahluktur. Dağlarda uyuyan bir çakal, açan bir çiçek, uçan bir kuş Ömer Besi olabilir, Ömer Besi istediği zaman kendini değiştirebilir.

Ve bir gün karargâha yeni atanan yüzbaşı kesik bir başla gelir. Başı geçirmek için bir direk istemektedir. Ancak karargâhtakiler donup kalmıştır.

“Çünkü yüzbaşının elinde taşıdığı kesik başla kendi kafası birdenbire garip bir şekilde birbirine dönüşüyor, ve kumandan sesin hangi kafadan geldiğini tahmin edemiyordu. Sanki Ömer Besi’nin kafasıyla yüzbaşının kafası birleşmişti ve genç subayın omuzlarına Ömer Besi’nin başı geçtiği yerden omuzlarına doğru bir kan seli boşanıyor ve bütün bunların arasında bir çakalın sesi gibi yüzbaşının itaat görmeyen emirleri işitiliyordu.”

Fark etmişsinizdir; yıllar geçiyor, edebi çizgisi değişiyorsa da Kenan Hulusi’deki gotik hava, kolay açıklanamayacak, hakikat mi düş mü anlaşılamayacak olaylar varlığını koruyor. O sürekli tekinsiz düşler görüyor.

Kenan Hulusi’yi Türk Edebiyatı’nda eşine az rastlanır bir yazar kılan da bu öyküler sanırım. Pek çoğunda motif tekrarları var; yani hayat verdiği saplantılı karakterler gibi benzer temaları anlatmış durmuş.

Otuz yedi yıllık kısa ömrüne çok sayıda öykü sığdırmış Kenan Hulusi. Bu kitap bunların sadece bir kısmını, yazarlığının bir yönünü ortaya koymaktadır. Ancak merak eden-

ler sahaflarda bulabilecekleri *Bahar Hikâyeleri*'ni, *Otelde Yedi Kişi*'yi, *Son Öpüş*'ü, ölümünden sonra yayımlanan ve hiç yayımlanmamış yedi hikâyesinin de yer aldığı *Bir Yudum Su*'yu bulup okuyabilirler. (Tüm bu kitaplar kısa süre önce Bengü Vahapoğlu editörlüğünde yeniden basıldı.) Ayrıca Kaya- han Özgül tarafından yayıma hazırlanan *Beşer Dakikalık Hikâyeler*, İnci Enginün'ün derlediği *Hikâyeler, Yaz ve Aşk Hikâyeleri*yle *Osmanoflar* romanını da pek kolay olmasa da bulabilirsiniz. Ayrıca Metin Erksan'ın *Sazlık* filmini de izleyebilirsiniz Kenan Hulusi'nin dünyasına girmek, onu bir nebze de olsa tanımak için.

Gazete ve dergi ciltleri arasında kalan, unutulmuş öykülerinin bir gün ortaya çıkması, hatta tüm öykülerin tek bir ciltte toplanması dileğiyle. İsmi yad, ruhu şad olsun.

Bir Garip Adam

Tokatlı Yusuf garip bir adamdı. Bir Çingene karısı ölümünün bir ağaçtan olacağını söyledikten sonra Yusuf daha garip oldu. O günden beri ne bir ağaç altında oturdu, ne bir yaprak gölgesinde dinlendi. Bu yüzden de aç ve işsiz kaldı.

Bir öğle üzeriydi. Üç günden beri sığındığı yerden ilk defa çıkıyordu. İştahsızdı. Ağaçların yıldırım yemiş gibi köklerinden sökülerek üzerine kapandığını hisseden Yusuf, kafasında mütemadiyen dalların kımıldandığını duyuyor, bir Çingene karısı “Yusuf,” diyordu, “Senin ölümün bir ağaçtan olacak!”

Yusuf kendi kendine küfretti, kıcını kaşdı ve yürüdü.

Köy kahvesinin önüne geldiği zaman Yusuf'u muhtar karşıladı.

“Yusuf,” diyordu, “askerlikten döneli bir iş bulamadın gitti. Öküzü boynuzundan yakalar gibi hastalık seni bir yakalamış ki... Ensenden tutup yere bir çalmadığı kalmış.”

Yusuf başını eğdi.

“Doğru muhtar,” dedi, “doğru ama bütün ağaçların üzerime yürüdüğünü hissediyorum.”

“Hadi ulan... Ağaç insan üstüne yürür mü hiç? Hele bak

* *Vakit*, 1-2 Eylül 1940. -ybn

şu hâline bir... Akbaba'da sana insanlar değil, kurtlar, köpekler gülüyor artık."

Yusuf tekrar başını eğdi, kışını tekrar kaşdı.

"Peki muhtar," dedi. "Ben şimdi ne iş yapabilirim?"

"Ne iş mi yapabilirsin? Şu bizim Tokat Korusu..."

"Amanın muhtar, onu yapamam işte ben. Akbabalılar beni kurşuna dizip kuduz köpekler gibi öldürsünler ama koruya bekçi yapmasınlar muhtar."

Muhtar kısa boylu ve kambur bir adamdı. Kendi kendine *Zehre zehirle karşı gelmeli*, diyordu. *Yusuf'u bu hastalıktan kurtarmak istiyorsak Tokat korusuna bekçi yapmalıyız.*

İki omuzları arasında araya sıkışmış üçüncü bir omuz gibi duran kamburunu hafifçe kaldırdı.

"Sen bilirsin Yusuf," dedi. "Köyümüzde sana göre başka bir işimiz de yok. Köye gelen hırsızlar tavuklarımızı oradan alıp götürüyor. Kuşlar da oradan sabahları uçup bizi uyandırıyor ama ya kurtlar... Ayak izlerini belli etmeden yine oradan Akbaba'ya sarkıyorlar. Hem iki gün evvel jandarmalar geldi. Ağaçların kesildiğini söyledi. 'Eğer,' dedi. 'Akbabalılar üç güne kadar koruya bir bekçi bulamazlarsa hükümet gönderecek.' Sonra da seni sordu. 'Ağaçtan korkan Yusuf'u isterseniz hastaneye iletin,' dedi. Bak, düşün taşın! Ömerli köyün hasta köpeklerini götürecek kamyon Akbaba'dan yarın geçecek... Seni de..."

"Amanın muhtar, amanın Allah aşkına..."

Ve hasta Yusuf düşündü taşındı. Kuduz köpeklerle hastaneye gitmektense Tokat korusuna bekçi olmayı tercih etti.

Yusuf köyün korusunu zaten biliyordu. Ömerli tepelerinden toprakları yalayıp geçen bir leke gibi gözükür, sonra bir dil gibi uzayıp kıvrılır giderdi.

Yusuf hastalığa henüz yakalanmadan evvel birçok defalar

yine işsiz dolaşırken hemen yolu üstüne düşen ağaçların altında uyumuştı. Ne tatlı bir uyku... Yapraklar güneşten gözlerini siperliyor, hafif bir rüzgâr çıplak ve yorgun ayaklarını bir mahzen serinliği ile yalayıp geçiyordu. Hatta bir defasında beş kuruş mukabilinde korudan bir ağacı bile devirmişti. Bir kıymık az kalsın gözlerini çıkaracaktı. Yalnız Yusuf'un bütün bilgisi bundan ibaretti, bir de civar tarlalarda çalıştığı zaman korunun yanından ne vakit geçecek olursa garip bir ürperti duyduğunu hatırlardı.

Vakit gün ortasına yakındı. Yusuf köy kâtibi ile koruya yavaş yavaş girdi. Bir patikadan içeri doğru yürüdüler. Küçük bir dere koruyu tarlalardan ayırıyordu. Her taraf esmer bir gün parlaklığı içindeydi ve çıt yoktu. Nasıl? İlk dakikalar Yusuf böyle hissederken fikrini birdenbire değiştirmek mecburiyetinde kaldı. Başının üzerinde binlerce yaprak çıtırdıyordu. Belki üzerlerinde böcekler geziyor yahut kızgın güneş yaprakları bükerek kıvırıyordu. Yusuf muhtarın sözlerini hatırladı. Akbabalıları sabahleyin uyandıran kuşlar... Cenuptan gelen leylekler de yine Akbaba'nın üzerinden geçip korunun ağaçlarında dinlenirler, Şile, Beykoz, Yuşa köylerine buradan dağılırlardı. Yusuf hasta olmadan daha evvel yaptığı gibi gözleriyle hepsini birer birer aradı. Fakat sık yapraklar arasında güneş lekelerinden başka hiçbir şey görünmüyordu. Sonra birdenbire hastalık ve sabit fikri üzerine hücum etti.

“Senin ölümün bir ağaçtan olacak Yusuf!”

Bir ağaca doğru elini uzattı. Kafasına bir yaprak düştü, bir kuş tam kulaklarının yanında uçtu. Ve her nedense Yusuf bu sefer küfretmedi. Kendi kendine güldü. Köy kâtibinin koluna asılarak hafif bir yokuşu tırmanmaya başladı.

Korunun küçük bekçi kulübesi şimal sırtında idi. Bura-ya dar bir patikadan gidiliyordu. Ara sıra yapraklar düşüyor ve serinlik Yusuf'un saçlarında uçuyordu. Kulübe önlerine birdenbire çıktı. Kapısı iki seneden beri kilitliydi. İki demir halkayı kanatların iki tarafında paslanmış bir zincir birbirine bağlamıştı. Yapraklar arasından nasılsa kurtulan bir ışık tam anahtar deliğine vuruyordu. Kulübenin tek penceresi örümcek ağı içindeydi ve tozlu ağ üzerinde nereden düştüğü belirsiz bir iki damla yağmur güneşte parılıyordu. Köy kâtibi cebinden anahtarı çıkardı. Paslı kilitte hiç ses işitilmedi. Sanki bir yağ damlası bırakılmış gibi anahtar kolaylıkla kaydı.

Köy kâtibi "Yusuf," dedi, "hadi hayırlı olsun."

Kulübenin eşyaları basitti. Bir sedir üzerinde toplanmamış bir yatak... Yorganlar ayakucuna çekilip bırakılmıştı. Yatağın baş tarafında ağzı açık bir testi duruyordu. Tahta bir masa üzerinde küflü iki silah vardı. Yusuf yorgana doğru elini uzattı. Belki de üç dört saat sonra içine gireceği yorganları havalandırmak istiyordu. Fakat birdenbire geri çekildi. Yorgan senelerce yatan birisi yeni kalkmış gibi âdeta sımsıcaktı.

Köy kâtibi kapıda duruyor, paslı anahtarla oynuyordu. Yusuf'a doğru yavaş yavaş yürüdü.

"Vehim," dedi. "Bekçi öleli iki sene oluyor Yusuf!"

Yusuf buna bir türlü inanmadı. Parmaklarını oraya dokundurduğu saniye vücudunu baştanbaşa yalayıp geçen garip sıcaklığı hâlâ hissediyordu.

"Sakın," dedi, "bekçi yeni ölmüş olmasın?"

Kâtıp "Garipsin Yusuf," dedi. "İki sene evvel bekçiyi gömenler arasında sen de yok muydun ki?"

Yusuf bir saniye durdu ve düşündü. Belki de bekçinin neden öldüğünü soracaktı. Acaba bir ağaç korkusundan mı? Bu sual dudaklarının tam ucuna geldiği hâlde vazgeçti, sormadı.

“Belki de ruhudur,” dedi. “Elimi dokundurunca uçup gitmiş olacak.”

Buna kâtip de inanmıştı, ikisi göz göze geldiler. Yorganın bir tarafında öldükten sonra gözle görülmeyen ve hafif bir sıcaklığa intikal eden bir şeyin orada sanki kımıldadığını görüyorlardı. Kâtip başını yukarı kaldırdı. Örümcek ağı ile örtülü pencereden parlak bir güneş süzülüyor, tam yorganın üzerine doğru bir kedi gibi kıvrılıp bir yumak hâlinde sokulmaya çalışıyordu. Yatağı ikisi beraber temizlediler. Kâtip iyi bir adamdı. Yusuf’a yardım ediyordu. Yatağın ayak ucundaki masayı dışarı çıkardılar. Silahlar üzerinde duruyordu.

Köy kâtibi “Yusuf,” dedi. “İşte koruda en iyi arkadaşların!” Birisini eline aldı ve hemen bıraktı.

“Nasıl?” diye sordu. “Onları iyi kullanabilecek misin?”

Yusuf güldü.

“Akbaba’ya geçen kış gelen kurtları kim vurdu ki?”

“Doğru Yusuf... Bir tanesi ne de büyüktü. Sonra ne yaptınız onları biz?”

Yusuf kulübenin önündeki kırmızı toprakları suluyordu. Taşların arasında çimler bitmiş, kurumuş, tekrar büyümüştü. Çardağın altındaki tahta sedire bırakılan yarı ıslak, yarı küflü şilteyi silkti. Toz... Üzerinde köpek tüyleri vardı. Belki de kışın bir kurt yatmıştı. Yahut bir serçe ince ayaklarıyla gezinmişti. Oturdular. Köyden getirdikleri zeytin, domates, bir de büyük bir kavun yediler.

Köy kâtibi yemekten sonra Yusuf’un yanında çok kalmadı.

“Ben gidiyorum Yusuf,” dedi.

“Güle güle öyleyse...”

Sonra birdenbire hatırladı.

“Muhtar, Akbaba’ya inmek için bir eşek gönderecekti, dedi.

“Hatırlatırım Yusuf! Hem Karadayıların bir eşeği boşta.”

“Ama yüz lira istiyordu!”

Bu sefer kâtip güldü.

“Sen paradan konuşma,” dedi. “Muhtar Akbaba’nın taşın-
dan bile çıkarır parayı. Hadi Allahaismarladık.”

Serin bir rüzgâr esti. Kâtip yuvarlanan bir ta  gibi patika-
dan uzaklaştı.

Yusuf onu gözleriyle takip ediyordu. Bir gece ku u he-
men arkasından uçmuştu. Sert kanatlarıyla kâtibin neredeyse
omuzlarını delip geçecekti.

Bir gece ku u!

Yusuf birdenbire etrafına baktı. Korunun ara sıra parlak
ve daima esmer lo luğu ötede beride yer yer lekelenmi ti.
Yapraklar arasına saklanmış binlerce ses kulaklarına bir şey
fısıldar gibi oldu.

“Yusuf senin ölümün bir ağaçtan olacak! Yusuf... senin
Ölümün...”

Yusuf, masanın üzerinde duran silahları bırakarak kul -
benin açık kapısına elini dokundurmaksızın kâtibin ar-
kasından gitmek istedi. Koştu ve bağırdı. Tıpkı bir keçi gibi
bağırıyordu. Bir kuş yeniden  tt . Fakat kâtip sesini duymadı.
Yusuf “Vehim,” dedi. “Hiçbir şey yok.”

Ve kâtibin yorganda hafif ılıkığı hissettiği zaman söyle-
diklerini hatırladı. Günün parlak güneşi aklına geldi. Geri
döndü. Silahlar oradaydı. Masa  zerinde. Birisi küflenmiş,
fakat birisi yepyeni. Havaya doğru kaldırdı. Madeni bir ses
ağaç yapraklarını yırtarak geçti. Bir iki dal çatırdayarak düştü.
Fısıltılar yapraklar arasında hâlâ devam ediyordu.

“Yusuf, senin  l m n...”

Yusuf sabahleyin uyandığı zaman gün ormanda yeni sök-
mek üzereydi. Kapının önüne çıktı. Gözlerine çarpan ışıklar
onları aldı, ağaç yaprakları arasındaki kuşlara doğru götürdü.
Kuşlar... Akbaba'yı sabahleyin onlar uyandırır. Ama kışın da.
Kendine bir kahve pişirdi. Korunun arasından kulübeyi ya-
layarak geçip giden suda yüzünü ve ayaklarını yıkadı. Fakat
sular akıyor, âdeta konuşuyordu.

“Yusuf, senin ölümün... Yusuf... Bir ağaçtan...

Yusuf koruyu bıraktı ve köye doğru koştu. Akbabada
Yusuf'u muhtar karşıladı. Öküzlerini ahırdan daha yeni çı-
karıyordu.

“Yusuf,” dedi. “Yabancılarla mı çatıştın?”

Yusuf birdenbire koştu.

“Muhtar,” dedi. “Bir daha koruya dönecek olursam beni
ölmüş bulacaksınız orada. Bütün ağaçlar benimle konuşuyor.
'Yusuf,' diyorlar, 'senin ölümün...'”

“Bir sihirbaz seni çarpmış gibi konuşuyorsun Yu-
suf. Hâlbuki bütün köy seni akıllı tanır. Ama sen bilirsin...
Ömerli'nin uyuz köpeklerini getirecek kamyon şimdi nere-
deyse gelir. Şile'ye geçen jandarma da yarım saat sonra bura-
da. Deli! Kendi kendine kuruyorsun orada! Hâlbuki...”

Yusuf uyuz köpeklerin yaralarını düşündü ve tekrar geriye
dönmeyi yine tercih etti.

Ertesi gün koru civarından geçenler, şimalde bekçi kulü-
besinin bulunduğu bir taraftan gelen birtakım ağaç seslerini
muhtara haber verdiler.

“Hani,” dediler, “koruya bekçi koymuştunuz. Ağaçları
köklerinden söküp götürüyorlar da haberi yok.”

Muhtar ilkin başını salladı.

“Sana öyle gelmiştir,” dedi. “Yusuf kimseyi bırakmaz içeriye.”

Fakat daha ertesi günü başka biri, bu sefer Yusuf’u bir ağacı devirirken gördüğünü söyledi. Muhtar “Şile köylerinden bir kaçaktır,” dedi. “Yusuf o işi yapmaz.”

Haberi getiren köylü “Tuhafsın muhtar,” dedi. “Tanımaz mıyım Yusuf’u ben. Hem de konuştum ‘Yusuf,’ dedim, ‘Ak-babalılar seni bekçi diye gönderdiler buraya... Hâlbuki sen...’ Elinde bir balta vardı. Sapından tutarak üzerime doğru hiddetle yürüdü. ‘Sus,’ dedi, ‘niçin kestiğimi biliyor musun ki?’ ‘Hayır,’ dedim. ‘Ama niçin olursa olsun, orman kanunları ağaç kesmeyi yasak etmiştir.’ ‘İş öyle değil,’ dedi. Baltasını elinden bıraktı. Ayaklarını yere yıkılmış koca bir meşe kütüğüne dayamıştı. ‘Bu meşe ağacını görüyor musun?’ dedi. ‘Dün akşam kendimi asılmış gördüm bu meşe ağacında.’ ‘Rüya bu,’ dedim, ‘İnsan asıldığına da görür, kesildiğini de.’ ‘Ben asıldığımı görmek istemem,’ dedi. ‘Hem de bir meşe ağacında. Bir Çingene karısı ölümün bir ağaçtan olacak demişti bana. Kim bilir belki de bu ağaç...’ Sonra geri geri çekildi. Bütün ağaçları birer birer göstererek ‘Belki de bu,’ dedi. ‘Yahut öteki. Yoksa...’ Kestiği kütüğe oturdu. Ellerini yüzüne kapadı, ağladı. İşte gördüklerim muhtar...”

Muhtar “Sakın,” dedi. ‘Sen de bir ağaç altında uyumuş olmayasın?’

Köylü arabasına atladı, öküzler yürüdü.

İşin hakikati şu ki, Yusuf’un orada ağladığı doğrudur. İlk dakikalar kendisinde ağaçtan kaçabilmek kuvvetini bulan Yusuf garip bir şekilde şimdi koruya bağlı olduğunu duyuyordu. Daha doğrusu rüyasında kendisini ağaçlara asılmış, dili bir karış dışarıda, mosmor görüyor, birdenbire uyanıp silahı elinde, kulübenin penceresinde camı açarak parmakları tetikte saatlerce birisini bekliyordu. Kim gelecekti? Ve gün doğar

doğmaz dışarı çıkan Yusuf, ağaçları birer birer dolaşüyor, kendisini dallarına asılmış gördüğü ağacı arıyordu.

Günler vardı ki öküz arabalarıyla korunun yanından geçen köylüler uzaktan uzağa balta sesleri işitiyorlar, korkuyorlardı. Belki de ağaçlarda bile kuşlar uçamaz, yapraklar arasında rüzgâr esemez olmuştu. Akbabalıları sabahları hiçbir şey uyandırmıyor, köylüler kahvenin önünde yalnız Yusuf'u konuşuyorlardı. Yusuf'un bir haftadan beri Akbaba'ya indiği yoktu. Fakat bir gün birdenbire elinde bir balta yahut arkasında sürüklediği koca bir meşe ağacıyla, kan ve ter içinde yol başından gözükeceğini bekliyorlardı. Belki de Akbaba'nın bütün ağaçlarını birer birer dolaşarak rüyasında asılmış olduğu ağacı arayacak, sonra hiçbirini bulamadığı zaman, ne bir bıçak ne de bir tüfek sesine aldırış etmeyerek bütün ağaçları birer birer kesip devirecekti. Daha tuhafı, ne muhtar ne kâtip ne de köylüler Yusuf'a el uzatamayacaklardı. Onun için olacak ki, muhtar yanına aldığı bir jandarmayla bir sabah Yusuf'u bulmak mecburiyetini hissetti.

İlk dakikalarda tıpkı Yusuf'un bir zamanlar hissettiği gibi muhtarın gözlerine esmer bir boşluktan başka koruda hiçbir şey takılmamıştı. Sonra birdenbire rüzgârın estiğini duydu ve sanki yüz binlerce böcek, ağaç yapraklarını dişlerinin arasında kıra kıra yiyorlardı. Kulübenin kapısı açıktı. İki silah, ikisi de masanın üzerinde duruyordu.

Muhtar "Yusuf!" diye seslendi. "Yusuf, hey!"

Bir kuş uçu ve kulübenin tek kanatlı penceresi rüzgârla gidip geldi. Jandarma masa üzerine bırakılmış iki silahla oynuyordu. Göz göze geldiler. Kulübenin önünde üç dört ağaç yerde yatıyordu. Kökleri topraktan iyice çıkarılmış, dalları kesilmişti. Muhtar bir kere daha seslendi. Jandarma "Muhtar," dedi, "kimmiş o Çingene karısı..."

Muhtar başını salladı ve aynı dakikalarda jandarma birdenbire silahına el atmıştı. Yusuf elinde bir balta, meşe ağaçlarına baka baka geliyordu. Ara sıra dalları yokluyor, kendi kendine düşünüyordu.

“Yusuf, senin ölümün...”

Muhtarı görünce birdenbire kaçmak istedi. Sonra geriye döndü, küfretti, yere yıkıldı ve ağladı.

Jandarma “Sarhoş,” dedi, “ne yaptığını bilmiyor muhtar.”

Akşama doğru Yusuf’u bir öküz arabasına bağlayarak Akbaba’ya getirdiler. Köyün bütün kapıları kapanmıştı. Kâtibin samanlığında sarhoş Yusuf’u bir köşeye attılar. Yalnız, iş bununla kalmadı, ilk günler samanlıkta yatıp kalkan Yusuf üç gün sonra birdenbire yok oldu. Bir hafta sonra koria gidenler Yusuf’u bir ağaç dalında ölü buldular.

Kavaklıkoz Hanı'nda Bir Vaka*

Beyşehir'le Konya arasında uzanan Erenler Dağı biter bitmez birbiri ardı sıra küçük Kavaklıkoz tepeleri gözükmeye başlar.

İki dağ silsilesi arasında yazın yapacağınız bir seyahatin çok kolay geçeceğinden şüphe etmeyiniz. En tehlikeli bulduğunuz bir ağaç altında geceleyebilir, bir ırmak başında yüzünüzü yıkadıktan sonra rahatça uyuyabilirsiniz. Ne bir domuz yavrusu, ne de koca bir ayı burnunu uzatarak toprağı koklaya koklaya yanınıza kadar yaklaşmaz ve bilinmez birtakım vasıtalarla uğursuzluğu kulağınıza gelen Kavaklıkoz Hanı'nda korkulu bir gece geçirmektense, açık havada hünnap kokuları arasında, belki de yıldızları birer birer sayarak uyumayı tercih edersiniz.

Bununla beraber yolculuğunuzu kış günlerinden birine rast getirmişseniz vay hâlinize... Beyşehir'den daha yola çıkar çıkmaz Erenler'in uzak bir ovadın alıp getirdiğı sert bir rüzgâr sizi karşılayacaktır. Ne ceket, ne palto ne de bütün medeni araçları kullanarak sarıp sarmalanmanız... Hiçbir şey yüzünüzün derisini bu sert rüzgârın temasından koru-

Bahar Hikâyeleri, İstanbul: Çığır Kitabevi, 1939, s. 18-26. -ybn

yamayacaktır. Bir yaylı içinde bile olsanız, bir karıncanın bir ağaç yahut toprağa girecek bir delik bulması gibi herhangi bir tarafınızdan rüzgârın sizi yakaladığını hisseder ve hele Erenler Dağı'nın yavaş yavaş yükselen rakımlarında kendinizi gittikçe yerden uzaklaşmış farz ederek üşümekten titremeye, titremekten çeneleriniz atmaya ve donmaya başladığınızı duyarsınız. Üstelik iş bu kadarla kalsa belki de çok iyidir. Az sonra bir tipinin etrafınızı hemen sardığını görünce en kısa bir zamanda Kavaklık tepelerini bulmaya çalışır ve hemen uğursuzluğunu unutmaya yüz tutarsınız.

Yirmi dokuz yılının büyük kışındaydı. Beyşehir'de bütün avcıların hava hakkında fikirlerini aldıktan sonra ve imkânı yok, en aşağı bir hafta yerde kar olmakla beraber her şeyin sükûnet içinde kalacağına inanarak arabacıyı hesaba katmadığınız takdirde tek başıma yola çıkmıştım. Arabacıyı diyorum, birçok seyahatlerimde her türlü tehlikeleri burunlarına çarpan bir koku gibi hissederek hemen geriye döndüklerini yahut Allah tarafından kendilerine verilmiş başka bir hassalarını, mesela kaybolma hassalarını kullanarak kaşla göz arasında yapayalnız kaldığımı görmüştüm.

Yolculuğumuz ilk menzile kadar Beyşehir'deki avcıların dedikleri gibi çıktı. Hava açıldı ve karlar erimiyordu. Bu çok tatlı bir şeydir. Ara sıra ağaçların kar hevengi altında kalmış bir iki kuş arabanın kapalı perdelerine çarpıyor, çok kere de çarpmakla vurulup düşmeleri bir oluyordu.

Bütün maksadım ilk duraktan sonra erkenden yola çıkıp kendimde nasıl yer ettiğini anlamadığım bir hisle Kavaklık Hanı'nda durmaksızın hemen üçüncü menzile atlamaktı ve iyice biliyordum ki, hayvanlarını pek yormak istemeyen arabacı da bundan başka bir fikirle alabildiğine gitmiyordu. Bir aralık "İyi düşünüyorsunuz beyim," bile dedi. "Uğursuzluğu

bir tarafa bırakın, oradaki hancının yüzünü görmektense insan ifrit görmeyi tercih eder.”

Fakat ne yapalım ki alnımıza yazılıymış. Bu meçhul elin oraya yazdığı şeyler... Tıpkı küçük kuşların arabamıza vurulup düşmeleri gibi, birdenbire çıkıp bizi uçurumlara sürükleyecek kadar ölüme çarpan bir tipi arasında kendimizi Kavaklıkoz Hanı'na dar attık.

Konya ile Beyşehir arasında gidip gelenler Kavaklıkoz tepelerinden birinin eteğine kurulmuş ve büyük kavak ağaçları altında gözden saklanmış han için birçok hikâyeler anlatırlar. Arabacının yolda söylediğine göre daha geçen kış bir jandarma çavuşu Kavaklıkoz tepelerini uçurup götüren bir kar tipisine rağmen handan gece yarısı bir deli gibi fırlayarak alıp başını kaybolmuş. Bütün aramalara karşı bulunamayan jandarma çavuşu gene arabacının söylediğine inanmak lazım gelirse handa geceleyen yolcular tarafından boğazında bir ilimikle boğulu bulunmuştu. Hancıya gelince, vakanın geçtiği gece gözlerini açmayacak kadar kendisini bilmediğini, ertesi sabah han kapısını ardına kadar açık bulmakla beraber bütün gün hayvanların çekildiği aşağıki topraklıkta, tıpkı bir meydana olduğu gibi arabaların muttarit bir kamçı sesiyle arka arkaya koştuğunu söylemişti. “Ne gürültü!” diyordu “Ve ancak tanyeri sökerken sesler biraz kesilir gibi olmuştu.” Fakat ne olursa olsun, Kavaklıkoz Hanı'nı en azı yirmi yedi seneden beri işleten bir adamdı, bütün aksiliğine rağmen söylediklerine kulak vermek lazım geliyordu.

Han kapısını elinde isli bir fenerle sekiz on yaşlarında kadar küçük bir çocuk açtı. Arabamızı hemen içeri sürdük ve aynı saniyelerde başımdan itibaren ta tırnak uçlarına kadar

ölen bir adamın derisini üzerime giymişim gibi birdenbire titrediğimi hissettim.

Arabacım neredeyse donmak üzereydi. Etrafıma kısa bir göz gezdirerek bana yardım edecek birini aradığım sıralardıydı. Hayvanları idare ettiği yerden onu indirmeye hazırlanıyordum ki bir elin hareketlerime yardım için uzandığını görür gibi oldum ve hemen geri çekilerek onu çok daha iyi görmek yahut yanılmadığımı anlamak üzere dikkatle bakmaya çalıştım. Kızıl bir deri avuçlarına yamalanmış gibiydi ve karanlık içinde o kadar fazla göze çarpıyordu ki bileklerinden tutunmak, onları daha iyi görmek için âdeta tahrik ediliyordum. Birdenbire küçükken bana anlattıkları bir hikâyeyi hatırladım. Ellerinde kan rengi görülen adamların hikâyesini. Ne vakitsiz bir hatırlayış. Başımı kaldırdım, pos bıyıklı, göz kapaklarının altında şiş yağ tabakaları ile Kavaklıkoz hancısını fark eder gibi oldum.

Yol arkadaşımı kendine getirmek zor olmadı. Zaten Kavaklıkoz Hanı'nı yolda anlattığı sıralar birkaç defa Beyşehir'le Konya arasında donmak tehlikesi geçirdiğini de söylemiş, eğer gene böyle dakikalardan birine tesadüf edecek olursam bir iki hareket tavsiye etmişti. Yalnız hayvanların da çekildiği bu alt katta, ıslak ve sidikle karışmış ekşi bir saman kokusu burnuma çarpıyordu. Fakat hafif bir ıslaklıkla ateşi görmekten doğan bir hareket âdeta burnumu ortadan yok ederek bu ekşi ve pis kokuyu alıp götürmüştü. Hayvanlarımızı çözdük, arabayı ötekilerin arasındaki taş duvara doğru dayadık. Az beride, hanın ocağında parıldayan ateş ve yalaz bizi kendine doğru çekti.

Kavaklıkoz Hanı'nda bizden başka geceyi geçirecek dört yolcu daha vardı. Hemen hepsi de Erenler'den hareket ettikleri dakika tipiye tutuldukları için kendilerini dar

atmışlardı. Havanın biraz evvel açılması için ara sıra kulak kabartarak ağaçlardan en vahşi bir hışırtı ile esen rüzgârı dinlemeye çalışıyorlar, fakat bir saniye bitip nihayete ermeyeceğini anladıkları dakika hareketlerinden vazgeçerek kendilerini daha çok ateşe veriyorlar, doğrusunu söylemek lazım gelirse gözleriyle birbirlerinin içerlerini anlamaya çalışarak Konya'dan, Beyşehir'den, Erenler Dağı'ndan ve ister istemez de Kavaklıkoz Hanı için kulaklarına çarpan şeylerden bahsediyorlardı.

Tipi aşağı yukarı on seneden beri tesadüf edilmemiş bir şiddetle ve altımızda bulunan dağ yamacını söküp başka bir tarafa, uzak bir buz dağı üzerine atacakmış kadar tehlikeli olmaya başlamıştı. Hele handan içeri girip de ateşin başına geldiğimiz sıralar kulaklarımız tehlikeyi büyüten çok daha açık bir vaziyet almıştı. Kavaklıkoz hancısı ateşin ta karşısında oturuyor, geceyi handa geçirecek misafirler gözleri ara sıra ateşte, çok kereler de hancının gözlerine dikilmiş onu dinliyorlardı.

Hancı yirmi yedi sene evvel Beyşehir'den henüz gelerek hanı işletmeye başladığı yıl Erenler Dağı ile Konya arasını bastıran büyük kışı anlatıyordu. Kurtların han kapısını dişleriyle kemirdikleri dakikalar! Hancının dudaklarından bu saniyeleri âdeta işitiyorduk. Kırılmış dişleri garip bir hareketle ön dudaklarına çarpıyor ve sesleri taklit ettiği zaman alt çenesini daha çok uzatarak bir köpeğin bir kemiği kırması gibi kulaklarımıza sert bir şeyler takılıyordu ve gittikçe avuçlarının oraya hemen yapıştırılmış kızıl bir deri renginden yavaş yavaş çıkarak daha fazla pıhtılaşmaya başlayan bir kan lekesiyle dolduğunu görüyordum. Aynı gece kendisini pen-

cereden uçuruma yuvarlayan bir yolcuyu da hikâye ediyordu. “Kavaklık z Hanı’nda ilk vaka,” diyordu ve bunu uzaklaşmış bir zamandan gözleriyle çekip çıkarmak istercesine, ateş yalazlarında düşüne düşüne anlattığı sıralar, iri ve karmakarışık kaşları altında gözlerinin bir insan gözünden ayrılarak bizim bilmediğimiz çok başka bir mahlukun gözleri gibi kımıldadığını fark ediyor, avuçlarının kanlanmış rengi, bütün dikka-tille onu sökmek istediğim hâlde oradan yok olup gidemiyordu. Kavaklık z hancısının bu avuçları... Senelerden beri onları hafızamdan çıkaramadım. Daha ilk dakika gördüğüm zaman kendi kendime teşe  m ettiğim gibi, handa yeni bir ölüm havası dolaştığını duyuyordum.

Saatin gece yarısını çok geçtiği bir sıra bütün yolcular ayrı ayrı odalarına çekildi, hepsi de hemen aynı şeyi düşünüyorlardı, belki de nasıl uyuyacaklarını... Aramızda ilk harekete gelen gene hancı olmuştu. Bağdaş kurduğu yerden yavaş yavaş doğruldu. “Bu gece amma da ölümden konuştuk ha!” dedi. İki tarafına sallana sallana yürüyordu ve çok daha evvel ocağın bir tarafında bir saman yığını üzerine büzülmüş küçük yamağını tekmeleyerek uyandırmaya çalıştı.

Ölüm! Bunu söylerken merdiven başında bir duraklamıştı. Koca gövdesi ateşin kenarında hâlâ halkalanan yolculara karşı yarı dönüktü ve öylesine katıla katıla gülüyordu ki... Fakat birdenbire sesini kesti, çılgın bir g l şten bu ani s k ta geçiş hanın alt katında görünecek herhangi bir hayalden çok daha korkunç oldu.

Bütün gece uyumadım. Dışarıda aynı tipi, hanı bir yuva gibi saran ağaçlar üzerinde fırtına ile karışık devam ediyordu. Bir aralık odanın yegâne eşyası olan tahta bir sedire uzanmayı tecrübe etmek istedim. Bütün hislerim o kadar ayakta idi ki kendimde varlığını bilmediğim birtakım his uzuvlarının vücuduma ilave edildiğini anlıyordum. Garip bir el yalaza tutulmuş gibi karanlıkta ara sıra kaybolup parılıyor, içinde bulunduğum odadan dışarıda, Kavaklıkoz hancısının içimizden birini gözüne kestirerek ve yavaş yavaş dolaşarak kapılardan içerisini dinlediğini işitiyordum. Belki de benim kapımdı bu. Hızla yerimden kalkarak sürmeyi çektim. Aşağıda hâlâ parıldaayan hafif bir yalaz aydınlığında eşyalar vakit vakit olduğundan daha fazla büyüüp küçülüyor ve hanın dışarısında dalları kırıp geçiren rüzgâr odalarımızı çepçevre saran üst kat sofada tuhaf inilti çıkarıyordu.

Sabaha kadar odanın kapısını açık bıraktım ve dolaştım. Kulaklarımın, tehlikede olan hiçbir insan sesi almamasına rağmen bir türlü onlara inanamıyordum. Kapalı kapıların arkasında bir şeylerin geçtiğini duyar gibiydim. Bu kapılardan birinin hemen açılarak yolculardan belki de en gencinin müthiş bir boğuşma ile merdivenlerden yuvarlanacağını bekliyordum. Yahut yine odalardan birindeki boğuk bir hırıltı kulaklarımı dolduracaktı ve sabahleyin içimizden birinin ölüm haberini alacaktık.

Dolaşmaktan bitkin bir hâle geldiğim bir dakika uyumuşum. Gözlerimi açtığım zaman gün iyiden iyi yükselmişti.

Dışarıda fırtına gürültüsü işitilmiyordu. Akşamüstü rengi belirsiz bir perdeyle ocak yanında sımsıkı kapatılmış pencere-
relerden birini açtım. Kar dinmişti. Küçük hancı yamağının
ocağı yeniden parlatmaya çalıştığı dakikalar tahta merdiven-
lerden henüz uyanmış yolcular birer birer iniyordu. Gecedен
beri beklediğim bir dakikaydı bu. Gözlerimle onları titreye-
rek sayıyordum. Mutlaka içerlerinden biri eksik olmalıydı.
Hancının kızıl bir deri ile yamalanmış eli yolculardan birini,
bir ilmik gibi boynuna geçerek taş pencereden aşağı yuvar-
lanmış olacak ve az sonra merdivenlerden inerken, belki de
gene aşağıki toprak zeminde hayvanların alabildiğine koşa-
rak bütün hanı bozuk bir kaldırım gürültüsü içinde bırak-
tığını iddia edecekti. Fakat garip şey... Yolcuların hepsi de
tamamdı. Buna bir türlü inanmadığım için olacak ki, ocak
başına toplandıkları zaman bile tuhaf birer vesileyle hepsini
birer birer yoklamaya ve yaşadıklarına böylece kani olmaya
çalışıyordum. Kar o derece fazla dinmişti ki bu açık havadan
sonra en az on iki saat hiçbir şey yağamazdı ve hepsi de belki
benim hissettiğim şeyleri duyuyorlar, birbirlerinin yaşadığına
inanmaktan doğan garip bir tecessüsle bakıyorlardı. Bunun-
la beraber hiçbiri de geceyi hatırlamaya cesaret edemiyordu.
Belli ki hepsi de yarı bir uyku içinde onu geçirmişlerdi. Yahut
yarı bir ölüm havası içinde.

Arabacım hayvanları hemen arabaya koşarak yola çıkmaya
hazırlanıyordu. Küçük yamak merdivenleri yuvarlanırcasına
indi. Hancı henüz uyanmamıştı ve kapısı açılmıyordu. Yol-
cular birbirlerine bakiştılar. Küçük yamak kapıyı sürmelemek
gibi bir âdeti mevcut olmadığını söyledi. İçimizden biri uyan-
dığı saatleri sordu. Bazı yolcular gece yarısı gitmek istedikleri
için uyandığı saat değişiyordu. Aradan yarım saat daha geçti.
Yamak sabırsızlanıyor, bazı işlerin kendisi kalkmadan yapıla-

mayacağını söylüyordu. Han kapısı koca bir kilit ve demirle sürmeliydi.

Arabacım yüzüme baktı. Hakikaten bizim için de mühim bir noktaydı bu. Vaktinde yola çıkmayacak olursak gece yolda kalabilirdik. Taş pencereden dışarda, en vazih birer işaret gibi kurt izleri gözükülüp uzuyor, kuşlar han kapısına doğru bir daldan öteki dala yiyecek arıyorlardı.

Akşam biraz fazla konuştuğumuzu hatırlayarak hancının uyuyup kalabileceğini düşündüm. Bu fikir hepimize mülayim geldi. Küçük yamak kapıya parmaklarıyla bir iki vurdu. Evvela bir, sonra iki yumrukla arka arkaya ben tecrübe ettim. Bütün yolcular aşağıdan birer ikişer kapı önüne gelmişlerdi. Birisi çizmelerinin ucuyla sert dokundu ve sonra üç dört omuzla kapıyı ardına kadar dayayıverdik. Yolcular dehşet içinde geri çekildiler, küçük yamak deli bir çığlıkla kendisini ileriye attı. Bir sedir ve mermer bir masadan başka hiçbir eşya bulunmayan oda içinde taş pencere açıktı. Yerde donmuş hafif bir kar izi gözüküyor ve hancının boynundan kalın bir ip geçirilmiş koca gövdesi tavandaki demir halkayı sökerek ayaklarımızın hemen ucuna yıkılacakmış gibi ağır bir ceset hâlinde sallanıyordu.

Tuhaf Bir Ölüm

Yedi sene kadar evvel Sivas Memleket Hastanesi'nde garip bir hadise oldu. Civar köylerden tedavi için gelen ağır hastalara kan vermekle tanınmış Çaycumalı Hüseyin isminde biri, tahmin edildiğine göre bir gece yarısı, bilinmeyen bir sebepten başını alıp savuştu gitti ve aşağı yukarı bir hafta kadar sonra, iki jandarma çavuşu Çaycumalının cesedini Sazlıdere kenarında bulup getirdiler.

Hadisenin hakikatini merak edenler bugün bile Sivas Memleket Hastanesi'ndeki raporların suretini pekâlâ öğrenebilir. Cesette ne bir kaza ne de herhangi bir cinayete delalet edecek hiçbir emare yoktu. Sadece, jandarmaların ifadesine bakılırsa Çaycumalının yanına ve herhâlde oraya gelip yıkıldıktan sonra uzun bir zaman geçmesine rağmen tek bir hayvan bile yaklaşmamıştı. Jandarma çavuşları cesedin kurtlanmayışındaki sırrı Hüseyin'in henüz ölmediğinde buluyorlar ve etrafında döne döne dolaşan bir köpeği bu iddialarına şahit diye gösteriyorlardı. Hatta iki jandarma çavuşu daha ileriye giderek Çaycumalının pek de ölecek insanlardan olmadığını, zaten Sazlıdere kıyısına hayvanları sürdükleri zaman cesedin

Tan, 5 Ağustos 1938. -ybn

garip bir kımıldama içinde birtakım hareketler yaptığını ilave ediyorlardı.

Çavuşların bütün iddialarına rağmen Sivas'ta herkesin tanıyarak ara sıra da yarı meczup diye baktığı Çaycumalı kısa bir muayeneden sonra gömülmekle beraber hadise bu kadarla kalmadı. Hüseyin'in Sivas dışında Sazlıdere'ye doğru alabildiğine seğırtmesindeki sebep anlaşılamadıysa da hemen hemen aynı günler daha başka bir şey oldu. Hüseyin'in kan verdiği ve nekahet devrini geçiren hastalardan biri, yine bir gece yarısı, bulunduğu kovuşun altını üstüne getirdi.

“Çaycumalı Hüseyin! Çaycumalı Hüseyin!” diye daha bir dakika evvel büyük bir huzurla yattığı yataktan fırladı ve hastaların söylediğine göre işitilmemiş bir korku alaimi içinde geri geri çekilerek arkasını duvara verdi. Bir saniye, bütün elektrikler yanıncaya kadar, orada öyle kaldı. Ancak yanına yaklaşıldığı zaman bir mücadeleden çıkmış gibi ter döküyordu. Arkasına birkaç yastık koydular.

Hasta şu ve bu adamlardan değildi. Bir kere valinin tavsiyesiyle gelmişti. Sivas'a bağlı kazalardan Hafık nahiye müdürlüğünü yapıyordu. İşin en tuhafı bir hafta kadar evvel taburcu edilecekken vazgeçilmiş, bir müddet daha hastanede kalması münasip görülmüştü.

Hafık nahiye müdürünü nöbetçi doktorun karşısına çıkardıkları zaman hâlâ aynı titremelerle hasta idi.

“Sizi uyandırdığıma çok müteessifim,” diye başladı, “fakat Çaycumalının ölmediğini sizin de bilmeniz lazım!”

Nöbetçi doktor hastanın yüzüne bir kere daha bakmaya lüzum görmeksizin “Evet,” dedi, “anlıyorum. Burada fazla kalmak sizi çok yormuş olacak zannederim.”

Hasta, bu itiraza hiç de sesini çıkarmadı. Sükûnetle “Fakat,” dedi, “Hüseyin'in yaşadığını yalnız ben iddia etmiyorum ki...

Bütün kovuş aynı şeyi söylüyor. Şu farkla ki, onlar Çaycumalı-nın dedikodusunu yapıyorlar. Bense Çaycumalıyı gördüm.”

Doktor herhangi bir müsekkinle hastayı kovuşa çevireme-yeceğini anlamıştı.

“Nasıl?” dedi. “İki jandarma çavuşun anlattıklarından fazla bir bildiğiniz var mı?”

Hasta oturduğu iskemleden hafif doğruldu.

“Fazla bir bildiğim mi? İşte, Çaycumalıyı gördüm diyo-rum ya... Biraz evvel koğuş kapısından içeri girdi. Hâlbuki onun öldüğünü söylüyorsunuz. Ya bir hafta evvel, Hüseyin’in akıbeti bilinmediği zamanlar beni taburcu etseydiniz... Şimdi Hafık’te ne yapacağımı ister istemez düşünüyorum. Şüphesiz hemen yola çıkacaktım. Fakat Çaycumalı beni ta-kip etmeyecek miydi? Belki de elinden kurtulabilmek için yolda çıldıracaktım. Kovuş kapısını açtığı dakikalar üzerime doğru gelirken söylediklerini işitmiş olsaydınız siz de ben-den daha başka bir şey yapamazdınız. Doktor, Çaycumalı Hüseyin ölmediğini söylüyor. Başka birtakım adamların hü-viyetinde yaşadığını hissediyormuş. Başka birtakım adam-lar... Fakat Çaycumalının kan verdiği adamlardan başka kim olabilir bunlar?”

Doktor “Sakin olunuz,” dedi, zile bastı ve kan verme te-davisi yapılmış hastaların isimlerini istedi. Fakat Hafık na-hiye müdüründen başka hepsinin aylarca evvel taburcu edil-diklerini öğrenince bir şey söylemiş olmak için “Dediğim gibi,” diye devam etti. “Zihnen yorgun olmanızdan başka bir sebep yok.”

Ve hastayı kovuşa gönderdi.

Yalnız hadise bu vaka ile kapatılmıyordu. Hemen ertesi günü Hafık nahiye müdürünü nöbetçi doktora tekrar getir-mek lüzumunu duyular.

Doktor “Zannedersem geceden çok daha iyi olacaksınız,” diye Hafik nahiye müdürünü karşılamak istedi.

Hasta “Maalesef doktor,” diyordu, “şimdi de kendimde acayip bir fazlalık hissetmeye başladım.”

“Bir fazlalık mı diyorsunuz? Çaycumalının ölümünden meğerse ne kadar da müteessir olmuşsunuz.”

Doktorun böyle söyleyerek Hafik nahiye müdüründe yeni bir sinir alaimi meydana çıkarmasında hakkı vardı. Gece yarıları birdenbire uyanıp cildinin herhangi bir tarafından bir damla kan çıkarılmadığı takdirde bu fazlalıkla imkânı yok yaşayamayacağını söyleyen birçok hastalarla, kendinde bir şeyin fazla olduğunu iddia eden Hafik nahiye müdürü arasında ne fark vardı?

Fakat hasta nöbetçi doktora sinirleneceği yerde bilakis masanın önünde duran iskemleyi yan tarafa biraz daha çekti ve hafif bir kıınıldamadan sonra “Evet,” dedi, “kendimde bir fazlalık hissediyorum. Derimin altında kızıl bir lekenin yürüdüğünü duyar gibiyim. Yalnız ne tarafımda? Onu ellerime bir geçirebilsem ince bir bıçak sırtı ile etrafını oyarak kesip dışarı atmak istiyorum. Ne dersiniz doktor, bu hastalığa tutulanlar var mı hiç?”

Birdenbire ayağa kalkmıştı, yavaş yavaş nöbetçi doktora doğru ilerledi.

“Yoksa doktor,” diye hafif bir sesle konuştu, “Çaycumalı Hüseyin bana verdiği kanı tekrar geri mi istiyor? Eğer Hüseyin ölemiyorsa bunu yerine getirmekten başka bir çare görebiliyor musunuz siz? Ya Çaycumalı Hüseyin’e kan verdikten sonra taburcu edilmiş hastalar...”

Doktor uzun uzun güldü, yeni bir müsekkim daha yazdı ve hastayı tek yataklı kovuşlardan birine naklettirdi.

Fakat Çaycumalının ölümü hadisesi yine de bununla geçişmiyordu.

Hafık nahiye müdürü tek yataklı kovuşu ilk dakikalar hiç de beğenmek istemedi.

“Çaycumalı yalnız başıma beni boğar,” diyordu. “Yoksa göre göre mi eline bırakıyorsunuz!”

Buna rağmen hasta zorla götürüldü. Çakı ve bıçağa benzeyen her şey yanından uzaklaştırıldı. Çaycumalının hastaneyi baştan başa saran ölüm hikâyesi yanında hastanın manevi kuvveti o kadar bozulmuştu ki, ister istemez böyle bir tedbir almayı baş doktor lüzumlu buluyordu. Üstelik müşahedeyi de bizzat kendisi yapacaktı.

Yalnız doktorun kendi kendine düşündüğü müşahedeye pek vakit kalmadı. Bakınız ne oldu.

Hafık nahiye müdürü, yattığı kovuşta, hemen hemen sabaha karşı, rivayete göre Çaycumalının Sazlıdere’de yıkılıp kaldığı saat, sımsıkı kapalı pencerelerden birinin yavaş yavaş açıldığını duyar gibi oldu. Rüzgârdan daha ustalıkla bir el, âdeta kanadı birbirinden ayırıyordu ve Çaycumalının ölemediğini söyleyen ifadesi bir örümcek ayağının adımlarıyla Hafık nahiye müdürünün ruhunu yattığı yatağın arkasındaki duvara mıhlıyacak kadar dehşetle ilerlemişti. Birden fırladı ve tek yataklı kovuşun küçük kapısına doğru o kadar hızla yürüdü ki, daha aynı saniyelerde birdenbire yere düşerek elini karyolanın ayak demirlerinden birine çarptı ve “Çaycumalı Hüseyin! Çaycumalı Hüseyin!” diye boğuk bir hırıltı ile yere yuvarlandı. Alnından hafif yaralanmıştı. İnce bir kan şeridi şakakları hizasından yüzüne doğru iniyordu.

Bu son vakadan sonra Hafık nahiye müdürü hastanede on beş gün kadar daha kaldı. Fakat ne Çaycumalı Hüseyin’den ne de derisinin altında bir dalga gibi dolaşan kızıl lekeden bahsettiğini işitmediler.

Gece Kuşu

Amcam doktorluğundan daha ziyade aile arasında garip hikâyeler anlatmakla tanınmıştı. Bir akşam hepimizin gözlerini birer birer arayarak belki de inanma kabiliyetimizi yalnız ona vergi olan tuhaf ve kısa bir muayeneden sonra “Nasıl bir hikâye istiyorsunuz?” dedi. “Biz insanlar yalnız olabilir bir takım vakalara inandığınızı kendi kendimize daima telkin ettiğimiz hâlde, bir gün içimizden birinin gözleriyle gördüğü öyle bir hakiki vaka iştiriz ki ‘Adam sen de,’ deriz, ‘yalan!’”

Tekrar ve daha bir saniye evvel yaptığı gibi aynı hareketlerle, kimisi mavi, kumral yahut lacivert ve yeşil gözlerimizin içini, hakikatte kendisinin vakit vakit hiçbir mana ifade etmeyen gözleriyle bir şey çekip çıkarıyormuş gibi bir kere daha muayeneden geçirdi.

“Yalan mı?” diye devam etti. “Bilakis en çok inanmak istemediğimiz şeyde hakikatin en çok hissesi vardır ve bir gün herhangi bir yerde sınırlarımıza hâkim olamamak korkusu ile onu reddetmiş, daha doğrusu güneşi balçıkla sıvamaya kalkmışızdır. Dinleyiniz...”

Tan, 17 Aralık 1938. —yhn

“İki sene evvel Kayseri’de hükümet doktorluğu yaptığım sıralar, ağustos başlarındaydı. İki ay kadar Kayseri’nin Saraycık kazasına bağlı köylerde bir teftiş seyahatine çıkmıştım. Uğrayacağım bütün köyler boyunca yolum nahiye merkezlerine düşerse nahiye müdüründe, çok kereler köylerde muhtar evlerinde, bazı yol üstü hanlarda geceleyip yatıyordum.

“Bir gün Devedikenli’den öğle vakti kalkan yaylı akşam ikindiye doğru beni Gülmescit’e bıraktı. Ertesi sabah burada durmaksızın aşı yapmak üzere hemen Cihanbeyli’ye hareket edecektik. Ne gezer... Tam bir hafta, Gülmescit köyünde ister istemez kaldım.

“Gülmescit, Devedikenli’den sonra hafif bir meyille yükselmeye başlayan dağların hemen eteğindedir. Karşıdan baktığınız zaman hiçbir vakit oturulacak bir yer gibi tahmin etmezsiniz. Hatta ağaçlarını da gördüğünüz hâlde her nedense sizi pek öyle oyalamaz, kendi kendinize şurayı bir geçsem dersiniz, bir Cihanbeyli’ye varsam.

“Yaylı, dağ eteğine kurulmuş köyün en tepesinde, muhtarın kapısı önünde durduğu zaman aşağı yukarı on dört on beş yaşlarında kadar bir kız beni karşıladı.

“Sarı saçları omuzlarına dökülmüştü. Henüz onları yeni yıkadığı anlaşılıyordu. Ve gözlerinin içi yepyesildi. Güzel, temiz bir basma entari giymişti. Kolları dirseklerinden itibaren bir su gibi şeffaf gözüküyordu. Her şeyden evvel muhtarın temiz aileli bir adam olduğuna sevinmiştim.

“İçeri girip yaylıda ve güneş altında boğulmuş kafamı soğuk su ile biraz toz topraktan temizleyince muhtar beni arka bahçeye davet etti.

“Gülmescit’e gelirken gördüğümüz sık ağaçlar muhtarın bahçesinden itibaren yavaş yavaş dağ tepesine doğru çıkıldıkça boy atan bir yükselişle buradan uzuyor ve sağ tarafta,

gecenin köyü birdenbire bastığını tahmin ettiğim yerde, ağaçlardan hemen kurtulup aşağı tarafta bir deniz vehmini veren bir uçurumla bitiyordu.

“Muhtar, daha Gülmescit’e gelmeden haftalarca evvel nahiyeye müdürü tarafından bana tanıtılmıştı. Bilhassa kızının üstüne fevkalade düşküncü ve civarın en iyi avcılarındandı. Zaten muhtarın kızı beni içeriye aldığı daha ilk dakikalar hemen bir katlı evin ön sofasında güzel, Belçika marka bir çifte asılıydı ve muhtarla bahçede oturduğumuz sıralar av merakından bahsettiği zaman da yeni bir avdan henüz döndüğü için masanın üzerinde yine bir çifte duruyordu.

“Uzatmayalım. Gülmescit muhtarı için söylenecek birçok şeyler vardır. Tahtadan yapılmış iki kişilik koltukta muhtarla yan yana oturup birer kahve içtiğimiz dakikalardı. Sağ tarafta günün az sonra kaybolup gecenin bastıracağı yerden birdenbire bir çığlık koptu. Muhtar deli gibi fırlamıştı.

“Fakat bütün sporculuğuna rağmen ayakları ağır kırmılıyordu. Hemen önüne geçtim, uçuruma birisinin düştüğünü zannediyor, daha geldiğim dakikalar kopan felaketten kendi kendimde müthiş bir uğursuzluk buluyordum.

“Vaka hiç de düşündüğüm gibi çıkmadı. Sık ağaçları sol tarafıma alıp bir saniye içinde tepeye tırmanan ovamsı düzlüğe kıvrılınca, iki kanadının boyu yarım metreyi geçen bir yarasanın, kanatlarını sık sık kapayarak muhtarın kızını başından sardığını gördüm ve birdenbire pençeleri saçlarına yapışacak olursa ancak kesmekle kurtarabileceğimizi hatırlayarak geriye döndüm. Belki de on adım ötede, yanında konuştuğumuz masa üzerindeki çiftiye bütün içindekilerle iki kanadın arasına tam bir isabetle boşalttığımı hatırlıyorum. Menhus kuş acı bir çığlıkla ve çifteden çıkan dumanların sardığı hava içinde süratle bir iki defa döndü. Uçurumun hemen kenarın-

da, Gülmescit'e bakan büyük kayanın yanı başından aşağı bir kurşun hızıyla düşüp kayboldu. Muhtarın kızı bayılmıştı.

“Az evvel de söylediğim gibi bu vaka Gülmescit'te beni bir hafta kalmaya mecbur etti. Muhtarın kızını tam bir hafta bırakamadım. Yüzü birdenbire solmuştu. Her saat geçtikçe kanında tuhaf bir kayboluş hissediyordum. Âdeta teninin bir tarafından görülmeyen bir süzgeç pembe rengini yavaş yavaş emiyordu. Onun yerine sapsarı bir deriden bir maske geliyor ve gözlerinin taze bir ilkbahar yaprağına benzeyen içerisi, bahardan yaza ve sonbahara dönen bir yaprak gibi koyu fakat az sonra yeşili gider gitmez ancak damarları kalacak kadar azar azar sönüyordu.

“Hikâyemin belki de yeni başlıyor zannettiğiniz bir taraftayım. Fakat birdenbire bitmek üzere olduğunu söylemeye mecburum. Muhtarın kızını kanatlarıyla sarmak isteyen yarayı uçurumun alt tarafında aramaya çıkarken, ertesi sabah hemen kapının önünde bulduk. Tahmin ettiğim gibi tam baş hizasından bir yara almıştı. Göğsü en delik kulakların bile işitemeyeceği bir inilti ile alçalıp yükseliyordu ve hiçbir vakit kurtulmasına imkân yoktu. Bugün Gülmescit muhtarının yarayı hemen kapıda görüp kendisine gösterdiğim ilk dakikaları hatırlıyorum. Uzun uzun ve ellerini kanatlara dokundurmadan pek ürken bir hisle bakıyordu. Sonra birdenbire, belki de lüzumsuz ve imkânsız bir arzuyu söylemiş gibi sıkılarak ‘Acaba,’ diye konuşmak istedi, ‘onu kurtarmak imkânı yok mu hiç?’

“Muhtarın ne demek istediğini daha iyice anlamak üzere gözlerini arayıp aramadığımı bilmiyorum. Sadece ‘Yok,’ dedim. ‘Yazık,’ diye mukabele etti ve daha fazla tek bir kelime söylemeksizin içeri girdi.

“Yarasayı Gülmescit muhtarının kapısı önüne gelip düştüğü yerden bütün bir hafta kaldıramadık, daha doğrusu koparamadık. Tuhaf bir şekilde toprağa yapışmıştı, orada sımsıkı duruyordu. Bir hafta sonra yine bir akşam üstü uçurum kenarından karanlığın kopmak üzere olduğu dakikalar, hizmetçilerden biri yarasanın öldüğünü haber verdi. Ve aynı saniyelerde muhtarın kızı gözlerini yavaş yavaş kapamıştı.

“Şimdi kendi kendime şunu düşünüyorum. Yarasayı vurmamış olsaydım yahut kurtarabilseydim Gülmescit muhtarının kızı acaba yaşayabilecek miydi? Bir türlü halledip içinden çıkamıyorum. Acaba siz ne fikirdesiniz?”

Kemiksiz Kadın

(İskelet ve Ruhı)*

Yedi sene kadar evvel tıp doktoramı vermek için hazırladığım bir gün, kendisinden ara sıra teşrih pensleri ve daha bazı şeyler aldığım tanıdık bir ecza taciri telefon etti. Hollanda yapımı, hakiki ve dondurulmuş yeni birtakım iskeletlerin gümrükten henüz çıktığını, eğer siparişimde duruyorsam adresime derhâl gönderebileceğini söyledi.

Hakikaten üzerinde çalışmak için bir iskelete şiddetle ihtiyacım vardı. Bu fırsatı kaçırmak istemeyerek “Evet,” dedim, “hemen gönderebilirsiniz.”

Ertesi gün kapalı bir kutu içerisindeki iskeletle beraber ecza tacirinin küçük çırağı elime bir zarf da vermeyi unutmadı.

“Zannedersem,” dedi, “iskelet hakkında size verilecek bir malumat olduğunu tahmin ediyorum.”

Çırağın alelacele bir maharetle kapağı çivilerinden söktüğü sıralarda iskeletin odamda ayırdığım yere konmasını bek-

* Bu öykü ilk olarak *Kurun*'da 7-9 Eylül 1936 tarihleri arasında 3 tefrika olarak ve “İskelet ve Ruhı” adıyla yayımlanmıştır. Daha sonra Şubat 1938'de neredeyse hiçbir değişiklik yapılmadan, bu defa “Kemiksiz Kadın” olarak tekrar okuyucuya sunulmuştur. —ybn

lerken bir koltuğa oturdum ve küçük çocuğun ‘iskelet hakkında kısa malumat’ diye anlatmak istediği broşürü dikkatle incelemeye başladım.

Bununla beraber derhâl söylemek isterim ki bu çeşit broşürlere katiyen yabancı değildim. Çok kereler hakikatleri tahrif etmek için, yahut basit hakikatlere bir nevi kıymet vermek için ecza tacirlerinin olmasa bile büyük fabrika sahiplerinin onları düpedüz uydurduklarını bilirdim. Çünkü bu çeşit iskeletlerin daima ya genç bir baron yahut daha evlendiği sene ölmüş genç bir düşese ait olduğu görülmüştür. O kadar ki, çok kereler mahviyetinizi bir tarafa bırakarak, vücut ilmi hakkında size en iyi malumatı vermeye çalışan bu yüksek aile karşısında, onun hayat encamı hakkında bir nevi hüzne bile düşersiniz. Fakat bir misafirden daha ziyade hizmetim hakkındaki bilgime fizyolojik ilaveler yapmaya gelmiş olan iskelet ne bir barona ne de mesela Kızıl Rus muhaceretinde Paris yahut İstanbul’a düşmüş bir kundura boyacısı general bir konta aitti. Dokuz sene evvel Viyana’da bir kıskançlık yüzünden yaralanmış ve hemen aynı gece kaldırıldığı hususi bir hastanede birdenbire ölü bulunmuş, otuz yaşlarında kadar genç bir kadınındı.

Tabiatı için, broşürde “Sakin,” diye yazılıyordu ve hayatta hiç kimsesi olmadığını anlatmak için de bir Çingene olduğunu iddia eden kocasının, hapiste, bir bakıma çıldırarak, bir bakıma da can sıkıntısından öldüğü kaydediliyordu.

Yalnız izahatın bir tarafında, küçük bir nokta gözlerimin önünde birdenbire büyük bir boşluk gibi açıldı. Kadın bir şayiye göre ölmemişti ve uzun bir zabıta tahkikatının raporu iskelet hakkındaki küçük broşüre her ne kadar raptedilmemişse de hastabakıcı hemşirenin müddeiumumiliğe verdiği ifadesi aynen konmuştu. Şvester yaralanmış hastanın gece

saat üç sularına doğru odadan çıkıp gittiğini iddia ediyor, bu hareket karşısında iradesinin katiyen elinde bulunmadığını söylüyordu. Bununla beraber az sonra içeriye giren nöbetçi doktora hasta kadının yataktan çıkıp gittiğini anlatmaya hazırlanmıştı. Boş gibi gördüğü yatak içerisinde birdenbire belirdiğini fakat hemen hemen aynı dakikalarda da yaralı kadının öldüğünü ilave ediyordu. Bütün bu noktaları münakaşa eden broşürde, şvesterin bir illüzyon hareketine kurban gittiği ve hastanın doğrudan doğruya kendi eceliyle öldüğü notlanmıştı. Üstelik küçük broşüre iki Alman doktorun raporları da eklenmiş bulunuyordu.

Çıracak “Efendim,” dedi, “her şey emrinize hazır.”

Odaman yeni misafirini kısaca gözden geçirdim.

“Mükemmel,” dedim. Ve çırağın eline küçük bir hediye bırakarak kendisini uğurladım.

İki gün sonra, bir cumartesi akşamı satın aldığım iskeletin faturasını ödemek için ecza tacirinin büyük dükkânından içeri giriyordum. Hemen kapını yanı başında kapalı bir camekânla ayrılmış vezne odasından ecza taciri beni büyük bir tehalükle karşıladı.

“Ooh azizim,” diye hızla yürüdü. “Tam vaktinde gelmiş bulunuyorsunuz!”

İçeri bir göz attım ve “Nasıl bir vakit?” dedim. “Keşke faturanızı daha evvel ödemek için bana hemen söylemiş olsaydınız.”

“Yok, katiyen bunu demek istemiyorum. Eğer...”

Vezne koltuğunun az ötesindeki üstü Tebriz çeşidi bir halı ile bir mumya gibi sınıksık sarılmış şezlongda sarışın yüzlü bir kadın oturuyordu ve sınıksık arkaya doğru taradığı saçları, yüzünü, camekânlı dolaplar, vitrin, koltuk, masa ve bütün eşyalar arasında en vazih bir cisim gibi meydana çıkarmıştı.

“Evet,” diye konuştum, “şu hâlde bir baygınlık dakikası geçmiş olacak!”

Sonra ilk bakışta kadının pedikürlü ayak parmaklarını gördüm. Usta bir hayvan mürebbiyesinin elinden çıkmış kadar maharetle temizletmişti. Ecza taciri büyük göbeğini ikimizin arasında nereye koyacağına tereddüt eder bir vaziyetle, bununla beraber geniş bir tebessüm içerisinde “Madam Polka,” dedi.

Ve sesini sanki kendisi de işitmemiş gibi tekrarladı.

“Polka, Madam Polka... Kendisini bir hafta kadar evvel Hollanda’da tanımış bulunuyorum.”

Hafifçe eğildim ve ecza taciri “Evet,” diye devam etti. “Tam vaktinde geldiniz azizim. Çünkü muhterem madam yakalandığı bir hastalıktan İstanbul’un açık havasına rağmen kurtulamayacağını iddia ediyor.”

“Bir hastalık mı diyorsunuz? Fakat Madam Polka bir yaprak kadar taze gözüküyorlar?”

Elini bir dakika evvel bir rüzgârın salladığı bir dal gibi yavaşça uzatan Madam Polka “Evet, dedi, “bir yaprak kadar taze!”

Ve sonra bir eldiven yahut çantasının herhangi bir yeriyle oynamaktan daha ziyade usta bir kadın tavrı ile gözlerimin içine baktı. Ecza taciri yeniden devam ediyordu.

“Yalnız asıl söyleyeceğim şeyi unutuyorum. Madam Polka burada sadece bir seyahat için bulunmuyorlar.”

“Oooo... Yoksa bir angajman politik?”

“Bu sefer de yanılıyorsunuz. Öyle görüyorum ki iki haftadır duvarlara asılı duran afişlerin farkında olmamışsınız.

“Anladım,” diye bir potu tamir etmeye çalıştım. “Herhâlde İstanbul’un uzun uzun beklediği ‘Kemiksiz Kadından bahsediyorsunuz?’”

Ecza taciri “Tamam,” dedi, “Orta Avrupa’yı dokuz senedir altüst eden Kemiksiz kadından!”

Sonra âdeta kendi kendine söylüyormuş gibi “Fakat,” diye konuştu, “trene yetişmeniz ne kadar tuhaf oldu? Yetişmediniz, âdeta koşarak geldiniz ve bir tramvaya atlar gibi atladınız.”

Madam Polka eldiveninin bir tekini sol avucunun içerisine yavaşça vurdu.

“Evet,” dedi, “çünkü son dakikaya kadar bütün angajmanım rağmen tereddüt ediyordum. İçimde bir şüphe vardı. Bunu hiçbir vakit halledemiyorum. Bir şüphe yahut ne bileyim, tereddüt... Fakat son dakikada kendimde tuhaf bir irade kudreti, daha doğrusu bir atılma hissetmiştim; anlaşılamayacak bir şeydi bu. Âdeta trene doğru çekiliyordum ve bir dakika öyle hissettim ki, eğer trene yetişemeyecek olursam, durgun bir su gibi istasyonda o kadar geniş bir rehavet içinde kalacağım.”

Bu aralık ecza taciri bütün dikkatini benim üzerimde toplayarak ve yeni bir şey hatırlamış gibi “Affedersiniz,” diye atıldı. “Herhâlde gönderdiğim iskeletten memnun olacaksınız. İki ay bizzat Hollanda fabrikalarında bu iskeletlerin muamele ve tahniti ile uğraştım.”

Sonra Madam Polka’ya döndü.

“Hatırlıyorsunuz ya, sizinle de bu iskeletlerin işini bitirdiğim gün tanışmıştım.”

Madam Polka “Evet,” dedi, “evet, hatırlıyorum, tamamıyla. O gece ne kadar sarhoştuk. Sonra İstanbul’a kadar da hiç ayrılmadık.”

Ve birdenbire gözleriyle vücudumu bir su gibi kavrayarak “Revüye yarın akşam başlıyoruz,” dedi. “Sizi hakikaten bekleyeceğim.”

Hemen ertesi akşam, şimdiki Ambasadör’ün bulunduğu binada mavi sarı ışıklarla üzerinde ‘Madam Polka’ ismi

bir sıra ateş böcekleri gibi yanıp sönen bar kapısından içeri girdiğim dakikalarda saat henüz dokuzu geçmek üzereydi. Bugün yan camekânlarda Madam Polka'nın sayısız pozları önündeki büyük kalabalığı hatırlıyorum. Polka bu resimlerde âdeta canlı gibi duruyordu ve kalabalık içerisinden birisinin küçük camekânlı dolabın anahtarını çevirerek Madam Polka'ya elini uzatacak olursa onu derhâl kaçırıp götürebileceğini düşünmüştüm. Yahut Madam Polka burada belki yüz türlü kıyafet içindeydi ve camekânı açan adam hiç kimseye bir şey bırakmak istemeyerek buradaki yüz Polka'yı da birden kaçıracaktı.

Bununla beraber içeride hiç kimse yoktu. Yalnız 'Kemiksiz Kadın' trupuna ait sekiz on Lehli, dudaklarında hepsi de ayrı ayrı mırıldandıkları birtakım şarkılarla kahvelerini içiyorlardı ve yemekten henüz kalkmalarına rağmen büyük bir oburlukla mütemadiyen şamfistigi kabuklarını kırıyorlar, hiç durmadan ve arka arkaya cigara içiyorlardı.

Boş masaların arasından, geldiğimi hiç kimseye fark ettirmek istemeyerek, âdeta bir sinek gibi kaydım ve arkamı tahta bir sütuna siper aldım, oturdum.

Saat dokuzla on bir arası böyle geçti. Sigara dumanları küçük barın içerisini isli bir aydınlıkla doldurmuştu. Her şeyden daha çok da sarışın bar kadınlarının enseleri, bir müsabaka dakikasında olduğu kadar açık gözüküyordu. Ne tuhaf, onları niçin bu kadar fazla açıyorlardı? Kalçalarının ince bir bıçak sırtı kadar yukarıdaki hafif çukuru hemen hemen fark ediyordum ve ara sıra kahve yudumlarının arasında mırıldandıkları sonsuz şarkıları bırakarak kendi kendilerine bir vızıltı kadar keskin birer ısıklık çalıyorlardı. Âdeta yapacakları vazifeyi şimdiden ve oturdukları yerde bitirmek isteyen bir hâlleri vardı.

Şimdi, saatin gece yarısına doğru geldiğini hissettiğim dakikalardan başka bir şey hatırlamıyorum. Polka aramızdaydı ve şayanı hayret bir şekilde Polka'nın benimle daha dün konuştuğu sesi değişmişti. Barın bir tarafında, hançeresini bir erkek sesi kadar ayar eden garip bir makine vardı. Yalnız dudaklarının sarı bir hayalet içinde kımıldadıkları gözüküyordu. Daha doğrusu, onu sarı boyalı bir duvarın üstüne gelişigüzel birtakım hatlarla resmetmiştiler. Bu hatlar bir fener karşısında olduğu gibi uzayıp kısalıyordu ve kemiklerinin vücudu içerisinde gudruflaştığını hissediyordum. Ayaklarının ucunu yere bırakarak arka üstü, bir çelikten daha maharetle başını geriye bırakıvermesi, sonra birdenbire fakat aynı vaziyeti muhafaza ederek ellerinin anlaşılamayan birtakım yardımlarıyla ve arka üstü döne döne yürüyordu.

İki dans arası, Polka'nın vücudundaki bu kemiksiz hareketi kendi kendime düşündüm. Fakat bir dakika... Yeni bir numara başladığı vakit yukarı taraftaki projeksiyonun mavi ışığı altında, Madam Polka'nın bana doğru geldiğini hissettim. Bütün masaların arasından gözlerimi arayarak yürüyordu ve tam yanıma geldiği bir sırada belli belirsiz bir sesle "Polka... Polka," diye konuştum.

Bu iki kelime, onun isminden başka hiçbir şey ifade etmeyen bu iki kelime dudaklarımda birdenbire bir ateş gibi kaldı.

"Polka!"

"Şimdi," dedi, "şimdi geleceğim."

Mavi ışık söndüğü vakit bir deli gibi alkış Polka'yı odasına kadar sürükledi. Birdenbire kalkmak ve yeni bir elbise değiştirmesine vakit kalmadan, yahut böyle bir hareket içinde, onu alelacele belinden yakalayarak öpmek, öpmek istedim ve he-

Kıkırdaklaştığını. —y/bn

men bu deli hareketime hazırlanmak üzereydim ki, yanımda sarı bir gölge gibi emirlerime hazır durduğunu gördüm.

“Polka, Polka oturmayacak mısın?”

“Hayır,” dedi, “sizinle dans etmeyi tercih ediyorum.”

Bütün gözleri üzerimde hissediyordum. Polka taze ve deli gibiydi. Ben de daha başka türlü değildim.

Bununla beraber bir saniye, vücudu ateş gibi, bir cehen-nemden daha sıcak geldi. Polka'nın üzerinde bunu duyar duymaz, kendimi katiyen tutamadan “Fakat,” dedim, “siz hastasınız?”

Masaların arasında dolaşan bir İspanyol dansözünün me-gafonu, kulaklarımızın dibinde duyuluyordu.

“Kalbim, kalbim ağrıyor!”

“Evet,” diye devam ettim, “Polka hastasın.

Projeksiyonun olanca mavi ışığını, güneş alan bir deniz gibi gözlerine alarak “Zannedersem, dedi, “hastayım, evet.

İspanyol kadınının megafondaki sesi bütün insanların ve ışıkların üstündeydi. Başımın benden başka bir yerde, sıcak bir memlekette seyahate çıktığını zannediyordum. Yavaş ya-vavaş kalabalığın arasından Polka'yı küçük yan salona doğru götürdüm.

“Biraz oturacak olursanız...”

Polka hakikaten hastaydı. Fakat daima elindeki sigara-yı hatırlıyorum. Salonun hafif aydınlık köşesinde, uzun ışıklı bir yıldız gibi çekiyordu. Başını arkaya ve acele ederek tedarık ettiğim bir yastığa koymuştu. Saçları arkaya dökülüyor, yalnız kalbinden başka içeride hiçbir şey olmadığına yemin edeceğim göğüs, en hafif ve anlaşılmaz bir hareketle teneffüs ediyordu.

“Hastasınız.”

Büyük bir sükûnetle “Evet,” dedi, “dokuz seneden beri.

“Şu halde sıkı bir istirahat ihtiyacınız var. İstanbul'daki

angajmanınızı bozmalısınız. Ben size elimden gelen her şeyi yapacağıma söz veriyorum.”

Birdenbire başını çevirdi. Aynı büyük sükûneti içinde belirsiz bir hareket fark ediyordum.

“Beni öpünüz,” dedi ve bunu ancak duyulabilecek bir sesle söylemişti. Yüzümü omuzlarına doğru biraz daha yaklaştırdım. Aynı hafif fısıltı ile “Hayır,” dedi, “dudaklarımdan.”

“Polka... Polkacığım.”

“Bir sigara yakar mısınız?”

“Sizin yanınızda her şeyi istiyorum.”

Ne tuhaf... Her şeyi... Hâlbuki onu dünden beri tanıyordum.

Aynı dakikada “Ne vakitten beri aradığım bir şeye kavuşmuş gibiyim,” dedi.

“Nasıl?” diye atıldım.

“Hiç... Belki ben bile bunu bilmiyorum fakat içimde böyle bir his var. Dokuz seneden beri onu aradığımı zannediyorum.”

“Polka, bu geceyi bende geçireceksin. Söz ver, geliyorsun değil mi?”

Tuhaf bir kadere itaat eden bir hâli vardı.

“Evet,” dedi, “geliyorum. Bir dans daha isterseniz...”

Halk çılgın gibi, deli gibi, saralı gibi alkışlıyordu. Masaların arasından geçtik.

“Sabaha kadar,” dedi, “sabaha kadar sizinle dans etmek istiyorum.”

İçeride aynı ses. Esmer kadının bütün ağzını mikrofona verdiği ses.

“Kalbim, kalbim ağrıyor!”

Kollarının arasında Polka'nın bir su gibi dağılacağını hissediyorum. Hâlâ aynı ateş içerisindeydi. Birdenbire “Gidelim,” dedi, kalktık.

Belki de yalnız Polka'nın değil, ikimizin de bizi bekleyen bir kadere karşı duyduğu bütün itaate rağmen Polka'yı o gece kendi oteline bırakmaya mecbur oldum. Bugün benden daha ziyade onun kudretteki bir nihayete karşı o dakika hissettiğim kuvveti düşünüyorum. Hâlbuki Polka'yı o gece kendi odama getirebilirdim. Nitekim bunu arzu ediyordum. Ve Polka'cık, otelde kendisi oda kapısını açarak bir damla su gibi hafif bir ağırlıkla onu içeriye bıraktığım yahut her şeyine yardım ederek yatağına yatırdığım dakikaya kadar âdeta üstümde bir pardösü, bir şapka ve bir eldiven gibi dışarıda gezdiğim sıralarda katien benden ayrılmayacak olan bir şey gibi yanımdaydı.

“Polka,” dedim, “uykuya, hem de çok uykuya ihtiyacın var. Yarın mutlaka geleceğim.”

Daha oda kapısını kapamadan, nasıl bir hareketle beni içeriye aldığına daima hayret edeceğim. Gözlerini yumdu. Kendimin bu göz kapakları içerisinde Polka'yı sımsıkı sararak kapandığını hissediyordum.

Gece odama döndüğüm zaman saat üçü geçiyordu. Kafamın müthiş ağrısını hatırlıyorum yahut etrafımdaki şekillerin kaybolmuş ve birer başka şekle intikal etmiş manzaraları beni kendimden geçiriyordu. Vücudumu daima istirahat için oturduğum koltuğa boşalmış bir yumak kadar bitkin terk ettim ve aynı dakikada yapacağım hareketlerin en iyisi olarak Polka'yı düşünmeye başladım.

Polka, kalabalığın içerisinde kaparak kendi odasına getirdiğim dakikaya kadar bana neler söylemişti. Polka yolda bir şeyler anlatıyordu. Dokuz seneden beri kendi kendisini kaybettiğini, yaşamadığını yahut bir duman gibi boş ve tali-hindeki rüzgârla dolaştığını söylüyordu. Polka bütün bunları anlatırken terlemişti yahut bu hafif ıslaklığı vücudunda sadece ben hissediyordum. Belki de hakikatte Polka buz gibiydi

ve daima vücudunun bir şeye muhtaç olduğunu tekrarlıyordu. Polka'ya bu dakikalarında neler söyledim? Fakat ben, kendim, hasta olan Polka'nın yanında bir şeyler dinlemeye ihtiyacım vardı. Ve her şeyden daha ziyade, onu ertesi günün hakikatinde tedavi etmek istiyordum.

Gecenin saat üçle dört suları arasında bütün bu dakikaları düşündüm. Âdeta yanımda Polka var gibi düşündüm ve bir saniye odamın hafif aydınlığında Polka'yı karşımda hissettim. Polka birdenbire nereden çıkmıştı? Az ötede, bıraktığım gün gibi orada duran ve geldiği dakikadan beri kendisiyle meşgul olmak fırsatını bulamadığım iskeletin önünden doğru yürüyordu. Belki hakikatte böyle değildi fakat böyle hissediyordum. Daha ancak bir saat kadar evvel, onu mavi veyahut pembe tülleri içerisinde bıraktığım gibi ve gözlerinin aynı teslimiyetli ışıkları ile görüyordum. Kitap masamın bir tarafına ilişti. Aman yarabbi, ne çok şarkı söylemek hevesi içindeydi. Âdeta kulaklarımın dibinde, kalın ve ara sıra boşlukta kaybolan yahut dudaklarının içerisinde kalan ve bana boşaltmadığı bir sesle söylüyordu. Sonra birdenbire kitap masamın üstünden bir kuş kadar süratle uçarak yanıma geldi.

“Beni bırakmayınız,” diyordu. “Yahut beni kurtarınız!”

Gözlerim kapalıydı ve benimle dans ettiğini hissediyordum.

Uyumuşum.

Bütün arzularıma rağmen Polka'yı bu geceden sonra bir iki defa görebildim. Daima kimsenin kendisinde teşhis edemediği bir hastalıktan şikâyet ediyordu ve son bir hafta içinde de tamamıyla kaybettim. Ambassador kapanmıştı. Aşağı yukarı bu vaziyetin devamından sinirlerimin fevkalade bozul-

duğu bir geceydi. Doktoramı tamamlamak için gece yarısına kadar oturduğum bir sırada bahçe kapısının çingırağı bir defa, bir kuş gagasıyla dokunulmuş gibi yalnız bir defa ve kısa bir vuruşla birdenbire uyandı.

“Rüzgâr,” dedim ve başka hiçbir şey olmasına ihtimal yoktu.

Bununla beraber herhangi vakitsiz bir ziyaretçi ihtimalini kendi kendime münakaşa ettiğim saniyelerde bu sefer iki defa ve durgun bir suya damlayan iki damla gibi yalnız iki defa ve arka arkaya çaldı. Merdivenleri indim.

İç kapının camekânlı bölmesinden bahçeye doğru ilerlediğim zaman, yeni çıkmış bir rüzgârın çingırak içerisinden ve hakikate pek benzeyen oyununu yeniden düşünüyordum. Fakat çingırak aynı vuruşlarla yeniden öttü. Bir, iki, üç!

Dış kapının demir sürgüsünü helecanla çektim.

“Polka... Sen misin?”

Dudakları bana doğru kııldıyordu. Fakat tek bir kelime, hemen hemen hiçbir şey işitmiyordum. Sadece ellerini avuçlarımın içerisine almak istedim. İçeriye doğru yürüdü,

Polka'yı adım adım takip ediyordum. Polka konuşmuyordu. Ve belki yürümüyordu da. Çalışma odamın kapısına geldiği dakika vücudunu kapıya vererek orada bir saniye durdu. Yıkılacağını, müthiş bir baygınlık geçireceğini düşündüm.

“Polka,” diye tekrarlardım, “Polkacığım!”

Sesimin, Madam Polka'ya dünya üzerindeki bir hakikati yahut kendi kendisinin hakikatini anlatmak isteyen bir manası vardı. Bilhassa kendi kendisinin hakikatini.

Bunu belki anladı yahut anlamadı, kapının eşiğinden içeri girdiği zaman alınının üzerindeki iri ter damlalarını tekrar görüyordum. Az ötede koltuğumun bulunduğu masanın bir tarafına geçtim. Yüzünü cam dolabın yanındaki iskelete doğ-

ru çevirmişti. Ona bakıyor yahut onunla konuşuyor gibiydi. Belki... Belki de hiçbir şey yapmıyor yahut tam gözlerinin önünde olduğu hâlde bütün eşyada olduğu gibi ne camlı dolabı, ne masayı, ne kitapları, ne iskeleti, hatta ne beni görüyordu. Fakat yüzünün gülümseyişini hatırlıyorum. Bu gülüş dudaklarının ucuna yahut yüzüne beyaz bir boya gibi ince bir fırça ile bırakılmıştı. Onu kucaklayarak kendine getirmek istiyordum. Bunu yapamadım ve Madam Polka iskeletin tam önünde durduğu zaman gözlerimin hafif bir duman içerisinde kaldığını hissettim. Her şey yahut bütün hakikatler bu hafif dumanın içerisinde kayboluyordu.

“Polka, Polkacığım!”

Polka kendisini kollarımın içine almak fırsatını bulamadığım bir hızla oraya birdenbire düştü.

Madam Polka'yı bir gece, belki de sabaha karşı, odama aldığım bir iskeletin önünde böyle kaybettim. Polka hayatımda hemen hemen ilk tanıdığım kadındı. Polka'yı daima düşünüyorum. Ve odamdaki bir Hollanda iskeletini hiçbir tarafa götürmedim. Polka orada, kemik ve ruhla beraber yedi sene evvel bıraktığım aynı yerde ve ruhunu elde ettiğim gün gibi aynı şekilde duruyor.

Polka, benim Polkam, Polkacığım!

Doktor Popen'in Karısı*

Bir Alman Yahudisi olan Doktor Popen'in Büyükada'da işlettiği pansiyon birçok noktalardan eğlenceli bir pansiyondur.

Bir defa Popen'in kızları sizi hiçbir vakit yalnız bırakmazlar. Uç bisikletten biri daima serbesttir. Küçük bir kotra denizde hazır durur. Gece gündüz.

“Guten abent.”

“Guten morgen.”

Dediğiniz her zaman, ister küçük ister büyük kızı olsun, en azı bir banyo için denize davet ederler ve itiraf ediniz ki güzel de bir mehtap varsa bu gezintiler hiç fena olmaz.

Doktor Popen, söylediğim gibi, bir Alman Yahudisi'ydi. 1934'te, muhaceret sıralarında gelmişti. Bir sayfiyede oturmayı şehirde oturmaya tercih ediyordu. Yazın pansiyondan kazanıyor, kışın da Almanca dersleri veriyordu, ki bu da kızları kadar eğlenceliydi. Çünkü Popenden Almanca dersi almak Büyükada'da moda hâline gelmişti. Üstelik bütün erkek talebeler doktorun kızlarında bir konverzasyon için en lazım unsuru buluyorlardı.

Vakit, 23 Nisan 1941. -ybn

Popen'in ailesi bir erkek, iki kız, bir de kadından ibaretti ama kadın yani Doktor Popen'in karısı neredeydi? Bana kalırsa merak edilecek bir şey değildi bu. Kızlardan biri yirmi altı, biri yirmi iki yaşındaydı ve ikisi de bekârdı. Yani bir pansiyon mevsimini dolduracak kadar tazeydiler. Bunun ötesinde Popen ailesinin diğer uzuvlarını aramak beyhude bir zahmetti.

Hikâyemin asıl mevzuu bu değilken Popen'in kızlarında niçin bu kadar durduğumu merak edenler olabilir. Fakat başka bir hikâyede anlatacağım gibi, sabah yedi buçukta başlayan ve gece yirmi dörtte biten bir gün için, onlardan daha başka bir meşguliyetim yoktu ve doktorun kızları, beni uyanık tutan daha başka bir mevzuda, teyzemin ölümü mevzuunda en iyi birer teselliydi. Zaten bu ölüm hadisesini müteakip pansiyonu bana tavsiye ettikleri vakit, iki kızda da kendimi unutacak ayrı ayrı birer hüviyet bulacağımı söylemişlerdi.

Bütün bunlar bir tarafa... Bisiklet turu, deniz, hamakta konuşmalar, uyku, hepsi iyi... Fakat Doktor Popen'in karısı?

Biraz evvel pansiyonun iki kat olduğunu söylemiştim. Ben birinci katta, daha doğrusu birinci katın büyük salonuna açılan odalardan birinde yatıyordum. Aynı salona bakan üç kapı daha vardı. Bunlardan biri Popen'in çalışma odasıydı. Kapı daima açık dururdu. Zaten içeride bir kişilik portatif bir karyola, bir etajer ve mustatil bir masadan başka bir şey yoktu. Diğer odalardan biri iki kızına aittir. Bu odaları da ara sıra ve yarı açık duran kapılarından bilirdim. Üçüncü odaya gelince, bu kapı hiçbir zaman açılmıyordu. Yahut açılıyordu fakat ne zaman belli değildi. Ben de onu katiyen merak etmemiştim. Çünkü teyzemin ölümüyle unutulacak bir yeisim ve etrafımda Popen'in kızları vardı. Bütün bunların arasında ise tecessüsüm hareket etmiyordu. Daha

sonra salonda nadiren oturuyorduk. Ancak Popen'in büyük kızı piyano için orada kaldığı zamanlar. Bu, bilhassa gece on bir sularında vukua geliyordu. Üçümüz de yoruluyorduk. Uçümüz de kol kola, en iyisi, ortalarında ben, merdivenleri rüzgâra tutulmuş çiçekli bir bahar dalı gibi sallana sallana yukarı çıkıyor ve Popen'i ya odasında bir kitapla baş başa, yahut terasta, açılır kapanır bir iskemlede buluyorduk. Doktor Popen orada ne yapardı? Bana göre saat yediden sonra işsiz kalan bir adamın yaptığını... Fakat Popen yoksa karısını mı düşünüyordu?

Bütün bu sıralarda gece müzikleri, doktorun evinde beni en fazla eğlendiren numaralardan biriydi. Çünkü bilhassa büyük kızı mükemmel bir piyanistti ve yirmi iki yaşında olan küçüğü müzik parollerine iştirak ediyordu. Hatta vakit vakit piyanoya ben geliyordum. İkisi de yüzlerinin bütün mimikleri ve bütün uzviyetleriyle yanı başımda duruyorlardı. Fakat bir gece ne yaptım? Tuhaf şey... Hâlbuki bir tango dan başka hiçbir şey çalmadım ve hiçbir şey söylemedim.

Saat yine on birden fazla değildi. Doktor Popen yine odasıındaydı. Kapısı yine açıldı. Üçümüz de yine bir bahar dalı gibi sallanıyorduk. Hava ılıktı ve ikisini de kollarımda derime yapışık hissediyordum. İçeri girer girmez "Azizim," dediler, "bu akşam piyano sırası sizde."

Zaten bunu söylemeseler bile her ikisine de kelimelerin üstünde kalan bir manayla, ancak bir müziğin ifade edebileceği bir manayla söylemek istediğim şeyler vardı.

"İyi," dedim, "ben de emirlerinize hazırım."

Hemen piyanoya geçtim. Kulaklarımda Zara Leandr'ın sesi ve gözlerimde cins bir erkek iştıyakıyla şunu söylemeye başladım:

*Teşekkür edendim dostum, bugünümüz çok güzeldi
Sana daha binlerce şey söylemek istiyorum
Fazla vakit geçirmeden yine gel
Belki bugün her hareketimi anlayamazsın
Fakat gelecek defa her şeyi öğreneceksin.*

Bununla beraber, şarkıyı bitirdim bitirmedim ki, Doktor Popen'in kızlarını, daha doğrusu gözlerini aramak için yarı döndüğüm bir sıra üçüncü ve ilk günden beri kapalı duran kapı açılmıştı. Sarı benizli bir kadın kapıda bir puttan daha sakin duruyordu ve ne garip... Teyzem... Teyzemden şu kadar farkı yoktu. Popen'in büyük kızı "Annem," dedi, "annemiz."

Hafifçe eğildim. Kadın hafifçe, sinirli bir kuş kanadının açılıp kapanması kadar hafifçe güldü yahut gülmedi, içeri girdi.

Bütün gece teyzemi düşündüm. Yüzünü, onun mimiklerini, gözlerindeki parlaklığı ve her şeyi... Hâlbuki Doktor Popen'in pansiyonuna yalnız teyzemi, beni en çok seven teyzemi unutmak için gelmiştim. Popen'in kızları, deniz, bisiklet turu bu uğurda bir vasıttan başka bir şey değildi. Tesadüfün yahut kaderin bir vasıtası... Ya şimdi? Kendi kendime bunu düşünüyor ve doktorun karısında teyzemle birbirine girmiş bir benzerlik hüviyetini nasıl ayıracağımı bilmiyordum. Büyük kızı heyecanımdan bunu anlamış olacak ki "Oh," dedi, "Affedersiniz. Hasta... Biraz hasta olduğu için gözükmez."

Hasta... Fakat Popen'in pansiyonunda asabımı bozan bu hadiseden sonra daha ne kadar kalabilirdim? Hiç. Belki ilk aydınlığa ve hemen ertesi sabaha kadar. Nitekim belki de böyle olacaktı. Yalnız sabahleyin değil, ertesi günü saat on birde uyandım. Büyük salonda mutat sükûnetten başka bir şey yoktu ve üçüncü kapı açıktı.

"Matmazel Lize," dedim, "demek ki daha buradasınız?"

“Ah,” dedi, “sormayın. Annem... Annem öldü.”

“Ne vakit?” dedim.

“Dün gece... Sizin arkanızdan. Hemen içeri girdiği zaman...”

Lize Lotte ile başka hiçbir şey konuşmadık. O hafta öyle geçti.

On gün sonra da havalar bozdu. Matmazel Lize beni iskeleye kadar getirdi, gözlerimin içine bakarak “Gelecek sene tekrar bekleyeceğiz,” dedi, “Au revoir.”

“Lebe wohl Lize Lotte.”

Köyde Cinayet*

Biz hikayeciler daima bizden ötekilerin başına gelenleri anlatmaya çalışırız ama bizim içimizde bizzat birer hikâye mevzuu olacak kimseler yok mu?

Ahmet Cemil bunlardan biriydi.

Yazlardan bir yaz, Ahmet Cemil yıllık tatilini şehre yakın sayfiyelerden daha ziyade, şöyle köylerden birinde geçireyim dedi ve bir sabah hemen kendi evinin kapısında başlayarak tamamıyla bir köylü gibi hareket etmek üzere bir taksiye binmedi, şehir sayfiyelerinin yeni yapılmış asfalt yollarında, yaramaz bir çocuğun küçük el oyuncaklarına benzeyen ve tin tin giden tek atlı, tekerlekleri karnında, çingiraklı bir arabayı tercih ederek, hatta pek fazla çamaşır bile almaksızın erkenden yola çıktı.

Ahmet Cemil gideceği yeri arabacıya daha evvelden tembihlemişti. Eğer arabası çok küçük olmasına rağmen, zayıf beygirlerinden birini intihap etmişse her ikisi de akşam bastırır bastırmaz yarı yolda kalabilirlerdi. Belki de arabacı “Mehtap var,” diye bu geç kalışa pek aldırış etmez ama Ah-

Vakit, 8-12 Eylül 1940, 5 tefrika. (“Bir Muharrir Kahramanlarını Arıyor” adıyla) Yazar, daha sonra öyküyü *Otelde Yedi Kişi* başlıklı seçkiye almış, ona bu ismi vermiştir. —ybn

met Cemil sinirli olduğunu ve gün batışından sonra hava birdenbire kararmaya yüz tuttuğu vakit imkânı yok korkudan çıldırabileceğini söylemiş, doğrusu, arabacıyı buna inandırmıştı da. Onun içindir ki Ahmet Cemil'in şehirden daha çok bir sayfiyeye yakın köşkünün kapısından hareket ettikten sonra, hiç de düşündüğü gibi gün batısına yakın değil, ikinci üzeri, hemen intihap edip bir ay geçireceği köylerden birisine geldiler.

Ahmet Cemil arabacının parasını vererek arabadan atladı. Hayvanın durduğu yer bir meydanlıktı. Yanı başında suyu yarı kurumuş bir dere, vakit vakit beş altı parmak yükseklikteki beyaz taşlardan birer çağlayan yaparak akıyor ve ötesinde berisinde birkaç ördek akşam tuvaletlerini tamamlamaya çalışıyorlardı.

Ahmet Cemil'in pek hoşuna gitti bu. Bilhassa küçük çağlayanı güzel buldu ve şehir içerisinde böyle şeyler görmediği için de sevindi. Hatta köye kararmasına denecek kadar körü körüne geldiği hâlde talihinin iyi bir yere tesadüf etmesinden dolayı kendi kendini tebrik etti.

"Şükür," dedi, "arka üstü uzanarak, yahut tarlalar arasında öteki beriki ile ve sudan bir konuşma ile kafamı dinlendireceğim bir yer."

Doğrusu hikâyecinin hakkı vardı. Bütün bir sene –Nasıl bir sene? Şehre yakın başka köylerden birine ancak iki sene kadar evvel inmişti. O zamandan beri de hayli vakit geçiyordu– hemen her gün ya bir hikâye yahut yeni bir roman için insanlar bulacağım diye uğraş, birazını beğen, birçoklarını beğenme, onların yaşadıkları her dakika, yapacakları işlerle meşgul ol, yaz, çiz, sonunda da bu kadar uğraşmaya rağmen yeni heveskârlardan birinin ve en acısı paradoks hastalığına tutulmuş bir münekkidin tevbihlerine maruz kal. Hiç de çe-

kilir şey değildi bu! Neyse, Ahmet Cemil şimdi burada kendisine hikâye mevzuu veren insanlardan uzak, yalnız tabiat ve kuş sesleri arasında bütün bir ay geçirip istirahat edecek işte.

Ahmet Cemil arabadan iner inmez köy meydanlığından kendisine yüz yüz elli adım kadar ötede bir kahve olduğu zannedilen yere doğru yürüyor, mümkün mertebe pek az insan görmeye gayret ederek ağaç, yaprak ve su sesleriyle dolu yolda “Şükür, şükür,” diye konuşuyordu. “Tek bir insan bile yok!”

Hakikaten yolda hikâyeci Ahmet Cemil’in kafasını işgal edecek tek bir adam gözükmüyordu.

Ahmet Cemil daha arabadan indiği dakika gözlerine kestirdiği kahve kapısına doğru ilerlerken, bir taraftan bu adam kıtlığına memnun olmakla beraber tam kapıya geldiği zaman kendi dilinden anlayıp derdini dinleyecek, belki de kurtlarla çakalların yahut seyahat kitaplarında bile anlatılmayan birtakım mahkûmların hizmet edeceği bir köye düşmüş gibi hemen tedirgin oldu.

“Hey!” diye seslendi. “Buraya bakan kimse yok mu hiç?”

Ahmet Cemil’e kahvenin içinde birisi derhâl cevap verdiği hâlde fikrinden hiç kimsenin ses seda çıkarmayacağını daha evvel geçirdiği için kendi suali ile aldığı cevap arasındaki kısa mesafeyi dakikalarca uzun buldu ve yeniden “Allah Allah,” dedi, “tuhaf yer doğrusu!”

Tam bu dakikalarda gömleğinin kollarını dirseklerine kadar sıvamış biri sağ elinde bir ustura, yüzünün bir tarafı sabun köpükleriyle şiş gırtlığının bir yanı ince bir kan lekesiyle çizik, köye nereden düştüğü belirsiz Ahmet Cemil’i şöyle uzak-tan kollaya kollaya ve yan yan bitivermişti.

“Hoş geldiniz efendim... Köyümüze safalar getirdiniz!”

Fakat Ahmet Cemil adamın gırtlığındaki ince kan çizgisini görür görmez derhâl başını çevirdi.

“Hele bir,” dedi, “tırışını ol bakalım.”

Ve hemen oracıktaki iskemlelerden birine çökmekle beraber ayaklarını uzatıp bastonu ile toprakta oynamaya bile vakit kalmadan kahveci tekrar önünde bitiverdi. Ahmet Cemil’in bir iki dakika içinde yüzünün bir tarafındaki sakalları nasıl götürdüğüne hayret içinde kaldığı dakikalar.

“Emrediniz efendim,” diye konuştu. “Zannedersen bu gece köyümüzde misafırsınız?”

Ahmet Cemil’in hem bir kahveci hem de köydeki boş odaların tellalı olduğunu sonradan öğrendiği adam iki adım ileride, Ahmet Cemil iki adım arkada, yavaş yavaş ve köy kahvesinin arkasından bir mescidi döner dönmez asıl köyün kurulduğu tepeye doğru çıkmaya başladılar.

Ahmet Cemil yolda hiçbir canlı mahluka tesadüf etmiyordu. Bütün evlerin kapıları ardına kadar açık olmasına rağmen içerlerinde hiç kimse yoktu. Hatta bir tepeden inip yanlarından geçer geçmez kaybolacak bir köpeğe bile tesadüf edilmiyordu. Yalnız bahçeleri birbirinden ayıran çit gölgelerinde birkaç tavuk ümitsiz bir hareketle gözlerini yerde gezdiriyorlar, ta ileride, tarlalar arasında, bir eneğin ayakta kıpırdamasızın dimdik durduğu görülüyordu.

Ahmet Cemil ilk düşüncelerini değiştirmeden bu hareket-sizliğe karşı “Mükemmel,” diye tekrarladı ve içinden, mümkün olup da fikirsiz kalmak isteyen kafa yorgunu bir adamın büyük hazzını duyarak, hatta sinsi sinsi güldü.

Nitekim boş odalar tellâlinin “Köyün en temiz odasıdır. Kaymakam için hazırlamıştık ama ziyanı yok, sizi görünce memnun olur,” diyerek Ahmet Cemil’i içeriye soktuğu basık tavanlı odada, Ahmet Cemil yine aynı şeyleri düşünüyor ve mahzunluğu devam ediyordu. Hatta odanın kapalı patiska perdelerini açarak dört bir tarafa göz gezdirdiği sıralar, bu

memnunluk yüzünde o kadar aşırı bir ifade almıştı ki birisi Ahmet Cemil'in yüzünü görececek olsaydı, onu bir deli bile zannedebilirdi.

Hikâyeci odanın tek bir sedir, bir karyola, üstü beyaz boyalı bir masadan ibaret eşyasına şöyle bir baktıktan sonra valizini açtı. İçerisinde okumak için değil, gündelik bir itiyatla taşıdığı ve Edgar Wallace'ın Almancaya çevrilmiş polisiye romanlarından biriyle Bergson'un *Yaratıcı Muhayyile* kitabını çıkardı. Keten pantolonla açık yaka bir gömleği sedirin üzerine serdi. Bir dakika onları üzerindekiyle değiştirmekle değiştirmemek arasında mütereddit durdu fakat neredeyse akşam olacaktı. Bunu çok lüzumsuz bir zahmet telakki ederek ve oda içinde pis pis oturup akşam yemeğini beklemektense kahvenin önüne doğru, derede ördeklerin çırpınmaya başladığı yere kadar uzanmayı daha münasip buldu. İçinde bir yaz dinlenmesini geçireceği odaya geleli henüz çeyrek saat bile olmadığı hâlde kapıyı kilitledi, anahtarı cebine koydu, yürüdü.

Güneş Ahmet Cemil'e göre kendisini rahatsız etmemek için hemen hepsinin de birer birer kaybolduğu insansız köyün arkasında yavaş yavaş batmaya hazırlanıyordu. Her taraf bütün akşamların birbirine benzeyen gölge ve kıızıllıklarıyla karıştı. Birkaç çingirak sesi bir su içine düşen yabancı bir damla gibi öteden beriden köy meydanlığına doğru dağılıyordu. Fakat ne akşamın rengi ne de bu ses damlaları hikâyeciyi rahatsız ediyordu. Bilakis kulaklarının bir tarafında kendisine çok lazım olduğu hâlde işitemediği meçhul bir şeyi buluyor, bundan son derece haz duyuyordu.

Bununla beraber yüz adımı kadar henüz yürümüş yürümemişti ki, kafasını dinlemek için insanlardan kaçan Ahmet Cemil birdenbire durdu. Tarla ortasında tanımadığı bir ses

işitip geldiği yeri tayin edemeyen bir eşek gibi kulaklarını dikti. Ayaklarından daha evvel boynunu ileriye doğru uzatarak birkaç adım yürüdü. O da ne? Köy kahvesinin önü ilk görünüşte bir düzineye yaklaşan irili ufaklı birtakım adamlarla doluydu. Ellerini, kollarını oynatarak bir şeyler anlatıyorlar, daha çok da aralarına aldıkları köyün boş odalar tellalını dinlemeye çalışıyorlardı.

Ahmet Cemil kendi kendisine temin etti ki orada gördüğü insanlardan çok, beş on dakika içinde meydanlığa birikiveren bu kalabalığa hayret etmişti. İnsansız bir köyü kim isterdi yoksa? Ahmet Cemil'e kim su verip kim yemek getirecekti?

Her şeye rağmen ilerledi. Bir hikâyeci koca bir ay istirahat edip kafa dinlendirecek diye insanlar toprak altına çekilecek yahut başka bir köye göç edecek değiller ya? Daha sonra koca bir köy ve nihayet meydanlıkta gördüğü insanlar da bir düzineye haydi haydi yaklaşıyorlar.

Ahmet Cemil böyle düşünerek yürüdü. Bir aralık yan tarlalardan birine sapayım dediği sıralar bu bir dakikalık tereddüdünde köylüler kendisini çoktan görmüşlerdi. Hemen ayağa kalktılar. Ahmet Cemil iyice aralarına yaklaşmıştı.

“Hoş geldiniz,” diye hep bir ağızdan haykırıştılar. “Köyümüze safalar getirdiniz efendim!”

Hikâyeci Ahmet Cemil kısaca “Hoş bulduk,” diye cevap verdi. “Aranızda bulunmakla bahtiyarım.”

Eh, bu kadar da teşrifat mühim bir şey sayılmazdı doğrusu.

Ahmet Cemil kendisi için ayrılan bir iskemleye şöylece bir oturdu. Pek sıkılgandı, bahsi kendi açmasından daha çok birdenbire sıkıştığı bu cenderede ötekilerin konuşmasını istiyordu. Onun için gözleriyle etrafındakileri bir çırpıda atlayarak, ta uzaklara doğru bakmaya çalışıyor yahut elinde

daima taşımayı itiyat edindiği bastonla toprakta birtakım çizgiler resmetmeye uğraşıyordu.

Köylüler birbirlerine bakıştılar ve Ahmet Cemil başını kaldırır kaldırmaz kafası usturayla tıraş edilmiş olmasına rağmen, üç günlük bir sakalın yüzünü simsiyah bir dikenle kapladığı köy imamıyla karşılaştı. Bu hareketi daha yaptığı saniye hemen gözlerini diğerleri üzerinde birer birer gezdirmek cesaretini buldu. Ahmet Cemil'in kan birdenbire başına sıçramıştı. *Bunlar da kim!?* diye kendi kendine sordu ve âdeta şehrin yakınında bir köy olmakla beraber topraktan bitivermiş birtakım garip mahlukların yaşadığı bir yer gibi geldi Ahmet Cemil'e! Bu sırada köy imamı oturanların hepsini birer birer tanıtıyordu.

“Muhtar, köyün müezzini, ağası, en ihtiyarı, köy bütçesini tutan kâtibi, onun yamağı, jandarma çavuşu vesaire...”

Ahmet Cemil “Teşerrüf ettim,” dedi, “hepinizle ayrı ayrı tanışmakla ikişer katlı bir sevinç içindeyim.”

Ve yüzünün hatlarına hafif bir gülümseme verdiği sıralar bundan istifade yolunu arayan köy imamı Ahmet Cemil'e bütün köylerin elbirliği ederek köyü nasıl adam etmeye çalıştıklarını anlatmaya koyuldu.

Hikâyeci, biraz yorgun olduğunu bahane ederek odasına döndüğü zaman kapıyı kilitledi, pencereyi kapadı. Masasının üzerinde taze bir kabak kızartması ile bir kâse yoğurt duruyordu. Bütün açlığını yenerek hepsini bir tarafa bırakıp dar oda içinde dolaşmayı tercih etti.

Köy kahvesinden üç dört basamakla ayrılmış toprak bir zeminde kendisine birer birer tanıtılan köyün ileri gelenlerini düşünmeye başlamıştı.

Allahım... Kafasını iki avuçları arasına alıyor, kendi kendine Ne yüzler, diyordu. Belki Dostoyevski'nin romanlarında bile görülmedik yüzler!

Ve Ahmet Cemil yalnız kendisine böyle gelmediğini temin için onları tekrar gözlerinin önüne getirdi. Bilhassa ilk saniyelerde başını kaldırıp karşılaştığı zaman, hemen ayağa kalkmak ve köyü terk etmek üzere kaçıp gitmek istediği köy imamı ellerini yeniden uzatacakmış gibi geldi.

Hakikaten köy imamının üç günlük bir sakalla çevrili siyah yüzünü Ahmet Cemil imkânı yok gözlerinden uzaklaştıramıyordu. Ya gözleri? Neredeyse bu gözlerin hemen hemen evlerinden fırlayarak ayaklarının ucuna düşeceklerini, orada birtakım akrobasi hareketleri yaptıktan sonra tekrar koltuklarına çekilmek üzere yürüyeceklerini zannetmişti. Bunlar birer göz değil, tıpkı deniz altında yaşayan iki mahluktu. Yerlerinde fıldır fıldır oynuyor, köy imamının dudaklarından daha ziyade sanki gözleri konuşuyordu.

Ahmet Cemil, yemek yemekle meşgul olarak hiçbir şey düşünmemeye karar verdi. Belki de yüzün şeklini gözlerinden silmeye muvaffak oldu da. Ama anlattığı şeyleri?

Köy imamı ziyaretçinin rahatsız olduğunu ihtimal ki anlamıştı. Ahmet Cemil kısa bir konuşmadan sonra ayağa kalkar kalkmaz "Odanıza kadar sizi götüreyim," demişti.

Hikâyeci yolda zaten konuşmamayı ihtiyar edeceği için buna razı oldu. *Nihayet odaya kadar yüz adım*, diyordu. Fakat köy imamı daha ilk adımlarını attığı saniye o kadar rölanti yürümeye başlamıştı ki, arada sırada duruyor, Ahmet Cemil'de köye dair söylediği fikirlerin cevaplarını arıyordu. Ve Ahmet Cemil belki kulaklarıyla hiçbir şey dinlemeyerek

köy imamının söylediklerine tahammül edecekti ama öyle bir zaman geldi ki köyün mezarlığına saptıkları sıra tuhaf bir tecessüsle birdenbire arkasına dönecek oldu. Aynı dakikalar geriye bakmaktansa ellerini arkasına bağlayan köy imamının yanında bütün söylediklerini can kulağıyla dinlemeye hazır göründü. Hemen iki adım arkalarında ve az evvel yerlerinde oturur bıraktığı bir düzine insanın konuşulan şeyleri bir santim bile kaçırmak istemeyerek, boyunları garip bir şekilde uzalı yürüdüklerini hissetmişti. En önde köy bütçesini tutan kâtip geliyordu. Diğerleri arkada, birbirlerinin ellerini tutarak ilerliyor ve kulakları kendilerinden en fazlası bir adım ileride yürüyen Ahmet Cemil'le köy imamının arasında gidiyordu. Ahmet Cemil'e öyle geldi ki, yavaş yavaş alaca bir karanlığın köyü ihataya başladığı saniyeler bu bir düzine insan birbirinden ayrılmaz garip bir zincirle kendisini ortalarına alacaklar, tıpkı bir peri masalında olduğu gibi ta şafak sökünceye kadar bu böyle devam edip gidecekti.

Kapısını kilitleyip oda içinde bütün bunları hatırlarken tuhaf bir ürpertinin sınırlarını yalayarak geçtiğini hissediyordu. Acaba köy imamı birtakım harikulade vakaların elinden çıkmak üzere olduğu bir adam mıydı? Daha sonra köy bütçesini yapan kâtibin arkasında kendisini adım adım takip eden bütün diğerleri! Mesela köyün en ihtiyarı! Doksan yaşında kadar var. Etrafında söylenen şeyleri belki işitiyor, gözleri çipil ve uyku... Kırk beş sene evvel Hamit paşalarından birine jandarma muhafızlığı yapmış, daima ondan bahsetmek isteyen bir hâli var. Fakat her nedense anlatmak için ihtiyara müsaade vermiyorlar, henüz otuz yaşındaki oğlunun geçen yaz niçin intihar ettiğini soruyorlar. İhtiyar buna kızıyor, "Bir kaza oldu!" diyor, "Cebindeki tabanca birdenbire ateş aldı." Ötekiler gülüyorlar ve ihtiyar bastonunu yere vurarak tükürüyor.

Ahmet Cemil birdenbire silkindi. Kafasında birtakım şahısların birer dama taşı gibi gözlerinin önüne serildiğini görüyordu. Küçük bir hikâye olabilmek için yerlerini değiştirip birisini daha ileriye sürmek yahut ötekini geriye almak lazım.

Nitekim bütün bu dama taşları arasında köy bütçesini yapan kâtip hemen ilerlemişti. Uzun bir boyu var! Kolları bir sıruk üzerine geçirilmiş gibi. Ahmet Cemil onun yanında ne kadar küçüldüğünü hissediyor. Acaba yalnız Ahmet Cemil mi? Ya ötekiler, hele köy imamı?

Hikâyeci Ahmet Cemil, sonunda bir mevzu ayaklanacak olan bu dama taşlarının aniden birbirine karıştığını hissetti. Bir düzineden fazla köylü Ahmet Cemil'e mukadder bir vakayı hatırlar gibi geldi. Ne olabilirdi bu vaka? Odasında aşağı yukarı dolaşüyor, kendi kendine bunu soruyordu. Köy imamı orta bir yaştaydı. Henüz bekârdı ve bütün köye sahip gibiydi. Ahmet Cemil'le konuşurken içlerinde hiçbiri onu yalnız bırakmak istemiyordu. Uzun boyu ve parmakları kırılacakmış gibi daima onları ezip büken bütçe kâtibi için fırsatını kolayarak köy imamı saralının biri olduğunu söylüyor, ihtiyarın intihar edip aralarından giden oğlundan sonra köye baş belası kaldığını anlatıyor. "Hele bir hasta olmasa," diyor, "Köylüler ona gösterecekler!"

Bütçe kâtibi bunu işitiyor mu? Belki. Ahmet Cemil şöyle bir dönerek ona baktığı zaman, yan bir göz kırptığını hissediyor ve sarı yüzünde birer dikene benzeyen sarı sakalları altındaki kansız derisi Ahmet Cemil'i korkutuyor. Lakin onunla konuşmak arzusu birdenbire kafasında kımıldadığı zaman Ahmet Cemil hafifçe yaklaşıyor. Köy kâtibi imamın köy kızlarına göz koyduğunu, köylüler tarlalarında iş başındayken imamın sakalından da utanmayarak açık birtakım

hikâyelerle köy kızlarını baştan çıkardığını söylüyor. Kendi nişanlısı için de imam böyle bir hareket yapacak olursa kendisini nasıl zaptedebileceğini soruyor ve hemen sarası tutarak yıkılacakmış gibi öyle sararıyor ki, Ahmet Cemil yeniden imamla konuşmayı tercih ediyor. Bu sırada bütçe kâtibi bir taraftan Ahmet Cemil'den ilaç parası isterken bir taraftan da doksanlık ihtiyarın oğlunu imamın hakladığını açığa vuruyor.

Ahmet Cemil köyün içerisini o kadar karışık hissetti ki, kafasında bütün bu hareketleri hiçbir vakit birbirine bağlamak cesaretini bulamadı. Köyü, bütün insanları, tarla ve bahçeleriyle anlaşılamayan bir aile gibi düşündü. En fazla saralı kâtibin hareketlerinden korktu. Belki de köyün içerisinde bütün tecessüsüne rağmen hiçbir vaka çıkaramayacak kadar basit biri varsa oydu. Yalnız bir köstebek gibi de burnu toprakta hareket ederek oradan oraya yürüyor, bir örümcek gibi vakaları birbirine örmeye çalışıyordu. Ahmet Cemil düşündü ki bütün orada tanıdıkları ve mezarlığa doğru boyunlarını uzatarak arkasından gelenler, kapının önüne birikmişler de derhâl içeriye girerek şimdiye kadar kulaklarına fışladıkları şeyleri bağıra bağıra söyleyecekler. Gözlerini kapadı, üzerinden hiçbir şey çıkarmaksızın sedire yıkılıverdi. Sadece saralı kâtibi, köy imamından ayrılır ayrılmaz karanlık içinde kaybetmişti. Kâtip mezarlık yolundan köy tarlalarına kıvrılan ince patikaya sapıyordu.

Rengi her vakitten daha uçuktu ve nişanlısının emniyetini düşünen bir hâli vardı. Ahmet Cemil sedir üzerinde gözleri kapalı, bunu âdeta görüyordu. Ayaklarının ıslak patika üzerinde köy imamını takip ettiğini anlamıştı.

Birdenbire doğruldu. Köy kâtibinin az ileride, bir ağacın yanına yıkıldığını görür gibi olmuştu. Fakat aynı saniyeler hemen ayağa kalkıyordu. İmamla aralarındaki mesafe pek kısaydı. Bunu daha yakına getirmek için adımlarını sıklaştırdı. Ahmet Cemil bir silah sesi duydu mu? Belki! Uyumuştı.

Sabahleyin uyandığı vakit, gün odasına çoktan doğmuş bulunuyordu. Pencere akşam bıraktığı gibi açıktı. Tatlı bir yaz havası giriyor, köyün ılıkılığı sinirlerini uyuşturuyordu.

Kalktı. Beyaz keten pantolonunu ayağına geçirdi. Akşam kendisini işgal eden fikirlerden hiçbirini hatırlamak istemeyerek sabah kahvaltısından evvel dere kenarında bir boy dolaşayım dedi. Fikri, bir fincan süttten sonra tarlalar arasındaki ince geçit yollarına dalmak, öğleye kadar uzun uzun dolaşmaktı. Zaten fikirlerinin istirahati için şehirden kalkıp köye gelen bir adam da bundan başka ne yapabilirdi ki? Ahmet Cemil geniş bir nefes alarak yürüdü. Merdivenleri indi, kapıdan çıktı. Köy kahvesine doğru ilerledi. Hâlâ pencerenin önünde bulduğu aynı ılık havayı teneffüs ediyordu. Bir iki adım attı, köşeyi dönünce köy kahvesinin önündeki meydanlık gözüktüyordu. Yalnız, bu da ne? Ahmet Cemil işe giden köylülerden sonra orasını bomboş bulacağını düşünmüştü. Hâlbuki bir karınca yuvası kadar kalabalıktı. Geriye dönmek istedi, sonra birdenbire vazgeçerek kalabalığın ta içine doğru yürüdü. Bir yabancı olduğu kıyafetinden çok belli olmasına rağmen Ahmet Cemil'i âdeta kimse tanımıyor yahut onu görmüyorlardı bile.

Ahmet Cemil "Ne var?" diye sordu. "Bu kalabalık ne?"

Birisi hiç cevap vermedi. Ve Ahmet Cemil aynı dakikalar da köy bütçesini tutan saralı kâtibi gördü.

“İmamı vurmuşlar,” dedi. “Sabaha karşı harman yerinde ölü bulunmuş!”

Ahmet Cemil bir saniye titredi.

“Ölü mü bulmuşlar?” diye tekrarladı.

“Evet, yedi yerinde kurşun yarası var.”

Ahmet Cemil saralı kâtibin yüzüne bakmadı. Hem konuşuyor, hem ilerliyordu. İleride köy imamının cesedini gördü. Üstüne siyah redingotu örtülmüştü. Başucunda ilk tahkikatı yapan jandarma çavuşu duruyordu. Ahmet Cemil’i görünce tecessüsünü tatmin için olacak, maktulün üzerindeki siyah redingotu sıyırdı ve Ahmet Cemil “Hayret,” dedi, “kurşunların yedisi de tam düşündüğüm yerden.”

Ahmet Cemil tarlalar arasında dolaşmadı. Hemen odasına dönerek küçük valizini hazırladı. *Hayır*, diye kendi kendine konuştu. *Şehirde çok daha rahatım, şehirde çok daha rahatım.*

Ömer Besi'nin Başı*

Silahlı bir macera yahut şiddetli bir kış günü yapılan büyük bir av, detaylarında birçok ümit edilmedik vakaları ihtiva ettiği hâlde harp böyle değildir. Harbi çok sonraları bize nakledenler bile onu hayalle süsleyecek vakaları pek nadiren bulurlar ve daima ifadelerinde ölümü tarif etmeye doğru büyük bir azim seçildiği için de bu hayalsiz ve karanlıktan soyulmuş maceraları buruk ve acı buluruz.

Hâlbuki 925 isyanı, Kürt dağlarında eşkıya takibine çıkan subaylar için böyle olmamıştır. En çetin harplerden daha çetin olan bu tenkil hareketini size nakledecek askerlerin düğümünü çözemediği birçok şeyler vardır.

Şark vilâyetleri boyunca Kürt kabilelerini silahlandıran Ömer Besi'nin başı da o vakitler işte bir mesele olmuştu.

Genç subaylar arasında asi Ömer Besi'yi hiçbir tanıyan olmamakla beraber karargâhta teksir edilmiş resimleri ellerindeydi. İki sene kadar evvel Iğdır merkez nahiyesinde asi ile yapılan bir mütareke ve dostluk konuşması arasında kendisine bir nüfus kâğıdı verildiği zaman çıkarılan bu resimde Ömer Besi'nin yalnız çıplak başı gözüküyor ve hemen alın-

Vakit, 15-16 Eylül 1940. -ybn

dan aşağı büyük bir yumak karışıklığı hâlinde yüzünü baştan aşağı siyah bir kıl örgüsünün ihata ettiği görülüyordu. Bütün bu arada  mer Besi'nin gözleri neredeydi? Birçok subaylar bu teksir edilmiş resimlerde onu bulabilmek için beyhude çalışmışlardır. Fakat bir yosun yumağı arasına gizlenen ve rutubetten hazzeden bir böcek gibi,  mer Besi'nin gözleri bu kıl herc merci içinde hiçbir vakit bulunamamıştı.

925 sonbaharında karargâh  mer Besi'yi  l  yahut diri getirene yüz sarı vaat etmişti. Bunu alabilmek için de genç subaylara yardım eden birçok Kürt şakileri vardı. Fakat her ne olursa olsun hareketin yedinci ayında bile  mer Besi'nin başı karargâha henüz teslim edilmemişti. Asi Kürt'  vurup  ld r d ğ n  iddia eden birçoklarından sonra, bir gece, karargâh beklenmedik bir ateş baskını karşısında kalıyor ve bu cesur hareketi  mer Besi'den başka hiçbir kabile reisinin yapamayacağı söyleniyordu. Hatta karargâhta ve kumandanın  adı r  önünde teşhir edilen bütün başlar, az sonra sakallarından soyulan bir yüz gibi meydana çıkararak, bunların  mer Besi olmadığı anlaşılıyordu.

Onun için olmalı ki, bir gün, kararg h  birdenbire tuhaf bir haşyet sardı. Belki de bu haşyete birçok sebep h k mete bağlı Kürt beylerinin anlattığı maceralardı. Onlara göre  mer Besi bir insan değil, bütün hayvanların kemiklerinden alınmış birer parça ile meydana gelen bir mahluktu. İ lerinde birçokları  mer Besi'nin karargâha kadar yaklaştığını iddia ederler ve gece kumandanın  adı r  önünde uluyan bir çakalın  mer Besi olduğunu söylerlerdi. Yahut işte az ileride, büyük Kürt dağlarına kıvrılan yolda, şu sarı  i ek  mer Besi'ydi. Belki de  mer Besi bir koyunun  ıngırağına asılmıştı yahut bir ağaca takılı bir İşhak kuşuydu. Yani istediği her zaman kendini değiştirebilirdi. Bu yüzden de subayların arasında asi şeyhi

öldürdüğünü iddia eden biri çıkacak olursa, cesedin yattığı yere doğru Kürt beylerini teşhis için götürmek pek müşkül olur, silah ve dipçik kullanmak lazım gelirdi.

Bir akşam karargâha yeni tayin edilen bir yüzbaşı Ömer Besi'yi diri değilse de en çoğu iki güne kadar ölü yakalayacağını söyledi.

Bu genç yüzbaşının hazin akıbetini silah arkadaşlarından birçoğunun bilmediğini ümit ederim. Gençti ve şarkta ilk stajını yapıyordu. Sadece büyük dalgaların altında ezilmeyen serbest bir ruhu vardı.

Yüzbaşı çadırı terk ettiği zaman vakit gece yarısını geçiyordu. Karargâh kumandanı yanına iki asker vermek istemişti. Yüzbaşı reddetti. Kendisini arzu ettiği yere götürecek yegâne arkadaş üzerine bindiği hayvandı.

Yüzbaşının hareketini müteakip, Ömer Besi'nin bulunduğu köye nasıl girdiğini değil, nasıl döndüğünü söyleyeceğim.

Ertesi akşamdı. Kürt dağlarının arka taraflarında güneş batmak üzereydi. Fakat gece birdenbire bastırmazdı. Bu kızılık bir şimal memleketi gündüzünde olduğu gibi uzun müddet devam ederdi.

Birdenbire karargâh çadırının kapısında doludizgin bir atlı durdu. Aniden hayvanından atladı ve "Bana bir direk!" diye bağırdı.

Çadır kapısında birkaç muhafız duruyordu. İçerideki dört subay da dışarı çıkmıştı. Gelen yüzbaşısıydı.

Bu, ifade edilemeyecek kadar müthiş bir dakikadır. Ben de neresinden anlatacağımı pek bilmiyorum. Yalnız yüzbaşı-

nın elinde, tam omuzları hizasından uçurulmuş kesik bir baş vardı ve bu kesik başın sakallarına elini dolayan yüzbaşı onu çenesinden yakalamış bir hâlde, bütün bir kolu boyunca yukarı kaldırıyor “İşte,” diyordu, “Ömer Besi’nin başı! Bana bir direk... Bana bir direk hazırlayın!”

Anlaşılıyordu ki yüzbaşı, belki de bir suyun eteğinde veya yahut bir dağ başındaki bir vuruşmada yakaladığı avını karargâhın önüne çakarak ve belki de bütün bir gece etrafında yakacağı meşalelerle genç subay ve askerlere onu teşhir etmek istiyordu. Belki de nasıl yakaladığını anlatacaktı. Yahut nasıl vuruştuklarını... Ve ilk kılıç darbesini.

Fakat bu dakikalarda yüzbaşının emirlerine karşı hiç kimsenin en küçük bir itaat hareketinde bile bulunmadığını söyleyecek olursam inanmanızı rica ederim. Bütün muhafızlar ve karargâh kumandanı ile bütün subaylar oldukları yerde duruyor ve âdeta yüzbaşının işittikleri sesinde tonu daha iyi zaptedebilmeye çalışıyorlardı. Yalnız karargâh kumandanı başka bir şeye dikkat etti ve bu hissinin, bir illüzyon olup olmayacağını düşündü. Çünkü yüzbaşının elinde taşıdığı kesik başla kendi kafası birdenbire garip bir hutut benzeyişi içinde gözüküyor ve kumandan, sesin hangi kafadan geldiğini tayin edemiyordu. Sanki Ömer Besi’nin kafasıyla yüzbaşının kafası birleşmişti ve genç subayın omuzlarına Ömer Besi’nin başı geçtiği yerden omuzlarına doğru bir kan seli boşanıyor ve bütün bunların arasında bir çakalın sesi gibi, yüzbaşının itaat görmeyen emirleri işitiliyordu.

Kumandan birdenbire geri döndü ve yüzbaşının bir sinir buhranı geçirdiğini düşünerek boş bir çadıra götürülmesini emretti. Sonra onun deli mukavemetini görerek karargâh mahzenlerinden birine hapsolunmasını söyledi. Kendi kendine “Bir illüzyon,” dedi, “bir illüzyon!”

Fakat sonradan anlaşıldı ki bu illüzyon çadırın önünde bulunan bütün diğerleri için de böyle olmuştu.

Yüzbaşının karargâh mahzenlerinde ne kadar kaldığını bilmiyorum. Hatta yüzbaşını oraya götürenler bile ve kapıda duran nöbetçi dahi bunu tayin edememiştir. Ertesi sabah karargâh kumandanı yüzbaşını yoklamak ve bir istirahat izini vermek için geldiği zaman içeride hiç kimseyi bulamadılar. Mahzen bir dağın içine oyulmuştu. Neferlerden hiçbiri yirmi adımdan daha fazla ilerleyerek başka bir taraftan çıkan bir kapı olup olmadığını öğrenemedi. Yalnız ikindiye doğru karargâha dönen bir müfreze yüzbaşının ikiye bölünmüş cesedini getirdiler. Vücut ve baş söylediklerine göre tek bir kılıç vuruşla birbirinden ayrılmıştı ve ilk dakikalarda Ömer Besi'nin alnından aşağı bütün yüzünü maskeleyen gür bir yosun demeti yüzbaşının yüzünü çevrelediği hâlde az sonra yeni tıraş edilmiş ince ve parlak bir çehre kadar yavaş yavaş hakiki yüzü meydana çıkmış ve bu yüz fildişi bir heykel kadar incelmışti.

Ömer Besi'nin başına gelince... Ta kendisiydi. Karargâhta üç gün teşhir edildi ve en uzak köylerden getirilen Kürt beyleri onu tanıyarak "Evet," dediler. "Bu seferki Ömer Besi'nin başı."

Belki Bir İllüzyon

İstasyonla Yürük köyü arasında posta vazifesi yapan memurlardan biri –yirmi yedi yaşında bir delikanlı olan Hüseyin Tanrıbilir– vazifeye çıktıktan on iki saat geçtiği hâlde ortada yoktu.

Yürük köyü istasyondan bisiklet yahut at sırtında üç saat, yaya ise yedi saattti. Posta, sabahları sekizde yola çıkar, öğleye kadar tevzi işini bitirir, öğleden sonra yarı patika, yarı taşlık bir şosedden yavaş yavaş ikindiye doğru istasyonda olurdu.

Hüseyin Tanrıbilir posta işlerine yeni tayin edilmişti. Asıl vazifesi istasyon civarı köylerde tevzi işine bakmaktı. Fakat genç bir adam olduğu için istasyonun iç köylerine kadar uzamayı ihmal etmez, köylünün postaya gelmesini beklemezdi.

“Canım,” derdi, “bu da iş mi be?”

Zaten Yürük köyüne posta alelekser on beş günde bir çıkar. Bir yahut iki mektup olur. Posta memuru da bir iki mektuba bakmayarak daha çok pazar günleri yürükleri sevindirmeye giderdi.

Baş memur mutat zamandan dört saat fazla geçtiği için istasyon önünde gözlerinin alabildiği ileri bir mesafeye kadar

Vakit, 7-8 Şubat 1941. –ybn

tevzi memurunu aradı. B    rtlenlerin arasından ısl  ğını i  it-
meye çalıştı.

“Hay   ocuk hay!” dedi, “kim bilir nereye takıldı kaldı?”

Fakat iki saat daha geçince jandarma odasına girdi.

“  avu  ,” dedi. “Bizim Hüseyin yok. Sakın   ocu  a kıyma-
sınlar.”

Çavuş devriye nöbetini değiştirmek üzere olan iki jandar-
maya vaziyeti anlattı.

“Olur,” dedi. “Bu kadar ha  arılı  ın sonu budur.”

Ba   memur posta odasına döndüğü vakit Hüseyin
Tanrıbilir’in Y  r  kler mahallesine niçin sık sık posta çıkar-
dığını düşünmeye ba  lamı  tı. Hâlbuki geçen yaz ve evvelki
yazlar... Y  r  kler mahallesi postanın değil jandarmaların bile
ayak basmadığı yerlerdi. Yeni tevzi memuru ise ara sıra posta
için, ara sıra sabah yahut akşamları posta bineğine atlar, ba  
memurun çay kenarındaki rakı davetinden de vazgeçerek y  -
r  kler köyüne doğru rüzgâr altında uçar giderdi.

Ba   memur bu gecikmeye henüz bir mana verememişti
ki, dış kapının önüne ağır bir yükün devrilmesi gibi, ya-
hut da  dan bir ta   koparak düşer gibi bir şeyin yıkıldığını
duydu.

“Hayırdır in  allah!” dedi, duvardan silahını aldı. Küçük bir
sofaya çıkan kapıyı açtı. Dışarıdan hafıf birtakım inilti-
ler, bir insanla yaralanmış bir   akal iniltisi arasında birtakım inilti-
ler kulağına çarptı ve gece içerisinde ba   memuru korkudan b  -
yük bir insan dikenini hâline getirdi.

Saat sabaha kar  şı beş sularına yakındı. Gün doğmak   ze-
reydi. Erken yola çıkan arabalar istasyonun az ilerisindeki
Şose üzerinde ağır ağır yol alıyordu. Artık gecenin, yaprakla-
rın ve çayın sesi giderek yerine insanların sesi kaim oluyordu.
Ba   memur bu ilk uyanıklıktan cesaret alarak kapıyı açtı.

“Hay Allah belasını versin,” dedi. “Hüseyin, Hüseyin Tanrıbilir. Sen, sen ha!”

Tevzi memuru yerde bir kütükten farksızdı. Göğsü şiddetle inip kabarıyor ve alnından itibaren ayaklarına kadar bir ter ıslaklığının onu bir bez gibi kavradığı hissediliyordu. Baş memur delikanlıya bir iki defa seslendi. Sonra ayaklarıyla vurdu. Nihayet elleriyle ötesini berisini yoklamak mecburiyetinde kaldı. Tıpkı ilk düşündüğü gibiydi. Yani, yere yıkılmış bir nebat yahut bir taştan farkı yoktu. Kollarından tuttu, içeriye sofaya çekti. Fakat Hüseyin Tanrıbilir’de bir göğüs kabartısından ve hâlâ bitmeyen ve kesilmeyen bir terden başka hiçbir şey hissedilmiyordu.

Tevzi memurunu ertesi günün akşamına kadar uyandırmak kabil olamadı. Aynı akşam ikindiye biraz geçerek gözlerini açtı, soğuk bir ayran istedi ve baş memurun ellerini arayarak onu şiddetle sıktı. Sonra bir saat daha uyudu ve sabaha kadar hasta delikanlıyı konuşturmak mümkün olamadı. Ancak, sabahleyin baş memur “Eh,” dedi. “Tanrıbilir... Yolu kaybettin isen yeter gayrı... Ne diyeceksen de bakalım bir?”

Jandarma çavuşu “Doğru söylüyor,” dedi. “Mühim bir şey ise biz de rapor vereceğiz. Bana sorarsan yolu kaybeder etmez yürüklere dönecektin sen!”

Tanrıbilir “Yok,” dedi, “yol kaybı değil. Yürük köyüne de bir daha gitmek mi? Aman, aman... Ne olduysa bir yürük kızı için oldu, inanılmayacak şey ama çavuş, yine de anlatacağım size.”

İki ay oldu. Yürüklerden birine gelen postayı götürüyordum ki öğle üzerine doğru viran çeşmenin başında testisini dolduran bir yürük kızına rastladım.

Viran çeşmede yol yarıdır.

Tanrıbilir, dedim, işte sana bir kısmet ulan. Olur ki şu kekliği bastırır, çam altına götürürsün... Sür hele atını bir.

Atımı çeşmeye doğru sürdüm sürmedim, yürük kızı testisini kaptığı gibi tarlaların arasına daldı.

Hem yavaş yavaş yürüyor, hem de, testiye bir kolundan öteki koluna geçirerek ara sıra arkasına dönüp gülüyordu. Gün ortasıydı ve sıcaktı. Bütün zeytinliklerin ve tarlaların kavrulduğu hissediliyordu.

“Eh, yürük kızı,” dedim, “dur hele bir... Dur hele bir...”

Yarı onu yormamak ve ürkütmemek için yarı da elimde olmayan bir sebepten yürük kızına yaklaşmıyor, onu bir ağaç altında, bir funda kenarında yahut bir zeytinliğin dibinde birdenbire bastırarak beyaz tenine bir yağmur gibi ineceğimi düşünüyordum. Sadece sıcak ve keskin aydınlık arasında yüzünü o kadar çok bana yakın görüyordum ki, hatta her döndüğü dakikalar dişlerinin beyaz çakıltısını fark ediyor, saçlarının rengini, hafif tatlı pembelikteki yüzünü, bütün vücudunu, hülasa bir yatakta gibi, benim malım yahut benim karım gibi bana yakın buluyordum. Fakat birdenbire bir ağaç arkasında biten bir kulübe çitinden içeri girdi. Kapıyı kapadı, kayboldu.

Yürükler köyüne götürdüğüm mektubu bıraktıktan sonra akşamüstü geri dönüyordum. Atımı çeşmenin yanındaki patikadan tekrar içeri mahmuzladım. Kulübe az ötede, bir ağaç altındaydı. Bütün yürük evleri gibi damı çavdar sapından yapılmıştı. Yürük kızı orada, küçük kapının önünde duruyor, belki gülüyor yahut şarkı söylüyordu. Ona ellerimle işaret ederek “Gel!” dedim, yanıma çağırdım. Yüzü bir ay kadar parlaktı. Saçlarından iki sık örgü omuzlarından göğsüne atılmıştı. Bol şalvarı kırmızı renkteydi. Üzerine bir kar düşmüş kadar beyaz benekleri ve ellerinin kınasını bile görüyordum. Fakat

onu çağdırmaktan fazla hiçbir Şey yapamadım. Yani atımı sürüp kapıdan içeri giremedim. Onu daha yakından göremedim, pp sevemedim.

Vakit ikindiye yaklaştığı için geriye gitmek üzere çeşmenin yanına geldiğim zaman bir ihtiyağ karşıma ıktı.

“Oğul,” dedi.

“Söyle hemŐerim,” dedim.

“Bak,” dedi, “bu ilk defa oluyor. Bir kere daha bu kızı takip edecek olursan...”

Ama benim içerim yrk kızı ile doluydu. Gzmde hiçbir Şey ve hiçbir tehlike yoktu. İhtiyara boş verdim, sesimi çıkarmadım.

Bütün gece yrk kızını düşünüyordum. Onun Őalvarını, benim atımın sesini duyduğu zaman avdar sapı damlı kulübeden çıkıŐını, hafıf gülüŐlerini ve dişlerini hatırlıyordum. Hiçbir Şey bu düŐüncelerden beni alıkoyamıyordu. Onun için de tam bir ay, Yörüklerin mektubu olsun olmasın, çeşmenin yanından atımı dört nala patıkaya doğru sürüyor, yrk kızını görmeden yapamıyordum. Fakat her defasında da, onu hem yakın, hem uzak hissediyor, geri dönerken de yine her defasında ihtiyağa rast geliyordum.

“Oğul!”

“Söyle hemŐerim.”

“Bak, bu üçüncü oluyor. Yrk kızından vazgeç diyorum sana.”

“Yrk kızında benim gözüm var,” dedim, “nasıl vazgeçebilirim?”

“Benim de son szm,” dedi. “yleyse kendini koru.”

Nihayet evvelki akşamdı. Yörüklerin mektubunu bırakmış, istasyona döndüğüm sıra, viran eŐme patıkasına henüz gelmiştim ve saat yine ikindi üzeriydi. Birdenbire önüme bir

köpek kadar küçük fakat bir tavusun renklerinden daha güzel, bir ceylanın bakışlarından daha hararetli küçük bir mahluk çıkıverdi.

Dizginleri çektim ve “Gel bakalım,” dedim, “küçük dağ hayvanı. Bu ne güzellik böyle.”

Birdenbire iki ayakları üzerinde kalktı ve yerde yem arayan bir kuşun çevikliğiyle fırlayıp az öteye fundalıklardan birinin yanına kondu.

“Bak,” dedim, “hiç de seni vurmak niyetinde değilim. Bırak bu ürkekliği canım.”

Biraz daha ilerlemek, ona biraz daha yaklaşmak için atıma şöyle bir dokundum ki kımıldamadı ve hareket etmedi. Bilakis direndi, yerinde sımsıkı durdu ve aniden titremeye başladı. Hemen yere atlayarak onu kendi hâline bıraktım ve küçük dağ hayvanına doğru ilerleyerek ellerimle yakalamak istedim. Az ileride, iki ayakları üzerinde duruyor ve bütün göz kuvvetiyle ürkek ve çekingen bana doğru bakıyordu. Buna rağmen o kadar çok yakınımdaydı ki ellerimi biraz uzatacak olursam birdenbire yakalayacak ve kollarımın arasına alarak parlak tüylerini okşayacak, yüzüme sürecektim. Fakat bir adım daha attım ki olduğu yerde hemen fırlayarak ileriye kondu. Bu sırada geriye, hayvanıma doğru döndüm. Gözleri bir misli büyümüş bir hâlde dört nala koşuyor ve cehennem görmüş bir hayvan kadar feci kişniyordu.

Postayı kendi hâline bırakmaktan başka bir şey yapacak vaziyette değildim.

“Aman,” dedim, “küçük dağ hayvanı senin için atımı bile kaçırdım. Haydi gel. Seni evime götürüyüm. Yıldızlı kafesler içine koyup sana yemler vereyim. Eğer bana alışırsan seni serbest de bırakırım.”

Fakat küçük dağ hayvanı oralarda değildi. Ona doğru bir

adım ilerledikçe, bir adım geri çekiliyor sonra aynı gözlerle, aynı renk bolluğu içinde bana doğru bakıyordu.

“Oh,” dedim, “imkânı yok seni tutmadan geri dönmem.”

Çünkü, hâlâ o kadar yakınımda idi ki bu küçük ve parlak şeyi ellerime geçirmeden dönmek ayıp olacaktı. Ona tekrar ellerimi uzattım ve tıpkı bir kedi yahut bir köpeği çağırır gibi sesler çıkararak onu davet ettim. Hayır! Küçük mahluk birer adım birer adım kaçıyor ve her geri çekilişinde onu biraz daha yakalamak için silahsız bir avcı gibi hareket ederek ekilmemiş tarlalar, gizli patika yolları, su başları, rüzgârın toplandığı ovalar, büyük top ağaçlar ve tepelerden geçiyordum. Fakat hâlâ o önümde duruyordu. Gözleri vakit vakit parlıyor, akşam ışıkları altında ilk gördüğüm dakikadan daha güzel bir renk bolluğuyla gözlerimi alıyordu.

“Küçük dağ hayvanı,” dedim. “Bak, yavaş yavaş terlemeye başladım. Daha kaçıyor musun?”

Nasıl? Yavaş yavaş terlemek mi? Bir dakika, bütün vücudumu sırsıklam hissetmişim. Kalbim küçük bir mahfazadan kopacak ve fırlayacak gibi olmuştu. Ama gözümde bu küçük dağ hayvanını yakalamaktan başka hiçbir şey yoktu. Sonra bir aralık birdenbire kendime geldim ki bütün ovayı ve tepeleri karanlık basmıştı. Fakat küçük mahluk gecenin içinde hâlâ öteye beriye sığıyor ve kesif karanlığa rağmen tüyleri bir ay sırtı kadar parlak gözüküyordu. Artık bacaklarımda takatim kalmadığını hissettiğim bir an tekrar ona “Küçük dağ hayvanı,” diye hitap ediyordum ki gözlerinin sabit parlaklığını üzerimde bir ateş gibi hissettim ve keskin bir sesle geriye doğru, ayaklarımda kalan son kuvvetle koşmaya başladım. Önümde küçük birtakım dağ hayvanları bir yerden bir yere konuyor, o zamana kadar kulaklarımda işitmediğim bir ses, atımın feci kişnemesini duyuyordum.

Baş memur “Dört jandarma çıkarın çavuş,” dedi. “Yürük kızının evini bassınlar.”

Jandarmalar daha gecedен yola çıkmıştı. Sabah şafakla beraber posta memurunun tarif ettiği çeşmeden patıkaya doğru saptılar. Yol ovanın nihayetinde bir tepe ile bitiyordu. Fakat ne bir çit, ne çavdar saplı kulübe, ne yürük kızı... Posta memurunun tarif ettiği yerde hiçbir şey yoktu.

Kemahlı Değirmenci

Geçen yaz İmralı'yı ziyarete giden gazeteciler arasında ben de vardım. Yemekten sonra kendimize göre hepimiz ayrı ayrı birer mevzu bulabilmek için öteye beriye dağıldık.

Başka bir hikâyede de anlattığım gibi İmralı insanlardan tecrit edilmiş küçük bir kampa benzer. Adanın bir mil açığına kadar hatta balıkçıların bile girmesi yasak edilmiştir. Bununla beraber sıcak bir öğle üzeri yasağı dinlemeyen aç martılar adanın küçük kayalarına beyaz birer alev hâlinde konup kalkıyor, sonra üçü dördü birden tıpkı bir duman gibi süzülerek ufka doğru uzaklaşmaya çalışıyorlar fakat dönüp dolaşıp tekrar geri gelmekten başka çare bulamıyorlardı.

Divrikli Hasip'le o gün tanıştım. Az sonra balığa çıkmaya hazırlanıyordu. Yüzünü güneşten siper etmek için başına keçe bir külah geçirmişti. Ayaklarının ucunda, ıslak balıkçı ağıları, âdeta ruhunu avlayıp içerlerine hapsetmiş kadar darmadağın duruyordu ve onları denize attığı zaman yarı kadın, yarı balık şeklinde garip bir mahlukun takılacağını düşünür gibi tuhaf bir hâli vardı.

Divrikli, Sinop'tan yeni getirilmiş mahkûmlardan biriydi.

Yeni Mecmua, sayı: 2, 12 Mayıs 1939. ("Leke" adıyla) Yazar, daha sonra öyküyü *Otelde Yedi Kişi* başlıklı seçkiye almış, ona bu ismi vermiştir. —ybn

Denizi ancak adaya geldiğinden beri tanıyordu. Bir katil meselesinden yirmi dört sene yemekle beraber Sinop'ta geçirdiği üç sene, hatta kuş olup uçmayı bile düşünmediği için cezası yarı yarıya indirilmiş, geriye kalan dokuz seneyi hava ve deniz ortasında tabiatın muhafazasına terk edilerek geçirmesi tercih olunmuştu.

Adada, bilhassa ağustos ayları en fazla iskorpit avlanıyor. Mahkûmların aşağı yukarı yüzde kırkı balıkçı. Belki de deniz ortasında hürriyeti daha rahat düşünüyorlar. Nitekim, Divrikli Hasip de memleketinde deniz yüzü görmemiş bir köy çocuğu olduğu hâlde sahil ahalisinden biri kadar balıkçılığı öğrenmişti. Bir gün cezası sona erdiği zaman tarlada çalışmayacağını söylüyor, ne yapıp yapıp Karadeniz köylerinden birinde balıkçılıkla geçineceğini anlatıyordu. Şüphesiz deniz kenarında bir kulübesi olacaktı. Belki de deniz bu küçük kulübenin yanı başına kadar sokulacak, eğer bir bahçesi varsa gülden ziyade deniz kokacaktı.

Bir aralık “Zaten,” dedi, “toprakla uğraşmak artık benim işim değil.”

Bir sigara verdim, yasak olduğunu söyleyerek almadı.

“Adaya geldiğimden beri içmiyorum!” dedi.

Mahkûmlara niçin yattıklarını hiçbir vakit sormanızı tavsiye etmem. Yüzde doksan hakaretle kovulursunuz. Nitekim fahişelerden umumhaneye nasıl düştüklerini, âşıklardan gecelerini sormayınız. Sizin tarafınızdan yapılacak bir ruh sondajını her üçü de fenni karşılamakla beraber, bizzat kendileri, başlarından geçen macerayı söylemek için mukavemet edilmez bir arzu duyarlar.

Divrikli “İnsanlar fena mahluklar beyim,” diye ilave etti. “Hani bazı dere kenarları yahut sulak yerlerde büyük, koca koca taşlar vardır. Çok kereler ne de güzel dururlar. Hele et-

rafı çimlenmiş yahut yosun bağlamış olursa... Fakat bir de taşı kaldırmaya görünüz! İsmine kitaplarda bile rast gelmediğiniz yüzlerce hayvanın öteye beriye doğru koştuğunu fark eder, kendi kendinize taşı kaldırdığınıza bin pişman olursunuz. Birçok insanları ben de böyle taşlara benzetirim. Dışarıdan ne iyi görünür, ne hoş sohbettirler ama dillerine kanarak beraberce iş yapmaya kalkınız, onların da tıpkı rutubetli toprağa bırakılmış birer taş olduğunu hemen anlayıverirsiniz. Bakınız niçin yirmi dört sene yediğimi size anlatayım.

“Dört sene evvel Kemah’ın su değirmeninde nereden geldiğini araştırıp bulamadığım bir değirmenci tanımıştım.

“Bütün kasabanın öğütülecek buğdayları değirmeninde öğütülürdü. Üç günlük, beş günlük yoldan, kimi araba ile, kimi sırtta, çuval çuval getirilen buğdaylar değirmenine boşaltılırdı. Civar köylüler kendilerine sıra gelinceye kadar orada beklerler, değirmenciye kul köle olurlardı.

“O vakitler Divrik’te küçük bir tarlam vardı. Harman sonu öğütülecek buğdayları aldım. Kemah’a düzüldüm. Değirmenciye ilk defa görecektim.

“Size bir şey sorayım beyim. İş yaptığınız adamların daha ziyade sözlerine mi inanırsınız, yoksa gözlerinin içine mi?”

“Dikkat etmedim Divrikli.”

“Nasıl olur? Gözler insanların iç aynası değil midir? Bilmem ama böyle söylerler... Doğrudur. İş yaptığınız adamın sözlerinden çok gözlerine dikkat edersiniz. Kelimeleri ne kadar güzel olursa olsun, eğer düşündüğü bir şeytanlık varsa hemen gözlerinden apaydın çıkarır. Mesele, yalnız gözlerdeki bu aydınlığı görmek, onun ışığında karşınızdakinin düşünce ve sinir hareketlerini anlamaktır. Fakat iş yaptığınız adamın

gözleri ya sakat olursa? Tıpkı sırçası iyi sürülmemiş bir ayna gibi içini aksettirmezse? Üstelik hareketlerinden sizi aldatacağına şüphelenirseniz?

“Kemahlı değirmenci bu çeşit adamlardandı. Daha ilk dakika, buğday çuvallarını değirmenin kapısına yığıp taş basamakta onu birdenbire gördüğüm zaman garip bir kuşa tesadüf etmiş kadar irkilmiştim. Âdeta bir ağaçkakandan daha farksız olmayan bir yüzü vardı. Buğday çuvallarını açmaksızın ötesinden berisinden vura vura içindekileri dışarı çıkarmak istiyor ve bütün hareketlerini, sağ gözünde, şu kadarcık olsun kıpırdamayan sabit ve mor bir leke tanzim ediyordu.

“Bilmem, Kemah’ın değirmenlerini bilir misiniz beyim? Bunlar çok tuhaf şeylerdir doğrusu. Bahar gelir gelmez etrafları bir panayır hâlini alır. Yüzlerce kadın, çoluk çocuk, katır yahut arabalarda, çok defalar yalınayak değirmeni çepçevre sararlar. Hele mehtaplı gecelerden biriye Çingenelerin değirmen başında sabaha kadar ahenk ettikleri duyulur, delikanlıların dövüştükleri işitilir, birbirlerini yaraladıkları olur.

“Bununla beraber Kemahlı değirmenci kendi değirmeni civarındaki bütün eğlenceleri yasak etmişti. Daha sonra eğlence nerede? Buğday çuvallarını sırtlayanlar Kemahlının değirmeni yanında geceyi kurt, çakal tehlikesinden titreyerek geçirirler, bazı kereler de, değirmencinin omuzunda bir tüfekte, değirmenin civarını şöyle bir dolaşmak için çıktığı görülürdü. Benim en çok hayret ettiğim şey bu garip gözle tüfek kullanmaktaki maharetiydi. Kemah’ta yazın kuş uçurmadığını, kışın da bir ayı yavrusunun bile değirmene kilometrelerce yaklaşmadığını söylerlerdi.

“Değirmene geldiğim bu ilk gece bakın ne oldu. Saat dokuz on sularına doğru değirmenin birdenbire sesi kesildi.

Bilhassa değirmenin civarında uyuyanlar için bu garip bir eksikliktir. Değirmenin sesi çok kereler ağaç dallarında bir yapraktan ötekine atlayarak eğlenen kuş seslerine karışır ve imkânı yok, bu sesin hudutları içine girer girmez, kulaklarınızı ayırdığınız takdirde bir uzvunuzun eksildiğini duyarsınız. Kaldı ki, değirmende küçük bir bozukluk beni günlerce Kemah'ta kalmaya mecbur edebilirdi.

“Beş altı arkadaş değirmenin arkasında yatıyorduk. Daha aşağıda Divrik'ten aynı yolu alarak gelen birkaç yolcu vardı ve laf aramızda değirmencinin dışarı çıkarak dolaştığı saatler belli olduğu için yayladan düşen iki Çingene kadını ile hafiften bir eğlence de tertip etmiştik.

“Bir aralık değirmen sesinin neden kesildiğini kendi kendimize aramak için kulak kabarttığımız bir sıra ‘Değirmenci geliyor,’ dediler. Değirmencinin gözlerinden başka hiçbir şey tanımadığım hâlde birdenbire bir kenara çekilip büzölmek lüzumunu hissetmiştim. Başımı buğday çuvallarının arasına soktum ve hemen aynı dakikalar omuzunda yine bir tüfekle değirmencinin gözüktüğünü söylediler.

“Açık bir mehtap vardı. Değirmen az ileride yapraklarından soyulmuş bir ağaç gibi gözüktüyor, daha beri tarafta bir kenara çekilmiş arabalar, bir iki hayvan, yanımda Çingene kadınları yatıyordu. Kış olmadığı için kurt, çakal tehlikesi yoktu. Etrafta yaprak kımıldamıyor, değirmencinin şerrinden kuş uçmuyordu. Onun için, hiç kimse bir tüfekle değirmencinin dışarı çıkmaktaki hareketini izah edememişti. Yalnız değirmenin kesilen sesinden bile daha ağır bir sükût ortalığı kaplamıştı. Bu aralık başka bir şey oldu. Herkes değirmencinin omuzunda bir tüfekle geldiğini söylediği hâlde böyle bir şey görülüyordu. Sadece elinde meşin bir kırbaç vardı. Öteye beriye koşarak aç kalmış bir kurt gibi soluyor,

değirmen kenarına yığılan buğday çuvalları arasına burnunu sokup dolaşırken sesi vahşi bir mırıltı hâlinde işitiliyordu.

“Hadiseyi anlamıştık. Değirmenin kayışlarından biri kopmuştu, bizden şüpheleniyordu.

“Beş dakika içinde değirmenin kenarını birbirine geçirdi adam. Elindeki kırbacı rastgele kullanıyordu. Her vurduğu yerde ısıklık gibi sesler çıkarıyordu. Bir saniye değirmenciye hemen yanı başımda buldum. Çuvalların arasına saklanmış başka birisi olup olmadığını arıyordu. Mehtap o kadar fazlaydı ki onu karşımda bulduğum zaman yattığım yerden gözlerinin ta içini görüyordum. Yanımda iki Çingene karısının ikisini de bileklerinden tutarak içeriye, değirmendeki odasına doğru fırlattı. Ayağa kalkmışım. Sağ gözünde kımıldamayan, sabit ve mor leke üzerine ısrarla eğiliyordu. Başımı çevirdim. Fakat birdenbire bir kedi gibi ensemden tutup kaldırdığını duydum. İş bununla kalsa yine iyi olacaktı beyim. Değirmencinin kuvveti omuzlarıma bir ayı tabanını gibi çökmüştü. Elinden kaçıp kurtulmak, başımı aldığım gibi dağ başlarındaki kurtların arasına bile kaçmak istedim. Ama nerede... Meşin kırbaç her vuruşta ayak bileklerime dolaşıyor, elbiselerimi çekip koparıyordu. Bir aralık çıırçıplak kaldığımı hissettim. Yalnız derimde bir bıçak dokunup çekilir gibi kamçı vuruşlarını işitiyordum. Vücudumdan âdeta bir kan deresinin boşaldığını duyduğum saniye kıcıma doğru tekmeyle şöyle bir vurdu, savuştu gitti.

“Gece benimle beraber kırbaç yiyen bütün çocukları etrafıma topladım. Değirmeni ateşe vermek için onları teşvik ettim. Değirmenci yanımdan alıp götürdüğü iki çingene karısı ile içeride yatıyordu. Başına hiçbir felaket gelmeyeceğinden emindi. Daha sonra kayışın bir kaza neticesi koptuğu da anlaşılmıştı. Fakat teklifime hiçbirini yanaşmadı. Belliydi ki

değirmenciden Allah gibi çekiniyorlardı. Eğer buğdaylarını bir aksilik ederek öğütmeyecek olursa mahvolacaklarını sanıyorlardı.”

Divrikli bir saniye durdu. Uzun seneler hapisshanede kalmış mahkûmların dili ile konuşuyordu ve kelimelerini kafası değil ıştırabı imal ediyordu.

“Bizim değirmenler hakikaten tuhaf şeylerdir beyim,” dedi. “Su kenarlarında serin ve gölgeli yerlerdir ama en azı birbirinden altı saat ötededirler. Eğer bir değirmenci ile bozuşup kavga etmişseniz ikinci bir altı saat daha göze almaya mecbursunuz. Yok, her şeye rağmen değirmencinin avurt zavurtuna tahammül edeceksiniz o da başka... Bu yüzden olacak ki ertesi yıl buğdayları aynı değirmene taşımak mecburiyetinde kalmıştım.

“Divrik’ten yola çıktığım zaman kendi kendime değirmenciği unutmak istedim. ‘Adam sen de!’ diyordum. ‘İşin mi yok be Hasip? Bir altı saat daha gidiver işte!’ Doğru... Bir altı saat daha pek fazla sayılmaz ama, değirmeni buluncaya kadar güneşten bir hasta olmadığınız kalır. Geceleyin ise yola çıkmak tehlikelidir doğrusu. Canınızı dişlerinize alırsanız belki. Dediğim gibi iki misli yolu göze aldığım bir dakika Kemahlı değirmenciği hatırladım. Zaten bir yıldır başımı Kemahlının gözlerinden ayıramamıştım ki... Bütün gün ve garip bir inatla gözlerinin birisindeki mor benek üzerime konmuş bir at sineği gibi beni takip ediyordu. Daha sonra değirmene ilk ayak bastığım saniye, buğday çuvalları arasında göz göze geldiğimiz zaman beyaz bir mehtap, iki Çingene karısını zorla yanımdan koparıp aldığı dakikalar, meydanlıkta çırılçıplak kırbaçla yediğim dayak... Hemen hepsi kafamın içindeydi. Bende ben değil, gözlerinde bütün hareketlerini tanzim eden mor ve sabit leke ile Kemahlı değirmenci yaşıyordu.

“İster istemez yolumu ona doğru çevirdim. Belki diyordum, bu mor leke oradan kayboluvermiştir. Belki değirmenci değişmiştir. Belki satıp savarak ortadan kaybolmuş olsa...

“Uzun lafın kisası beyim... Düşündüklerimin hilafına değirmenciye yine orada buldum. Değirmenin önünde öğle yemeğini yiyordu. Ayaklarının altında birkaç tavuk dolaşüyor, başucundaki yapraklardan yere güneş parçaları düşüyordu.

“‘Merhaba arkadaş,’ dedim, ‘geçen seneden beri nasılsın bakalım?’

“Başını çevirdi. Beni tanımadı mı? Belki. Fakat kılını bile kımılatmadı. Sadece tam sağ gözüne isabet eden bir ışık parçası altında sinirime dokunarak değirmenciye karşı beni harekete getiren şeyin gaga bir burun değil, ta gözlerinin içeri olduğunu tekrar anlamıştım. Yahut o mor beneğin bulunduğu sağ gözüydü. Hatta değirmenciden sebepsiz yere dayak bile yememiş olsaydım, bütün hareketlerine bir domuzun ağır soğukluğunu veren o mor lekeye yine tahammül edemeyecektim. Bir saniye gözlerimi kapamaktan kendimi alamadım. Belki ikinci bir açılışında değirmencinin dudaklarında belirecek bir tebessüm onu gözlerimden silip götürebilirdi. Yahut bu saniyenin uzunluğunda ona alışmış olabilirdim ve benim için gözlerindeki mor lekenin bir itiyattan farkı kalmazdı. Ne gezer... Bilakis onu gördüğümde de daha çok değirmenci ile beni konuşmaktan meneder bulmuştum.

“Gece değirmenin kenarında buğday çuvalları üzerine başımı koyup uyumak istediğim sıralar hep onu düşünüyordum. Değirmencinin vücudu gözlerimden silinerek, karanlıkta bir kedi gözünden farkı olmayan bir kıvıldama ile tek gözü gözlerimin önüne geliyor ve o kadar hain bakıyordu ki, değirmen çuvallarını sırtladığım gibi başımı alıp gitmek istiyordum. Bir aralık yattığım yerde değirmen sesinin kesildiğini duyar gibi

oldum. Değirmenci nerede ise bir taraftan fırlayıp çıkacak, gelişini haber veren ayak seslerinden bile evvel omuzlarında bir tüfek yahut elinde bir kırbaçla gözükecek ve rastgele, değirmen civarında karşısına kim çıkarsa, meşin kamçısıyla indirecek yahut elbiselerini tırnaklarıyla yırtıp çırçıplak dövmeye başlayacaktı. Kendi kendime bunları bir dakika içinde düşündüm. Birdenbire fırlamıştım. Değirmenciyi karşımda bulmadan çok daha evvel ben karşısına çıkmak istiyordum. Değirmenin kapısı kapalıydı. Fakat ister yaz ister kış olsun onu kilitlenmediğini bilirdim. Hatta en karlı ve kurtların değirmeni basarak değirmenciden öç almak için aralarında toplanıp konuştukları zaman bile yine kilitlenmezdi. Nitekim bir sene evvel yanımdan iki Çingene karısını alıp da odasına götürdüğü zaman da kilitlenmemişti. Niçin kilitlesin? Değirmencinin ne kurt, ne de insan, hiçbirinden korkusu yoktu ki!

“Değirmen kapısına kadar önümde hiçbir şeye tesadüf etmeyince kendi kendime biraz ihtiyatlı olmayı tavsiye ederek kapıyı hafif bir rüzgâr temasından da daha yavaşça ittim. Değirmenci karşıda, kendisi için yaptığı tahta bir sedirde arka üstü yatıyor, değirmen dışarıda aynı uğultularla işliyordu.

“Kemah’a ilk geleceğim zamanlar değirmencinin uyumak itiyadı pek olmadığını, eğer saat iki ile altı arasında kendinden şöyle bir geçecek olsa bile gözlerinin daima açık kaldığını söylemişlerdi. Daha doğrusu mor lekenin bulunduğu sağ gözü kapanmaz, daima açık dururdu.

“O gece değirmenin içerisinde nasıl yürüdüğümü şimdi hatırlamıyorum. Birçok hareketlerimizin çıkardığı sesler kulaklarımızda daima yaşadıkları hâlde değirmencinin odasında yürüdüğüm dakikalar yaşanılmamış bir hayata ne kadar benziyor? Fakat değirmenciden, ‘Topuzlu Devler’ masalındaki dev gibi uyumasına rağmen hiç korkmuyordum ve bütün

bu sıralarda değirmen işliyordu. Değirmencinin uyanmak ihtimali yoktu.

“Yavaş yavaş ta yanına kadar yaklaştım. Üstüne doğru ağır bir gölge kadar yakın eğildim. Elbiselerimi soyarak ve yayladan gelen iki Çingene karısını gözlerimin önünde odasına kapadıktan sonra beni çıırılçplak dövdüğü gece gözlerinde tesadüf ettiğim mor leke oradaydı. İmkânı yok, bu mor lekeyi oradan çıkarıp atmadıkça rahat edemeyecek, değirmencinin yeni bir hilesine mâni olamayacaktım. Buna imkân olmadığı anladığım saniye, onu uyandırmakla uyandırmamak arasında mütereddit duruyordum ki, nasıl oldu bilmiyorum, tahta sedirin yanına bırakılmış bir iskemleye ayağım çarptı ve aynı saniyeler değirmenci öteki gözünü açmış bulunuyordu. Mor leke, oraya bir ışık damlası bırakılmış gibi birdenbire daha aydınlık görünüyordu. Artık onu elime geçirmiştım. Dizlerimle değirmenciye tahta sedirin üzerine ve midesine doğru vurarak oturttum. Elimdeki ince bıçak bir göz ameliyatı yapıyormuş gibi maharetle işliyor, değirmencinin hain tabiatını imal eden mor leke bir daha görünmemek üzere kayboluyordu. Yalnız onu belki de bu hâliyle bırakacağım bir sıra, duvarda asılmış tüfeğini fırlayıp kapmak üzereydi ki, daha evvel davrandım, değirmenin gürültüsünde silah sesi duyulmadı bile.”

“Ne dersiniz beyim? Ağları artık denize atalım mı? İster-seniz küreklere siz geçin.”

“Hayır, ben rahatım Divrikli. Yalnız oltaları unutma.”

O gün ikimiz de bir hayli iskorpit avladık.

Bir Mezarcının Hayatı

Bol güneşli bir yaz günüydü.

Babası kulübenin önüne oturmuştu. Kapıları açıktı. Uzun bir saçtan, taranırken dökülen teller gibi parlak, ince bir iki ışık kıvrılıyordu içeriye.

Çam tahtasından kapı bu sıcakta sanki içini boşaltıyordu. Birkaç kazmayla bir iki kürek sapı dayanmıştı ona. Sarı, killi topraklar birisinin burnunda, ötekinin sırtında külçeleşmiştiler.

Elindeki kovaları boşalttı.

Geldi, babasının karşısına oturdu.

Ne söylediğinin farkında olmaksızın büyük başladı söze.

“Hava da... Çok sıcak bugün.”

Bunu işitmedi güya. Elindeki okun taşını sık yapraklara fırlattı. Ses genişledi, açıldı açıldı... Kayboldu sonra.

Babası tekrarladı.

“Ne sıcak değil mi? Elli senedir böylesini görmedim hiç.”

Yakasını biraz daha fora etti.

Başını eğdi.

Sakalları göğsünü kaşıdılar.

* *Yedi Meşale* (Ortak Kitap) İstanbul: Vakıf Matbaası, 1928. —ybn

“Sıcak ihtiyarlayınca belli oluyormuş asıl.”

O yine tekrarlamak lüzumunu duydu.

“Sıcak dedim... İhtiyarlayınca daha fazla belli oluyor.”

Söylemek istediği şeye yavaş yavaş yaklaşıyordu. Anladı bunu.

“E... Öyle olacak,” dedi, “ama nerden geldi aklına bu?”

“Hiç canım, ihtiyarlık işte.”

Sonra gözleri cevap bekleyerek devam etti.

“İhtiyarladım değil mi artık? Ama ziyarı yok. Sen varsın ya... Ellerin de var.”

Ne demek istediğini iyice anlamıştı.

O gene baktı.

“Öyle.”

Sustular.

Gün yavaş yavaş hararetini bıraktı. Rüzgâr çıktı. Serviler sallandı. Gölgeler uzadı. Kapılarını kapadılar. Lambalarını yaktılar ve hiç konuşmadılar. Bugüne değin eline ne bir kazma almıştı, ne bir kürek... Yalnız babasının işini yapardı.

O kadar.

Gece deliksiz bir uyku ile geçti.

Sabahleyin servilerin arkasında söken bir şafakla uyandı ve beklemeye başladı.

Lakin neyi ve kimi bekliyordu?

Birisinin geleceği şüphesizdi. Fakat kimdi bu gelecek olan ki, daha şimdiden içine isim veremediği tuhaf bir ezinti ile girmişti. O sakın ve kayıtsız topraklara kazmayı ilk vurduracak gözleri yaşlı adamı bekliyordu.

Öğleye yakındı.

Bir ihtiyar...

Karşıdan görür görmez içi âdeta boşaldı. Ve yere yıkılacak gibi oldu.

Mezarlığa beraber girdiler. İhtiyar kazılacak yeri gösterdi. Ve küçük mezarıcı ilk günde, ilk mezara, ilk kazmayı vurdu. Yer sağırdı âdeta. Vurulan kazmaları duymuyordu sanki. Terledi. Şakaklarından topraklara bir ter damlası düştü. Susuz yer hararetle içti bunu.

Gece...

Oturduğu kulübenin bu kadar korkulu olduğunun hiç farkında değildi. Ara sıra bir iki yük arabası geçiyordu. Bozuk kaldırımlarda, takırtılı seslerle.

Bozuk kaldırımlarda takırtılı seslerle ara sıra bir yük arabası geçiyordu.

Kapı çalınıyordu galiba.

Kulaklarını kabarttı ve dinledi etrafını.

Senelerden beri mezarlar içinde dolaşan ve korku nedir bilmeyen çocuk ilk defa olarak kapısını açmaya korkuyordu.

Lakin geceleyin de ondan mezar kazmasını isteyemezlerdi.

Kapı tekrar vurulur gibi oldu.

O vakit içerideki sessizlik âdeta ürperdi. Hava zerrelere âdeta diken diken oldu. Vücudu âdeta kirpileşti.

Bu an ömrünü bir fersah geriye atmıştı.

Bununla beraber duramadı. Sinirlerini geren korkusuna rağmen kaskatı ve dimdik kesilmiş bir vücuda benzeyen kapıyı açtı.

Karanlık...

Şehir salgın bir hastalıktan kırılıyordu. Her gün sekiz, on ölü taşınırdı. Topraklar bu kadar cesedi almayacak gibiydiler.

Böyle bir gecede babasıyla karşı karşıya oturuyordu. Ters çevrilmiş bir gaz tenekesi üzerinde yanan sarı, isli lamba oda-ya pis bir ışık vermişti.

Düşündü.

Şimdi yatacaktı. Fakat sabah olunca yine bir dolu gözle karşılaşmak; bu muhakkaktı. Hiçbir gün eksilmeden böyle bir çift yaşlı göz, hayatının her gününe, belki her günün her saatine girecekti.

Ölünceye kadar.

Şüphesiz bu sanatı kendi istememişti. Mesela ne olurdu bir kunduracı olsa. Hele terzilik ne kadar çok para getiriyordu. Ayağındaki pantolona tam yüz seksen kuruş vermişti. Hâlbuki mezarcılık...

Gerçi fazla para almıyor değildi. Fakat bunda da içini ağrıtan öyle bir şey vardı ki...

Babası, oğlunun için için düşünmesinden kuşkulandı. Zira kavga edeceği zaman mutlak böyle yapardı.

Az sonra parlayacak bu ateşte yanmamak için kalkarken oğlu sordu.

“Nereye?”

İhtiyar sesini çıkarmamak istedi. Lakin bu kavgaya belki vesile olabilirdi.

Cevap vermeyi daha muvafık buldu.

“Az dışarıya.”

Kapıya yaklaşmıştı. Rezesini kımıldatırken, omzunda bir el... Şüphesiz oğlu olamazdı bu. Şu hâlde? Döndü.

Bir çift göz... Kör ve karanlık bir kuyu içinde yakılmış ateş gibi.

Sonra bir sendeleyiş... Daha sonra karşısındakinin yoktan bir şey için kavga edeceğini anlayan bir adamın asabiyeti. Ve en sonra iki vücut.

İki erkek vücudu.

Dik ve yüksek.

Her vakit bir yabancı mezarını kazarken toprakları dinlerdi. Kazdığı bu topraklarda hep aynı ilk kazma ve ilk kürek sesi vardı. Mezarlık aynı sükûn içindeydi. Ve serviler aynı hüznle sallanırdı. Şu hâlde değişmeyen bir şey vardı burada. Ve bu, böyle mütemadiyen gidiyordu.

Geldiği gibi.

Kar.

Büyük, parça parça fakat sükûn içinde dönen, savrulan, düşen bir kar...

Kapıyı yumrukla çaldı.

Kar.

Beyaz bir Japon çiçeği şeklinde yağan kar...

Büyük. Parça parça.

Tekrar kapı vuruluşu.

Ve bir ses.

Yere gömülü bir küpün içine haykırıldığı zaman çıkardığı ses.

Boş odanın sesi.

Ağır fakat delik.

Sonra bir çatırtı. Ve... Kapıda birikmiş karların içeri yaslanişı.

Daha sonra kerevet üstünde yatan buz tutmuş çinko renginde bir vücut...

Sert kazık gibi.

O zaman birdenbire fırladı. Ve kalbi ihtilaç içinde çılgınlaştı.

Karlar açık kapıdan içeri savruluyordu.

Zaman su gibi aktı. Evlendi çocukları oldu. Beraber yaşadı onlarla.

Güneş sabahları aynı lakaydi ile doğuyordu. Topraklar cesetleri aynı aç iştahla yutuyordular. Etrafında hiçbir şey değişmemişti. Fakat değişen bir şey vardı ki el ile tutulabilecek kadar yakın geliyordu ona. Bu içindeydi işte.

Düşünüyordu.

Acaba kendisi öldükten sonra da güneş böyle mi doğacaktı? Serviler aynı hüznle mi sallanacak ve topraklar aynı aç iştahla mı cesedini yutacaktılar?

Kim bilir.

Bir ses.

Kulübenin altında. Boğuk ve derin.

Kazmanın vurduğu topraklarda sanki bir sarnıç vardı. Ve kazma servilikler arkasında doğmuş tunç bir ayı kıran sesler çıkarıyordu.

Sonra dekor birdenbire değişti. Kalbini çıkaran kemikli ve sinirli bir el oraya buzlu bir kaya parçası koydu.

Sonra sesler...

Bu sefer kalbi içinde sesler...

Boğuk... Derin...

Rüya görüyordu.

Karısı birdenbire uyandırdı. Helecan ve telaş içindeydi. Gözleri büyümüştü. Parmakları avuçlarını yırtacak bir hırsla bir kilit gibi kapanıyordu.

“Ben,” diyordu, “artık burada oturmam.”

Niçin?

Ne vardı burada? İsteddiği kadar uzayan bu genişlik yalnız onların değil miydi? Bu yollar onlar için açılmamış, bu ağaçlar onlar için dikilmemiş miydi?

Şu hâlde ne istiyordu?

Dışarıda köpek sesleri...

Vehmin hiç de lüzumu yoktu. Dam çatırdayabilir, kapı vurulur gibi olur, kulübenin altından sesler de gelebilirdi. Fakat bütün bunlar oturmamalarını icap ettirmezdi ki...

Boş ve sağır gece içinde zincirle bağlanmış gibi boğuk köpek sesleri.

Kadının parmakları avuçlarına daha sıkı kilitlendi. Gözleri hadakalarından daha ziyade fırladı ve yorganlara daha sıkı sarıldı.

Öyle zannediordu ki serviler kulübe üstüne yıkılıyor ve mezarlığın olanca topraklarını bir el avuç avuç kulübe üstüne atıyordu.

Kocasına bunu söylediği zaman o hiddetle yerinden fırladı. Kapıyı açtı.

Gece hafif ve serin bir rüzgârın omzunda içeriye doldu.

Bir gün oğlu da öldü. İçinde duyduğu tuhaf bir istekle mezarını kendi kazmak istedi.

Ve böyle yaptı.

İşitiyor musunuz?

Ta ilerideki servi altında bir kazma sesi var.

Mezarcı çalışıyor.

Bir kazma sesi ve dudaklarında bir türkü.

Bir Cinayetin Hikâyesi

1.

İçeride yanık çam kokusu var. Ve yanık bir reçine...

Yaz vakitlerinin kızgın bir güneş altında, kanla ve terle taşınmış bütün bir emeği, bu köy kulübesinin arka taraftaki basık ve penceresiz odasında, şimdi bir hamlede yanacak.

İçeride küf rengi bir duman, yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

İhtiyar bir baş, ocağa doğru yavaş yavaş eğiliyor.

Niçin?

Elbette korkulacak bir şey yok. İçeride yalnız bir çam kokusu var, bir reçine ve küflü bir duman...

İhtiyar biraz daha eğiliyor. Başı ocakla dümdüzdür.

Elli senelik göğsü yer yer yırtılmış bozuk bir demirci kö-rüğü gibi alçaldı ve yükseldi. İçeride sadece bir duman, yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Ocak yağlı bir çıra demetine bir kibrit çakılmış gibi birdenbire gürüldedi. Duvarlar pas rengi bir ışıkla açılırken üç gölge yayvan hareketlerle tavana doğru gerindiler.

Uyanış (Servet-i Fünun), No: 1703 – 18, 4 Nisan 1929. –ybn

İhtiyar bir erkek.

İhtiyar bir kadın.

Ve genç bir oğul.

Ocak kızıl alevlerle gürüldüyor. Baca... O da gürüldüyor. Alevlerin rüzgârı tutuşturduğu zannedilmez. Bununla beraber baca gürüldüyor.

Ve üç vücut ocağın sıcak gürültüsüyle bacanın soğuk gürültüsü altında âdeta küçülmüş gibidir. İçeride yanık bir çam kokusu var ve yanık bir reçine...

Dışarıda, kapı hızlı hızlı vuruldu.

Kim?

Yolda kar var.

İçeri kim girecek?

Baba; gene ocağa doğru eğiliyor. Ne tuhaf adam. Üfle-mekten zevk alıyorsa bir şey denemez. Öyleyse öldüğü zaman oğlu göğsünü bir demirciye götürsün.

Bir yolcuymuş.

Nereden geldiği lazım değil. Şu hâlde nereye gitmek istiyor?

“Kasabaya.”

Araba hazırdır.

Dışarıda bir kamçı şaklıyordu. Ve iki ihtiyar içeride, küflü bir duman, yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine içinde kaldılar.

Araba iki tekerlekli. Hayvanlar çift.

Araba önde, ufukta, kıpkızıl ve değirmi bir kış güneşine doğru koşuyor. Ve yollar önde, ufukta, değirmi bir kış güneşine kadar bembeyaz.

Arkada mor bir ufuk var. Sanki sema gözleri altına gökten bir yumruk yemiş.

Akşamın yollar üstüne alçaldığı bu dakikalarda kar durmuştu. Az evvel yerleri karıştıran tipi bazı yerlerde toprakları sert çizgilerle çıkarmış, bazı yerler kubbeleşmiş. Rüzgâr esmiyor. Fakat soğuk, derimde yara açacak kadar keskin...

“Araba kaç saatte gider kasabaya?”

Yolcu sordu.

“Bilinmez.”

“Nasıl? Arabanın kaç saatte gittiği bilinmez mi?”

“Dört saatte.”

“Çok.”

Sustular.

“İşin acele mi o kadar?”

Arabacı sormuştu. Ve yan gözle bakıyordu. İşte bir yolcu kasabaya gidiyor. Belki çok zengin. Kendisinin bıraktığı yerdeyse hiçbir şey yok. Yalnız, iki ihtiyar, küflü bir duman yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Bu koku uzun bir kış nihayetine kadar sürecek. Bu koku hiç eksilmeyecek. Bu koku, yalnız bir çam ve yalnız bir reçine kokusudur.

“Hava çok soğuk değil mi?”

“Yoksa üşüyor musun?”

“Tabii... Sen üşümüyor musun?”

“Çalışan üşümez.”

“Bilmiyordum.”

Sustular.

“Çalışan üşümez. Ben arabayı koşuyorum. Onun için üşümüyorum. Fakat herhâlde sen de üşümüyorsun.”

“Niçin?”

“Çünkü...”

İlave etti.

“Üstünde para var.”

“Ne biliyorsun?”

“Anlarsınız.”

Sustular.

Araba koşuyordu.

Yolcu üşüyormuş. Acaba yalnız soğuktan mı? Yoksa korkuyor mu da? Küçükken bir masal dinlemişti. Zenginin birisi tesadüfen düştüğü uzun bir yolculukta, kendisini öldürecekler diye hiç uyumamış.

Ne tuhaf hatırlayış!

Duramadı ve sordu.

“Sen korkuyorsun da galiba?”

“Hayır.”

İlave etti.

“Silahım var.”

Önde, siyah bir ufka doğru yüzükoyun yatmış düz ve beyaz yollar. Ve başka hiçbir şey...

Önde, gerçi yollar var, arkada küflü bir duman, yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Araba koşuyordu.

Arabacı düşünüyor ki, bu adamdan paralarını istese acaba kendiliğinden verecek mi?

Demin ne diyordu?

“Silahım var.”

Hiçbir bahane yokken bir adamın üstüne paralarını almak için birdenbire atılmaz. Aksi şey... Yolcu o kadar iyi bir adamdı ki...

Araba birdenbire durdu.

“Ne var?”

“Yay gevşemiş... Yavaş gidiyoruz.”

“Hayır, eskisi gibi.”

“Sen bilmezsin. Yavaş gidiyoruz. Yapmak lazım.”

“Çok sürer mi?”

“Bilinmez. Belki bir saatten fazla.”

“Fakat işim var benim. Üşüyorum. Kasabaya çabuk gitmek lazım. Hem araba iyi gidiyor.”

“Sen bilmezsin.”

“Araba iyi gidiyor. Mahsus yapıyorsun, araba iyi gidiyor.”

“Acele işin varsa yol işte. Apaçık. Senin için arabayı bozuk götüremem.”

“Hayır, mahsus yapıyorsun sen. Araba iyi gidiyor. Sen edepsizin birisin. Mahsus yapıyorsun sen.”

Ne tuhaf... Damarlarında birdenbire bir kavga arzusu ateşlenmişti. Kendisine edepsiz diyen bir adama elbette had-dini bildirmek lazım.

Dövüş iki dakika sürmüştü. Ve yolcu yerde, kan içinde yatıyordu.

Araba gidiyor. Beyaz yollarda, yanık bir çam ve yanık bir reçine kokusuna doğru...

3.

İçeride ışık yok. Sadece bir duman. Kızıl ve alevli ve küflü bir duman. Sonra, yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine... İhtiyar başını mindere dayamış, tebessümü sakallarının ağarmış tellerine karışık, uyuyor.

Ana, ocak başındadır. İçeride yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Kim bilir... İhtiyar belki de bir rüya görüyor. Önünde yollar var. Al ve değirmi bir kış güneşine doğru upuzun giden beyaz yollar. Sonra, yollar üstünde bir araba... Sanki geyiklerin çektiği bir kızak seri ve çalak kayıyor.

Düşünüyor ki, bu araba yarın dönecektir. Şimdi yüksek dağlar ardına, al ve değirmi batan bir güneşe doğru giden bu kızak yarın sabah doğan bir güneşe doğru koşacak. Ve arabacının dudaklarında bir hayat türküsü. Türkü elbette ki, sadece yaz vakitlerinin kızgın sıcaklığı altında, tarlalar içinde söylenmez. Ve türkü öyle bir kış içinde de söylenir ki, kar toplayan bir güneş, beyaz yollar ucunda zambaklar gibi açmıştır.

İhtiyar baba belki böyle bir rüya görüyor ve ihtiyar ana belki böyle bir rüyayı zihninin içinde düşünüyor.

Kapının önünde bir araba durdu. Ananın pencereye gitmeye hiç cesareti yok. Âdeta korkuyor. Niçin?

Bununla beraber merak içinde bir kurttur. O kurt bir dakika için bacaklarının mafsallarına girdi. Koca gövde yavaş yavaş yürüyor. İçeride yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Tuhaf... Oğlunun bir yolcu götüren arabası henüz iki saat

olmamıştı ki, geri dönüyordu. Ve hayvanları ahıra soktuktan sonra içeri girdiği zaman, ne tuhaf, başında kalpağı yoktu.

“Osman... Kimin bu kaput?”

“Onun.”

Ocağın başında bir heyula gibi duruyor. Elleri cebindedir. Sonra parmakları dudaklarına gitti.

“Sus!”

İçeride yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine, küflü bir duman.

Kaputu çıkardı. Ocak başına eğildi. İkisi de eğildiler. Ve ocağın küflü dumanı zaman zaman dudaklarında kıızı alevler gezdirdi. Baca gürüldüyordu.

“Osman, ne bunlar?”

“Tanımadın mı?”

“Hayır.”

“Zavallı anam. “

Ve boynuna atıldı.

“Bak, bunlar lira... Bu bir kaput, bu... Bu da bir çizme. Babam bu gece mutlaka çok sevinecek.”

Ve içeride yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine ...

İhtiyarın beyaz bir duman içinde gördüğü araba belki de bembeyaz bir yolun ucunda zambaklar gibi açan bir güneşe doğru koşuyor. Öyleyse bu kadın onu hiçbir zaman uyandırmasın.

“Hişt... Kalksana! Osman geldi.”

İhtiyarın gözleri geniş hareketlerle yavaş yavaş açıldı.

“Niçin?”

Tekrar ediyor.

“Niçin? Saat kaç? Ben o kadar çok mu uyudum?”

Ana bir şey söylemiyor. Dudakları sanki kilitlenmiştir. Parmakları, kilitlenen dudaklarına gidiyor.

“Sus...

İçeride yanık, bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Araba bir rüya içinde beyaz zambaklar gibi açan güneşe doğru yağız ve acul koşarken birdenbire durmuştu.

İhtiyar “O,” diyordu, “benim oğlum değil. Benim kanımda katil yok. Benim kanımda hırsız yok. O benim oğlum değil. Ocağımı mahvedecek. İstemiyorum. O benim değil. Evimde katilin işi yok. Evimde hırsızın işi yok.”

İçeride yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine, küflü bir duman.

Ana dışarı çıktı. Oğul orada, dışarıda, kapının yanında duruyordu. İçeriye girmeye cesareti katiyen yoktu. Ve ana oğlunun göğsünde hıçkırıyordu.

“O benim oğlum değil! Ocağımı mahvedecek. Evimde katilin işi yok! Evimde hırsızın işi yok. Bulacaklar, ocağımı mahvedecek! O benim oğlum değil! Benim kanımda hırsız yok. Benim kanımda katil yok.”

Ve ana ağlıyor.

Kapı birdenbire kapandı. Az sonra, dışarıda bir kamçı şaklıyordu.

İki ihtiyar kapıda, gözlerini beyaz yollara diktiler.

“Allah ona acısın. Ve Allah ona yardım etsin.”

Yollar gene bembeyazdı. Ve araba koşuyordu. Şimdi yolların beyaz ucunda, al ve değirmi ve batmak üzere alçalan bir kış güneşi yok... Şimdi beyaz yolların ucunda, içerisi kanla ve kızılılıkla dopdolu bir kış güneşi yoktu ki, yolcular beyaz yolların ucunda duran bu kadehi kızıl ve çatlak dudaklarıyla bir yudumda içmek için acele edecekler. Yollar gerçi beyazdır. Fakat gök, kapalı.

Araba koşuyor.

Önde, başını ufka kaldırmış yollar. Ve arkada küflü bir duman, yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine...

Allah ona acısın. Ve Allah ona yardım etsin.

Araba koşuyor. Fakat doğmak üzere olan güneşe doğru koşmuyor. Ve arabacı ilerideki yolların ucunda olduğu zaman güneş arkada kalacak. Ve onun dudaklarında türkü bulunmayacak.

Kulakları birdenbire uğuldadı. Ardında uğultulu bir ses, bir çığ gibi mahuf yuvarlanıyordu.

Bu sesi o çok iyi tanırdı. Ve ses bir çığ gibi mahuf ve keskin ve telaşlı ve boğuk yuvarlanıyordu. Bu ses, beyaz yollar, beyaz kırlar içinde, aç ve çeneleri kupkuru koşan bir kurt sürüsününüdü.

Allah ona acısın. Ve Allah ona yardım etsin.

Fakat Allah ona acımadı. Ve Allah ona yardım etmedi. İki dakika sonra başlarını ufuklara kaldırmış yolların beyaz sırtlarında, didiklenmiş kemiklerden başka hiçbir şey kalmamıştı.

5.

Geride, yollar kasabaya doğru uzuyor. Ve içeride yanık bir çam kokusu var ve yanık bir reçine.

Bu geceden bir hafta sonraydı. Kapıda bir ikindi üstü birdenbire bir at kişnedi. Ve kapı vuruldu.

İki ihtiyar bakıştılar. Acaba sesi duymadılar mı?

At tekrar kişnedi ve kapı tekrar vuruldu.

Ocağın başına mıhlанmış gibiydiler. Ne tuhaf... Bunu elbette ki, hiç ümit etmezlerdi. Bir yolcu öldüren ve hırsızlık eden bir adam kendini teslim için gittiği yerden bu kadar çabuk döner mi?

Bununla beraber sevindiler.

İçeride yanık bir çam kokusu, yanık bir reçine ve küflü bir duman...

Ana pencereye yavaş yavaş gitti.

Üç jandarma süvarisi ve bir çavuş.

"Allah yardımcınız olsun."

Kapıyı açtıkları zaman, ihtiyar "Hayır," diyecekti, "O benim oğlum değil! Ben onu tanımıyorum. O benim oğlum değil! Benim kanımda katil yok. Benim kanımda hırsız yok. O benim oğlum değil!"

Arkada ihtiyar ana, elleri kilitlenmiş, beli eğik, dudaklarında bir dua ve gözleri mütecessis bakıyor.

"Ne olmuş? Osman'ı asıyorlar mı yoksa?"

Ve gözlerinde yaşlar var.

"Daha fena bir haber. Osman'ı kurtlar parçalamış, atınızı da. Başka bir yolcuyu da parçalamışlar. Bir ceket bulduk. İçin-

de Osman'ın asker cüzdanı çıktı, yanında paralar... Kumandan bu sabah size yolladı. Siz sağ olunuz.”

Ve süvariler başka hiçbir şey söylemeden ve arkalarına bir kere bile bakmadan beyaz yollara gittiler. Ve süvariler birazdan batacak olan al ve değirmi bir kış güneşine doğru beyaz yollara atıldılar.

İçeride ocak yanıyordu. İhtiyar bacaklarında birdenbire tuhaf bir kesiklik hissetti. Birdenbire çöktü. Ve paralar dağıldılar. İhtiyar ananın gözleri donmuş bir parıltıyla bakıyordu. İçeride küflü bir duman, yanık bir çam kokusu ve yanık bir reçine...

Dışarıda, ufkun ucunda sapı kırılmış, kristal, yayvan, yuvarlak bir kadeh içinde batan al ve değirmi bir kış güneşini içmek için başlarını uzatmış beyaz ve buzlu yollar...

Başka hiçbir şey...

Bir Tutam Saç

Bir ok içinden hız almış gibi yataktan fırladı. Kalbi kaskatı kesilmişti.

Göğsü âdeta yontulmamış bir tahtaya benziyordu. Sert ve kaba...

Buzlanmış bir cam gibi düşündüğü kalbini kırmaktan korkarcasına uyuşmuş kolunu yavaş yavaş kımıldattı. O zaman göğsü biraz yumuşadı. Ve kalbi harekete geldi.

Lakin hayret... Yanında açık saçık yatan bu kadın kimdi? Bir nisan bulutu gibi parlak ve taze bir meyve gibi nemli olan bu vücudu tanıyor muydu acaba?

Bir defa, on defa, yüz defa baktı.

Sonra karar verdi. Muhakkak sevgilisi olacaktı bu.

Fakat inanmak da mümkün değildi ki... Biraz evvelki kavgadan sonra, onu gitti, hem de ebediyen gitti ve kurtuldu zannediyordu. Hâlbuki yanında idi şimdi.

Filhakika dün gece bir başkasınındı o... Daha evvelki gece... Kim bilir? Belki yine bir başkasının... Buraya gelmezden evvel yüz bin defa kavi bir ihtimal ile birinin elinden bira içmiş ve yine iki yüz bin defa daha kavi bir ihtimal ile du-

* *Servet-i Fünun*, sayı: 1638, 5 Kanun-ı Sani 1928. -yhn

dakları sevgisini mühürlemiş olabilirdi. Daha sonra... Böyle şeylerin olduğunu zannettiği için onunla kavga da edebilirdi. Fakat bütün bunlar, şimdi yanında bulunmasına bir engel teşkil edemezdi ya.

Hem “Fuzuli”nin aşkı çoktan bir masal olmuştu. Bu asırda aşkın yeri kalp değil, dudaklar, daha doğrusu sinirlerdi.

Şimdi kalbin aşkı değil sinirlerin aşkı vardı ve şimdiki âşıklar kalplerinin ateşini bir gece içinde kül olmuş buluyorlardı.

Demek sevgilisi ona gelmezden evvel...

İhtimal... Bu, kalbini ateşte kızdırılmış bir demir burgu gibi oymaya başladı ve derinleştikçe tahammül edilemez bir hâle geldi.

Lakin... Bu vücut yatakta ne güzel yatıyordu. Uzun saçları ne güzel bembeyaz vücudu üstüne siyah bir ağ gibi gerilmişti. Sonra ne kadar derin ve göğsünün ne muntazam nefes alışlarıyla uyuyordu.

Dudaklarında meleklerle oynayan ne tatlı bir yavru tebesümü vardı!

Onu seviyordu. Bu geçen günlerin, geçen yılların içine boşalttığı, kalbine âdeta mıhladığı öyle köklü bir ihtirastı ki...

O, bu derdin şifasını istemiyordu. Hatta onun bir zerresini bile yabancı kalplere damlatmaya katiyen razı olamazdı. Eğer mümkün olsaydı içinde ona bir yuva yapacak, buraya getirecek ve damarlarının kanıyla besleyecekti.

Burgu derinleştikçe görünmez bir elin parmakları boğazını sıkıyormuş gibi gözleri dönüyor ve sinirleri onu uyandırmak hırsıyla geriliyordu. Ellerini sakın bir uyku ile uyuyan sevgilisinin omuzlarına bir kâbusun eli gibi attı ve sarsmaya başladı.

Genç kadın şaşkın, gözlerini açtığı vakit onu dönmüş göz-

leri, elektriklenmiş saçlarıyla başucunda bir şeytan hayali gibi gördü, korktu.

Fakat sonra o olduğunu anlayınca yataktan fırladı. Karşısına bir heykel gibi dikildi.

Başı dik ve yukarıdaydı. Gözlerinde istihkar eden bir bakış vardı. Göğsü fırlarken donmuş ve etrafı buzlaşmış bir ok gibi ileriye atılgandı. Ortasından ayırdığı uzun saçları iki omuzlarından dökülmüştü. Vücudu saçlarının siyah kınına sokulmuş bir kılınca benziyordu.

Dudaklarını, lakayt büktü. İskemleye oturdu. İkisinin de içi bulutlarla örtülü sakın bir yaz semasının ta uzaklarından perde perde ışıtilen gök gürültülerini andırıyordu. O gürültüler nasıl yavaş yavaş yaklaşır, en sonra sakın görünen sema içinde müthiş tarakkalarla bir fırtına çılgılık koparırsa onlarda da böyle olacaktı.

Dişlerde kilitlenen gıcırtilar neredeyse bir fırtınanın kopacağını anlatıyordu. Kadının bütün kini gözlerinde idi. Bununla beraber çok sakın gözüküyordu.

Erkeğin hırsı kanına geçmiş sonra parmaklarının ucunda onu boğmak iştiağıyla karıncalanmıştı. Heyecan içinde olduğu besbelliydi.

Sevgilinin bu derece sakın görünüşü ondaki hırsı kıvrandırdı ve parmakları gerildi.

Fakat önüne geldiği zaman buzlaşmış parmaklarının sıcak bir suya sokulduğunu hissetti.

Parmaklar gevşemişti.

Ayaklarına düştü.

Sevgili yere yıkılan bu et külçesine bakmadı bile... Eğer ayaklarının ucuyla ona dokunacak olsaydı içinde isim veremediği bir zevkin gıdıkladığını ve hazzettiğini duyacaktı.

Hâlbuki o böyle bir şey yapmamıştı. Ve hâlâ sakın, hem çok sakın görünüyordu.

O zaman damarlarında seyyelan eden kanın sonsuz bir nedametle kaydığını duydu.

Demek ki bir kalpte saklanacak, kimseye gösterilmeyecek kadar sevilen sevgili bu hissi istihkar ediyordu.

Bu, günlerce ve yıllarca içinde yaşamış öyle kuvvetli bir histi ki...

Onun güzel, kusursuz vücuduna başkalarının sahip olmasını; bunu katiyen çekemezdi işte... Fakat sevgilisinde nasıl bir kudret vardı ki onu biraz evvel ayakları ucuna zelil ve muhakkir düşürmüştü.

Onu bile bile başkalarının temasıyla haşır u neşre bırakacak mıydı?

Daha sonra kendisini ne kadar sevdiğini de bilmiyordu.

Gerçi onunla yattığı, sıcak temaslarla yuvarlandığı oluyordu. Ama bunlar bir şey ifade edemezdi ki... Zira sevgi insanın içinde teskin edilemez bir kudretti.

Eğer onun ruhunu dudaklarından emecek olsa idi işte ancak o vakit kendisinin olduğunu anlayacaktı. Lakin bu mümkün müydü?

Öyleyse onu kendi kendine, kendi zevk ve hevesine, kendi arzularına bırakamazdı. O, geçtiği iklimlere mebzul bir şetaretle dökülen parlak bir nisan bulutuydu. Hâlbuki bunun böyle olmasını istemiyordu işte...

Mesela... Yarın sabah gidecekti. Nereye? Kim bilir...

Damarlarındaki kanın tekrar kaydığını hissetti. Ondan muhakkak kâfi bir temin almak istiyordu. Lakin şimdi sevgili o kadar muannitti ki... Hatta kendisini zerre kadar sevmediğini bile söylüyordu.

Artık buna tahammül olunamazdı.

Fakat onun ne güzel, uzun ve siyah saçları vardı. Ne olurdu: Şimdi sevgilisi bu uzun ve siyah saçlarını onun boynuna

dolasaydı, bu dolanmış saçların gıdıklayıcı temasıyla dudaklar kilitlense ve kalpler aynı heyecanla atsaydı...

Sonra gözler, bu siyah saçların gölgesi altında siyah siyah ağlasaydı.

Lakin bu nasıl olacaktı?

Şu hâlde eğer bu mümkün olmazsa onun kendi saçlarını kendi boynuna da dolayamaz mıydı?

Bu düşünce içinde taştı, köpürdü ve ani bir hamle oldu.

O vakit genç ve güzel sevgilinin, güzel ve siyah saçları bembeyaz boynuna bir yılan gibi sarıldı. Bir kılıç gibi parlak, cilalı, keskin vücudu kıvrıldı, kıvrandı, upuzun ve kaskatı kesildi.

Dudakları fildişi yüzü üstüne pembe bir çiçek açtı. Solgun bir Japon çiçeği...

O, narin bir testiye benzeyen bu vücudu omuzlarına aldı. Ve aşağıda bembeyaz mermerler üstüne bu bembeyaz katılmış vücudu uzattı. İçinde geniş bir ferahlık vardı.

Bununla beraber alnı yanıyordu. Bu yanan alnı sevgilinin soğumuş ve buzlaşmış göğsü üstüne koydu. Ooh... Ne serin bir rüzgâr vardı onda! Bu serin rüzgârın serin hazzı içinde vücudu dilsiz kaldı ve sinirleri sonsuz bir zevkle ata ata uyudu.

Sabahleyin uyandığı zaman ellerinde bir tutam siyah saç gördü.

Bir Kölenin İntikamı*

1.

Bu uzun boylu, geniş omuzlu, dik, levent erkek o kadar güzeldi ki şehrin caddelerinde gezerken, mümkün müydü ki hiçbir göz ona çarpılmasın?

Kimdir saçları kınalı olan bu ihtiyar kadın?

Başını çıkardığı pencereden namusu paralanmışların gazabıyla haykırıyor.

“Allah’ın bütün laneti üstünde olsun ey Vazzah!” Allah’ın bütün laneti üstünde olsun. Gececek başka yol yok da mı buradan geçiyorsun orospunun piçi?”

Vazzah mı geçiyor dediniz? Şehrin en güzel erkeği olan Vazzah mı geçiyor dediniz?

Kafesler iniyor, kapılar kapanıyor, kapılar açılıyor, kafesler sürülüyor.

Bir evin sofasında, bir kadın, damarları hiddetle dopdolu.

“Utanmıyor musunuz kahpenin kızları? Ananız bir fahişe

* *Uyanış (Servet-i Fünun)*, sayı: 1678-1680, 11-25 Ekim 1928, 3 tefrika. -yhn

Vazzah: Görünen, ortada olan anlamına gelen Arapça isim. -yhn

midir ki yoldan geçen erkeğe bakmak için can atıyorsunuz? Allah'ın bütün laneti evimizin üstüne bir deve gibi çökecek. İndirin kafesleri!

Ve geniş sofanın mermer havuzunda yıkanan güvercinler birdenbire uçtu.

“Nedir bu gürültü Allah aşkına?”

“Sakın Vazzah olmasın? Bilmiyor musun ki anneler o geçerken kızlarına darılır?”

“Bizim annemiz burada mı abla? Yok değil mi burada?”

Kafesler kalkıyor, gözler dalgın, vücut uyuşuk, ona bakıyorlar. Yürüyüşünde bir çöl gazelinin inceliğini, ellerinde bir çöl kadınının yumuşak zarafetini taşıyan bu uzun boylu, geniş omuzlu, dik ve levent erkeğe...

Bir kapıdan bir kadın fırladı. Ne cesaret!

Bir kapıdan bir kadın Vazzah'ın ayaklarına kapanmak için atılıyor. Saçlar dağınıktır, göğüs açık, ayaklar çıplak.

“Öldür beni Vazzah, ayaklarında kurban olayım öldür beni!”

Kafesleri inmiş bir evde, kalbinin yaralı hüznünü udunun tellerine döken bir kadın var. Dudaklarında şarkı.

“Elleri beyaz güvercin kanatları gibiydi, beyaz güvercin kanatları gibiydi elleri...”

Vazzah, bu uzun boylu, geniş omuzlu, dik, levent erkek o kadar güzeldi ki şehrin sokaklarında on dört yaşında bir kız gibi yaşmakla gezerdi.

2.

O gün şehriyarın* beldeyi şereflendirdiği gündü. Kadınlar ıtır sürünmüş, çocuklar boncuk takınmış, erkekler sakalları-nı taramıştılar. Harmaniyeleri, üstüne güneş vurmuş çadırlar gibi bembeyazdı.

Altın köstekler, altın işlemeler, yaldızlı sargılarla develer ihtişam içinde süzülüyordu. Ve gururları gösteriyordu ki bu-gün fevkalade bir gündür.

Kapılardan fırlayan halk, şehrin içinde, kabından taşmış su damlalarıydı sanki. Bütün cemaat büyük meydanlığa doğru yürüyordu. Şehriyar oradaydı. Orada, altmış üçüncü karısıyla beraber otağ içinde.

Endamı ne çok kısaydı, ne de çok uzun. Boyu ortaydı, göğsü şişkin, yüzü beyaz değildi şüphesiz. Bir çöl rengiyle es-merdi. Ve hafif çiçek bozukluğu vardı. Fakat gözleri, kalın, simsiyah kaşları altında daima gazaplı bir şekilde dolaşıyor, bazı çehrelerde esrarlı bir inat ile âdeta bir çadır direği gibi saplanıp kalıyordu.

Yanındaki altmış üçüncü karısıydı. Şimdiye kadar aldığı altmış iki kadından altmış ikisini de aşağı yukarı altı ay yahut bir seneye varmadan boşamıştı.

Sebep?

Susuyoruz.

Şehriyarın aşkı ne kadar garipti ki azami bir seneden fazla sürmezdi. Ufacık bir vaka, hayatının kadınıyla arasını derhâl

* Bu hikâyedeki şehriyar ve kraliçe tabirleri kasten yerinde olmayarak kul-lanılmıştır. —ybn

açar, derhâl boşardı. Şu hâlde diyebiliriz ki, hiçbirine karşı kuvvetli bir bağlılık duymamıştı.

Saray halkıyla ahali geniş bir merakın içindeydiler. İşte yanındaki kadın altmış üçüncü karısıydı. Fakat iki senedir beraber yaşıyorlardı. O ki, aşkında bir bukalemun iştihası vardır, nasıl olup da acaba hâlâ boşamamıştı onu?

Şehriyar altmış üçüncü karısını seviyordu şüphesiz... Öfkeli görünen tabiatı altında, çok sakın, çok haluk bir adamdı o... Ve hayatının altmış üçüncü kadınıni seviyordu.

O kadın, gerçi, Şam caddelerinde bir şarkıcıydı. Kim bilir kaç seneden beri geniş kahvelerin mermer havuzları yanında sesinin billurunu gecelerin yıldızlı sessizliğine yollamış yahut zilli bir darbukayla göğsünün dalgalanışlarıyla halkın iştihası önünde taşırmıştı.

Bir gün tesadüf olarak saraya giriverince maziyi unuttu. Muhteşem tuvaletler altında bir inci gibi parıldamaya başladı. Artık Şehriyar'ın gözünde idi. Yapılacak bir şey kalıyordu: Caddelerin bu meşhur şarkıcısını nikâhla almak. Böyle olmuştu. Bugünse Vazzah'ın beldesini şerefendiriyordu.

Şiirler söylendi, hutbeler okundu, Allah'a hamdler gönderildi. Lakin asıl vaka ikindiye doğru başlıyordu.

Günün hararetini yavaş yavaş bıraktığı zaman halk arasındakı karıncalanma gözüktü.

“Vazzah geliyor!”

O, Şehriyar'ın karşısında günün son şiirini okuyacakmış.

Şimdiye kadar neden gözükmemişti acaba?

Şehrin içinde değildi. Çünkü ticaret için gitmişti. Bugünü ise hiçbir zaman kaçırmak istemiyordu.

İki sene evveline gelinceye kadar kaç kere Şam caddele-

rinde gezen bir şarkıcının namını işitmişti. Kaç kere Şam'a gitmek için hazırlanmıştı. Lakin tuhaf, çok aksi işler bu seyahatin daima önüne geçmiş, onu yaptırmamıştı. Sonra işitmişti ki, Şam'ın şarkıcısı Şehriyar'la evleniyor. Tabii bu haberle beraber her şey sönüvermişti.

Hâlbuki bugün, işte beldesini şerefendiriyordu o... Şu hâlde, her fedakârlığı göze alarak onu muhakkak, mutlaka görmeliydi.

Kasidesini okumak için büyük taşın üzerine henüz çıkmıştı ki alkışlarla beraber bir homurtu koptu.

"Vazzah," diyorlardı, "beldemizin en güzel erkeği."

İhtiyar analar peçelerini daha sıkı kapamak için kızlarına emrettiler.

Ve kraliçe vücudunu Şehriyar'ın biraz daha arkasına çekti. Fakat içinde olgun hurmanın baygın ezikliğini çoktan duymuştu. Demek ki şehrin en güzel erkeği karşısındaki bu adamdı. Onu şimdiye kadar kaç defa görmek istemişti. Fakat kısmet bir kraliçe olduğu zamanmış.

Tuhaf bir kısmet.

Vücudu dimdikti, omuzları geniş. Burun bir kılıç gibi ince, düz... Yüzü olgun bir ayın güzelliğiyle parıltılı...

Mısralar şüpheşiz ki göç eden bir kabilenin çadırları üstünde esen ince bir saba ile o kabileye selamlar yolluyordu. Az sonra mutlaka Şehriyar'ın debdebesinden, haşmetinde, cömertliğinden bahsedecekti. Fakat kraliçe – bunların hiçbirini dinliyor değildi ki... İnce bir nemle örtülü ela gözleri bazen rüzgârlaşan, bazen kadınlaşan, bazen heybetli bir hâl alan bir vücudun hareketleriyle meşguldü.

Şehriyar –maazallah– arkasına dönecek olsaydı vücudunun titrediğini, ruhunun ani bir sevgiden korktuğunu mutlaka

anlardı. Lakin ne oldu birdenbire? Hani mısralar Şehriyar'ın debdebesinden, haşmetinden, zaferlerinden bahsedecekti? Nerede o mısralar ki içinde bir küheylanın sesi, bir gürzün saldırışı, bir mızrağın hamlesi, devrinde cihanı zapteden bir Şehriyar'ın cömertliği vardır?

Mısralar, Şehriyar'ın altmış üçüncü karısının güzelliğinden bahsediyordu.

Fakat bu adam bilmiyor muydu ki, Şehriyar, kadın hakkında söylenen şiirleri yasaklamıştır? Memleketinin hiçbir ücra noktasında, hiçbir adam, hiçbir kadın hakkında tek bir kelime bile söylemez. Bu ne cesaret ki karşısında söylüyordu, karısı için söylüyordu.

Yanında mızraklarıyla ürkütücü bir şekilde durmakta olan askerlerine öldürülmesi için henüz emredecekti ki karısının sesini işitti.

“Ne garip adam,” diyordu, “kelimeler dudaklarında ne kadar yavanlaşıyor. Sonra ne çok deli... Affediniz Şehriyar, affediniz onu.”

Biraz sessizlik. Biraz hava.

Onayladı.

“İnce zevkinizin bu noktayı çok güzel anladığınızı zannediyorum. O zevkin ezelden beri âşığı, düşkünü değil miyim zaten?”

Bununla beraber Vazzah'a dimdik ve öfkeli bakıyordu.

Macera başlamıştı.

3.

Kraliçe olgun bir hurmanın baygın lezzetini duymuştu içinde. Duyduğu günden beri gözleri dalgın, beyni perişandı şüphesiz.

Bu gece, Şehriyar'ın serhade gitmesinden faydalanarak gönderdiği bir elçiyle Vazzah'ı saraya çağırmıştı. Bu gece Vazzah'ı sarayın en arka kapısında kendisi bekleyecek, onu içeri alacaktı. Fakat o kadar korkuyordu ki... Daha sonra, çok fena bir tesadüf olarak hassa alayının en tanınan askeri de nöbetçiydi.

Vazzah'ı duvardan atlarken ya görürse? Yahut öldürürse?

Ve zavallı Vazzah dedi kendi kendine. Zaten bir gün gelecek muhakkak öleceksin. Şehriyar, beni senden o kadar kıskanıyor ki ve o gün o kadar çok kıskanmıştı ki... Eğer kelimeler dudaklarında ne kadar yavanlaşıyor diye sana karşı bir ilgisizlik, beğenmeyiş göstermeseydim daha o gün öldürülecektin. Şehriyar seni öldürmek için daima vesile kolluyor. Fakat ben seni saklayacağım Vazzah... Ben seni kalbimde saklayacağım.

Belirlenen saat geldiği vakit onu birdenbire yanında bulmuştu.

Soruyordu.

“Nasıl, hiç kimse görmedi mi sizi? Şu küçük kapıdan girerken hiç kimse görmedi mi?”

Vazzah cevap verdi.

“Sakin olunuz, rahatlayınız... Hiç kimse... Katiyen...”

“Hayret diyordu o... Bu gece hassa alayının en tanınan askeri nöbetçiydi orada. Uyuyor muydu yoksa?”

Yine kendisi cevap verdi.

“Hayır... Katiyen uyumaz... Sakın Şehriyar’ın gizli bir emriyle uyuyor gözükmüş olmasın?”

Vazzah üsteledi.

“Sakin ve rahat olunuz... Hiçbir şey söylemez dediğim zaman itimat ediniz bana. Çünkü...”

“Ne oldu Allah aşkına?”

“Çün-kü... Öl-dürdüm.”

Ve kraliçe bahçenin içinde nöbetçilerin sesleri birbirine cevap vermelerine rağmen, vücudunu Vazzah’ın kollarına bıraktı. Sonra “Korkuyorum,” dedi, “bilsen ne kadar korkuyorum.”

Bir erkek yanında herhangi bir şeyden korktuğunu söyleyen kadın, şüphesiz... Şüphesiz ki vücudunun tüm hücreleri ile beraber bir kol çemberinde sıkılmak arzusunu duymuştur.

Fakat Vazzah, bu geniş bahçenin sardığı asıl saray binasına girmek için kapılar önünde tunç birer heykel görkemiyle duran nöbetçiler yanından nasıl geçecek, nasıl içeri girecekti?

Nöbetçiler ki, şehriyara herhangi bir suikast vehmiyle da-ima ateşin bir merakın esiriydiler.

Öyledir ama şehrin caddelerinde ayın on dördüne benzeyen, on dört yaşında bir kız gibi aheste giden bir erkek vücudunun içeri girmesinden daha basit ne olabilirdi?

Vazzah nöbetçilerin uzak geçtiği bir ağaç altına çekildi. Ve kraliçe on adım arkasından gelen nedimesine emir verdi.

O soyunacaktı.

Böyle oldu.

Nedimenin çıkardıklarını Vazzah giymişti.

Saat on iki... Gece yarısı... Bütün ışıklar söndürülmüş...

Hatta sarayın ön cephesinde ta fecre kadar yanması alışıldık olan son ve büyük meşale bile...

Şimdi yüksek ağaçların simsiyah dekoru arkasında yüksek bir ay doğuyor. Ve karşılıklı iki nöbetçi bakırdan ayın kıpkızıl ziyasına karşı suskun, dimdik... Kapıdan bir kraliçe geçecek... Vakit, şüphe yok ki sarayın bahçesinde her zaman yaptığı gezintiden döndüğü zaman değil... Fakat o bir kraliçedir. Kim bilir belki içinde bir derdi var... Belki şehriyara kızmıştır... Belki... Belki de bir ağaç altında uyudu.

Kapıdan bir kraliçe geçecek. Vakit geç. Zıyanı yok... Yanında bir nedime de var...

Nöbetçilerin nazarları müthiş... Mızraklar dikildi, göğüsler fırladı, topuklar vuruldu.

Sela... m.

Dimdik ve suskun bir selam.

Geçtiler.

Nöbetçiler konuşuyor.

Birinci nöbetçi: Kraliçemiz yeni bir nedime almış zannedsem?

İkinci: Yeni bir nedime... Fakat güzel.

Birinci: Bir gazel gibi yürüyordu o.

Ay, kapının sağ tarafında duran ikinci nöbetçinin çelik miğferi altındaki iri, kuvvetli çenelerine kızıl bir parıltı yolladı.

Sen ne dersin... Kraliçemizin böyle geç vakitlere kadar gezinti yapmasına?

Birinci: Bir derdinin olacağını zannetmem... Fakat bilinmez ki, şehriyarımız gençtir daha...

İkinci: Şüphesiz gençtir... Fakat düşün ki altmış üçüncüymüş bu.

Birinci: Sus... Yerlerin dili var.

Ve bir gece rüzgârı esti.

Kraliçe bir sedir üstündedir. Çıplak, bembeyaz kolları, mavi atlasların kuş tüyü yastıklarına, ince, zarif bir suyolu bükülüşiyle terk edilmiş... Ayakları altındaki Şiraz bahçelerinin çiçek renkleriyle dokunmuş halılarında bir vücut var: Bir erkek vücudu... Vazzah bu. Ve dudaklar bir turunç eziyor...

Lakin şafak az sonra sökecektir. Şehriyarın dönüşüye uzak bir ihtimalle imkân dâhilinde.

Ne olacak?

Vücutların ve kalplerin zevkini yaşatmak için mümkün müdür ki her gece bir nöbetçi öldürülsün, bir nedime soyulsun, uzun dakikalar boyunca şehriyarın en mahrem adamları tarafından görülmek ihtimali içinde azaplarla geçsin?

Aynı zamanda Vazzah'ın içerde kalması da tehlikeli.

Ne olacak?

Onu bir dolap içinde saklamayacaktı, bir odaya kapamayacaktı. Lakin bir sandık içinde gizleyecekti. Gümüş bir zincire asılı anahtarı belinde duracak ve bu sandık şehriyarla birlikte yattıkları odanın içinde bulunacaktı. Orada başka sandıklar da vardı. Birçok eşya, mücevher sandıkları...

Böyle oldu.

Vazzah bir sandık içine girdi. Burada günlerce, aylarca yaşadı. Her gün şehriyar gittiği zaman, bu sandıktan muhakkak çıkar, dudaklarda bir turunç ezilir, vücutlarda titreyişler gezerdi. Lakin kraliçe, şehriyarın yanındayken beyni o kadar perişan, vücudu o kadar yorgun kalırdı ki... Yorgunluk belki de aldığı altmış iki kadından sonra, altmış ikisinden de topladığı bir hisle seven, bütün şefkatini vücudu üstüne bir kartal gibi germiş olan adama karşı duyduğu ve yine kendisini bir sandık

içinde, güzel vücudunu her türlü azaba ram ederek seven bir âşışın verdiğı düşünceler çarpıştığı içindi.

Fakat şu muhakkaktı ki, şehriyarın yanında bugün bunları düşünmesine rağmen, sandığın kapağı açıldığı zaman hiçbir aklına gelmez, yalnız vücudu tatlı bir heyecan içinde kalırdı.

Bir gece, bütün düşüncelerini tahlil ettiğı zaman gördü ki, onlar Vazzah için bir zafer kazanıyor ve... Fırara karar verdi.

Şehrin içinden çıkacaklar, kim bilir belki Hint'e gideceklerdi; belki de Afrika'ya...

Fakat ey Şam caddelerinin yanık edalı şarkıcısı... Ayakların altına serilmiş olan bu debdebe, bu haşmet, bu zenginlik ne olacaktı? Daha sonra geride bir şehriyarın vücudunu sarayın mermer kapılarına vurulmuş bir kahraman hâliyle terk ediyordun ki, o adam, aldığı altmış iki kadından sonra kadınlığın en ince nüktelerini yalnız senin vücudunda bulmuştu.

Ve biraz acı diyordu kendine, biraz da şehriyara acı... Bilmiyor musun ki zavallı adam ayakların dibinde nasıl ve ne kadar yalvarıyor.

Ayakların dibinde yalvarmak! Bu şüphesiz ki ezilen bir gururdur.

Fakat biz de diyoruz ki, ey Şam caddelerinin yanık edalı şarkıcısı... Hangi sevgi yaltaklanan bir gururu tanır? Ve hangi sevgide gurur düşünölür? Gurur parçalanır sevgilerde... Gurur sevgilerde mukaddes olarak parçalanır. Ve azap vermez.

Lakin bir de Vazzah vardı. Şehriyarla yattıkları oda içinde bir de Vazzah vardı. Güzel vücudunu yalnız kendisi için bütün işkencelere sunan adam... Debdebeyi, şehriyarı onun için terk edeceğine şüphe yoktu. Fakat kim söz verebilir di ki, sarayın hududunu bir fersah aşmadan şehriyarın olanca hışmını üstünde bulmayacaktır? Bundan daha basit bir şey olamazdı.

O muhakkak süvarilerini arkasından saldıracak, onları daha ilk dakikaları içinde yakalatacaktı.

Hâlbuki burada... Burada günler de fena geçiyor diye-
mezdi.

Bir gün...

Vazzah sandığın içinden henüz çıkıyordu ki, kapının iç tarafında ağır, nadide bir haşmetle düşen perde yavaşça aralandı. Bir köle iki kat olmuştu.

Esrarı görmüştü tabii ki...

Elinde bir muhafaza vardı. Tok bir sesle söylüyordu.

“Şehriyarımızın selam u muhabbetlerini getiriyorum kraliçemiz... Tesadüfen satın aldıkları bu inci gerdanlığı huzur-ı ismetinize getirmek esirinizi emir buyurdular. Bu vazifenin verdiği çok yüksek iltifatla övündüğümü söylerken, saadetler, neşeler temenni ediyorum kraliçemiz...”

Kraliçe onu katiyen dinlemiyor, lakin bu muhteşem gerdanlığı bir kadın gözünün ziynete karşı olan ihtirasıyla inceden inceye gözden geçiriyordu.

“Güzel,” dedi, “çok güzel.”

Lakin neden duruyordu bu Habeş hâlâ, neden çıkmıyordu?

Bir şeyler söylüyor.

“Muhterem kraliçemiz... Evlatlarıma yadigâr olmak, evlatlarımdan bir şeref kazanmaları için bu muhteşem gerdanlığın hiç değilse bir incisini esirinize bahşetmez misiniz?”

Nasıl... Bu Habeş köle, sarayda ihtişam içinde yaşayan bu esir, bu köle, hâlâ aç bir adam hırsıyla mı hareket ediyordu? Ve ne kadar küstahtı, ne kadar şımarık... Kraliçenin gururla kalkan başı, omuzlarını arkaya çekti, göğsü fırladı, gözleri döndü.

“Defol!”

Fakat o ısrar ediyor.

“Muhterem kraliçemiz... Müsaade buyurun, evlatlarıma bir şeref olmak için diyorum.”

Hiçbir zaman evlatlarına bir şeref olmak için istemiyordu şüphesiz... Bu arzunun altında inceden inceye kımıldanan bir hareket vardı ki, o, daha açık bir renkle Habeş kölenin Vazzah’a bakan gözlerinde yanıp sönüyordu. Diyordu ki:

“Muhterem kraliçemiz... Müsaade buyurun... Evlatlarıma bir şeref olmak vermeseniz bile bu oda içinde bir kalp gibi çarpan esrarın sükûtu hakkı için de vermez misiniz?”

Böyle söylemiyordu tabii ki... Söylemiyordu ama gözlerinin tutuşmuş hâlinden bu anlaşılmıyor muydu acaba?

Fakat kraliçe her şeyden evvel bir Şam şarkıcısıdır. Damarlarında eski bir arzunun ihtirasını taşıyor mutlaka... Sonra, bir kadındır. Özel bir gerdanlığın heder olan tek bir incisi bile çirkin bir görüş verebilir... Daha sonra kraliçe, bir kraliçedir. Bir esirin, kendi huzurundaki diğer bir adam yanında, o adam kim olursa olsun, aç gözlülük hususunda bu kadar cüret, cesaret göstermesi sarayın terbiyesi namına nefret uyandırır. Şu hâlde...

“Defol,” dedi tekrar, “defol.”

Habeş iki kat oldu.

Sessizlik.

Çıkmıştı.

İçinde öyle bir hırs, öyle bir intikam arzusu vardı ki...

İşte gözlerinin önünde bir sandık duruyordu. Kapağı açık ve içinden bir adam çıkıyor... İnsaf... Her şey besbelliydi işte. Kraliçe şehriyarı aldatıyordu. E, peki susabilirdi. Bunu istiyordu da. Lakin ne kaltak kadındı ki o, arzusunu yerine getirmemişti. Şu hâlde bu arzusunun neticesini şehriyardan iki kat çıkaramaz mıydı?

İsteddiği inciye vermemesine karşılık, nasıl da azarlamış ve hakir görmüştü. Herkesin bir gururu vardı.

Şu hâlde... Kafasını yumrukluyordu. Şu hâlde, intikam; şüphesiz bir intikam lazımdı.

“İntikam!” diye hayırdı. “İntikam!”

İlk işi şehriyara sandık içinden çıkanı söylemek oldu. Şehriyarın beynine görünmez bir el bir balyoz indirmişti sanki. Birdenbire sersemledi. Simsiyah kaşları altında esrarengiz bir parıltı yandı.

“Doğru söyle,” diyordu. “İyice emin misin buna? Gözünle mi gördün? İşittin mi yoksa?”

Esir ağlıyordu.

“Gözlerimle gördüm şehriyarımız. Gözlerimle gördüm. Sedirin yanındaki büyük sandık içinden çıkıyordu. Allah’ımızın namına kasem ederim ki sandık içinden çıkıyordu şehriyarımız.”

Ve şehriyarın ayaklarına kapanıyordu.

“Nasıl bir adamdı o?”

Esir başını yavaşça kaldırdı.

“Üç ay evvel yaptığınız seyahatte ikindiye doğru kaside söyleyen adam, ismini bilmiyorum şehriyarımız, bilmiyorum ismini.”

Şehriyar düşündü.

“Üç ay evvel yaptığınız seyahatte ikindiye doğru kaside söyleyen adam... Vazzah!”

Bununla beraber inanmıyordu. Uzaklaşan o gün en ince hatıralarla gözleri önündeydi işte. Vazzah karısı için methiye söylüyordu ama o diyordu ki:

“Ne tuhaf adam... Kelimeler dudaklarında ne kadar yavanlaşıyor.”

Bunu söyleyen oydu. Bununla demek istiyordu ki, ona karşı hiçbir zaaf duymadım.

Acaba?

Yoksa bir zaaf mı duydum demek istiyordu? Ve şehriyar altmış üçüncü karısında, kadın ruhunun girift, muğlak ve söyledikleri duyduklarını daima aksi olan düşüncelerine biraz akli erer gibi oluyordu.

Lakin inanmıyordu hâlâ. Vazzah'ın ona karşı bir zaaf duyduğuna iman ediyordu, lakin inanmıyordu ki karısı onu bir sandık içinde saklayacak kadar bütün hüviyetiyle ona boyun eğsin.

Şüphe artık damarlarının en büyük azabıdır.

Lanet ediyordu kendi kendine. Onu seyahat günü, nasıl olup da daha ilk mısraları söylediği dakikada helak ettirmemişti?

Ve saraya koştu.

Şehriyarın sevgisi gerçi maceralar taşıyan bir sevgi değildi. Yalnız şu var ki, aldığı altmış iki kadından hiçbirisinde kendisini vücuduyla bu kadar alakadar eden bir tane daha hatırlamıyordu. Ve Şam caddelerinin şarkıcısını boşamak hiçbir zaman aklına gelmezdi.

Şimdi bir köle, onun rüya içinde yaşadığını söylüyordu. Acaba?

Pencereler açık. Saray bahçesinin gül kokulu havasından ılık bir rüzgâr giriyor içeriye. Her şey baygındı.

Şehriyar içeride.

Söylüyor.

“Bir sandık istiyorum. İçinde mücevherlerin olan bir sandık. Geçen gün, çölde yaptığım gezintide çok tuhaf bir buhran geçirdim. Senden uzakta kalmak damarlarıma öyle garip arzular verdi ki... Birdenbire düşünmüştüm. Yanına ilk kavuştuğum zaman Allah’ımızın yegâne namına mücevherlerimizden bir sandık feda edecektim.”

Kraliçe dimdikti.

“Tuhaf bir arzu,” dedi kendi kendine. “Hiç yerinde olmayan bir arzu.”

Ve söyledi.

“İstedığınızı alabilirsiniz.”

Şehriyar da geniş bir nefes... Eğer içlerinde sakladığı bir adam olsaydı bu kadar serbestçe söyleyebilir miydi o?

Şimdi derhâl ayaklarına atılacak, derhâl şüphesinin ne kadar yerinde olmadığını söyleyecek, ondan af dileyecek, sonra emredecekti ki, Habeş'in boynu vurulsun! Fakat kim bilir nasıl oldu, baş parmağı gayriihtiyari bir tarzda, sediri yanındaki sandığı işaret etti.

“Şunu istiyorum.”

Kraliçenin vücudunda belli etmeyen bir titreme gelmişti.

“Fakat onda çok kıymetli eşyalarımız var. Arzunuz mademki bir mücevher sandığının fedasıdır, bu diğer sandıklar-daki mücevherlerle niçin kabil olmasın?”

Şehriyar cevap verdi.

“Evet, doğru söylüyorsunuz. Lakin derin olan muhabbetimiz şerefine, velev ki yüksek kıymete sahip bir sandığın fedasından ne çıkar? Sevgilim, feda ediniz onu.”

Zor bir vaziyet.

Sordu.

“Yani ne yapmak istiyorsunuz? Beldemizin içindeki fakirlere mi vereceksiniz?”

Şehriyar bu sandığı açmasını hiçbir zaman istemiyordu. Mademki sandığı hiçbir zaman açacak değildi, şu hâlde – içinde Vazzah varsa eğer– kraliçenin kalbine neden ve niçin, az sonra her şey anlaşılacak diye azap veren bir sırrın sıtmalı üzüntülerini duyuyordu.

“Hayır,” dedi. “Adağım çok tuhaf. Onu beldemizin fakirlere değil, memleketimin en ücra noktasındaki fakirlere dağıtılması için hiç açılmadan göndereceğim.”

Kraliçe vücudunu şehriyarın vücuduna yaklaştırdı. Göğsünün nadide kıvrımlarını şehriyarın kollarına yavaş yavaş sürdü. Ve dudaklarını uzattı.

“İstedığınız gibi olsun.”

Şehriyar bu sandığı açmasını hiçbir zaman istemiyordu. Vazzah belki vardı içinde, belki de yok. Eğer varsa kuvvetle

yaşadığını zannettiği bir aşkın pişmanlığını duyacaktı. O zaman yapılacak yalnız bir şey vardı: Bu kadını öldürmek!

Eğer yoksa şüphenin pişmanlığını duyacaktı. Daha sonra karısının vücudu bir kadın gururuyla yükselirken kendisini nasıl affettirecekti?

Tekrar karar verdi.

Sandığı açmayacaktı katiyen!

Bu aynı zamanda kalbinin huzuru için de lazımdı.

Emretti. Sandık kaldırıldı. Ve kendisi çıktı. Gerçi katiyen açmayacaktı onu. Fakat böyle de bırakamazdı.

O zaman ikinci bir hamleyle yeni bir karar daha verdi. Sandığı gömdürecekti.

Ve dört köle saray bahçesinin arka kapısındaki girişin önüne büyük bir hendek kazdılar.

Sandık indirildi.

İlk toprağı elinde bir kürekle atan şehriyar “Vazzah,” diyordu. “İçindeyse eğer, cezasını bulmuştur. Yoksa bir sandık gömülüyor. Netice hiç.”

Yavaş yavaş yürüdü.

Pekâlâ... Bir nokta kaldı. Sandığı açmıyordu ama eğer içinde Vazzah varsa –ki bir his muhakkak diyordu, Vazzah muhakkak oradadır– kabahat yalnız onun muydu?

Düşündü.

Kabahat yalnız onun muydu?

Fakat ne kadar da seviyordu kraliçeyi. O yanındayken bütün hüviyeti, güzellikle iyiliğinin verdiği tatlı safiyet içinde öyle inceliyor, öyle yükseliyordu ki...

Tekrar odaya girerken, ağır bir ihtişamla yerlere düşmüş perdeler önünde, kollarını birdenbire açtı ve kraliçenin göğsündeki nadide kıvrımlar, kendi göğsünde henüz yozlaşmaya başlamış bir mermerin yumuşak katılığıyla temas etti.

“Seven affeder, değil mi sevgilim?” diyordu. “Söylesene... Seven affeder. En tahammül edilmez şeylere bile.”

Seven affedermiş.

Seven affeder.

Seven... Affeder...

Ve kraliçe, başı şehriyarın göğsünde olduğu hâlde gözleri gitmiş bir sandığın hayali arkasında “Seven,” diyordu. “Affeder.”

Seven affedermiş.

Seven affeder.

Seven... Affeder...

Ve ağlıyordu. Neden acaba? Niçin?

Yalnız şunu biliyoruz ki, bu vakanın gecesinden sonra, Şam caddelerinin şarkıcısını sarayda hiç kimse görmemişti.

Dirilen Mumya*

Öyle zannediyorum ki, Sayda kralı büyük ‘Zabnit’ hayatında hiçbir kadını bu derece kuvvetli ve haşın bir ihtirasla sevmemiştir. Dün gece eski eserler müzesinde geçen vakayı şahit olan akıllılar elbette heykellerin aşkına inanmayacaklar. Ve elbette ki gece nöbetçileri vazifelerini kötüye kullanmaktan hapsedilecek. Fakat ben gözlerimle gördüm; müzenin birinci kat salonlarında camekânlı bir lahit içinde teşhir olunan Sayda kralı Zabnit, 1377 numaradaki ‘Kamelya Ontonyo’yu seviyor. Aşkın Leyla’dan, Mecnundan, Beatris’ten, Nelson ve Emma’dan sonra yeryüzünde yaşamadığını söyleyen eblehler, şimdi 114 numaradaki Apollon heykelinin kitarasındaki tellere baksın. Bununla beraber haşın ve ihtiras dolu bir aşk, acaba, artık müzeler içinde mi geçmeye mahkûm?

Fakat ne olursa olsun... Ortada, kalbin ve damarların, ikisinin de hükmettiği ve gözlerimle gördüğüm bir vaka var: Sayda kralı Zabnit, güzeller güzeli Kamelya Ontonyo’yu seviyor.

Dün gece son vapuru kaçırdıktan sonra, müzedeki hususi odamda kalmayı bir otelde kalmaya tercih etmiştim.

* *Muhit*, sayı: 9, Temmuz 1929. -ybn

Gece saat on ikiydi. Bir buçuk saatten beri Çin taraflarında son defa yapılan hafriyat hakkında müze müdürünün odasında bulduğum, uluslararası müzeler kongresinde okunmuş bildirileri okumayı henüz bitirmiştım ki, içime hayretle karşılanacak bir arzu geldi.

Müzenin içerisi gecenin bu vaktinde acaba nasıldı?

Derhâl çıktım.

Nöbetçiler koridorlarda dolaşıyor. Müzenin bütün dekoru tam ve muazzam bir sessizlik içinde.

Dışarıda rüzgâr yoktu. Onun içindir ki, bu uzun koridor korku ve telaş vermiyordu hiç. Hademelerden dinlemiştim. Fırtınalı gecelerde müzenin içi koca gövdeli ağaçlar dik uçurumlardan devriliyormuş gibi muazzam seslerle uğuldarmış. Ve kış geceleri bütün dekor inine çekilmiş hayvanların hâliyle, yalnız burunları dışarıda, sessiz ve çekingen dururmuş.

Günün içeriye verdiği kuytu ve alacalı renk ağlayan kadınlar lahdinde ancak sükûti bir matem sezdirir. Fakat gece vakti gelecekler, orada ince ve derin bir figan da duyacaklardır ki, bu sese, lahdin mermer oymalarında vadisi meçhul bir suyun akisleriyle akan gözyaşları karışır.

Ve İskender'in lahdinde harp geceleyin başlıyordu.

Büyük kapıdan girer girmez karşıya gelen camekânlı hademe odasını geçmiş, birinci kat salonunun sağ tarafına girmiştim.

Elektrikler birdenbire söndüler.

Kımıldamadım.

Müdürün emri vardı ışıklar herhangi bir arıza yüzünden kesildikleri zaman, gece nöbetçileri oldukları yerde duracaklardı. Bunu bildiğim içindir ki, bir adım daha atmamıştım. Karanlık harikulade yoğundu. Ve atılacak bir adım yapılacak bir kaza demekti.

Kımıldamadım.

Fakat gözlerim yavaş yavaş karanlığa alışıyordu. Ve artık lahitleri, müzenin karanlık gecesi içinde, sert ve korkunç, fark ediyordum. Gözlerimin dekoru delmeye çalıştığı bu sıralardaydı ki, karşımda sol cephede bir hareket duydum.

Gözlerim birdenbire açılmıştı.

İşte hayret uyandırıcı bir vaka oluyordu. Bir ruh bilimci, laboratuvarında acaba Sayda kralı Zabnit'in ruhunu mu çağırıyordu?

Ve camekânlı lahdin üstündeki örtü yavaş yavaş sıyrıldı. Yavaş yavaş, sessiz sedasız, âdeta yerde sürünen ipek bir etek gibi ince ve sakın düştü. Sonra gene gördüm... Camekân masanın üstünden yavaş yavaş yukarı doğru kalktı ve ayak ucunda dimdik durdu.

Fakat asıl hayret edilecek olan şey ne örtünün düşmesidir, ne de camekânın kalkması. Şüphesiz asıl hayret edilecek olan, Sayda kralı Zabnit'tir. O bir oda içinde uyuyan ve yaşadığını kuvvetle bilen adamları uykudan uyandırmamak için hareket eden bir hırsız gibi bacaklarını masadan çekine sakına sarkıttı ve aynı çekingenlikle bir nefes bile çıkarmadan ayağa kalktı.

Biliyorum, işte sen gençliğinde harikulade maceralar yaşayan Sayda kralı Zabnit'in mumyasısın. Ve şimdi lahdinden ayağa kalktığın bu dakikalar, bir şehvet gecesinde olduğu gibi genç ve çırpıplaksın da.

Fakat o, eğiliyor, camekânlı lahdin örtüsünü omuzlarından Romalı bir asker tavrıyla çaprast fırlatıyor, ben geri geri çekiliyorum.

Artık anlamıştım: Sayda kralı Zabnit'in mumyası dirilmişti. O şimdi yaşıyordu. Fakat, koklanan havasında bile geçmiş asırlardan esrarengiz bir yük taşıyan bütün dekorun suskun ve sakın uyuduğu bu muazzam gece içinde acaba ne yapacaktı o?

Ve görüyorum onu. Ayaklarının ucuna ince temaslarla basa basa, evvela camekânlı lahdin önünde gene kendisine ait bulunan taş lahdin arkasına bir dakika için sindi. Sonra yavaş yavaş bulunduğu salonun kapısından başını yan salona uzattı ve orada da sessizliğin hâkim olduğuna katiyetle inandığı zaman... Yürüdü.

Arkasını bırakmayacaktım.

Tam üçüncü koridora –zannedersem onu yedi numaralı koridor– geldiği zaman, hızla geçti ve dördüncüye girdi. Üçüncü odaya baktım. Sol cephede kitara çalan bir Apollon heykeli. Dikkat çekici başka hiçbir şey yoktu.

Gözlerim bir müddet için tekrar karanlığa döndüler. Şimdi bütün dekor, beynimin içinde bir heyulâ gibi muazzam, sessiz ve simsiyah duruyordu.

Müze içinde bir tiyatronun başlayacağını muhakkak biliyordum. Ve düşünüyordum ki, kişilerini ve seyircilerini ilahlar, ilaheler, prensler ve büyük kumandanlar olan bu muazzam trajediye en derin bir merak içinde takip etmelidir.

Onun için parmaklarımla göz kapaklarımı açtım, korkudan donmuş etlerimi ovuşturdum ve bacağımı gene gayriihit-yari ileri geri hareket ettirdim.

Kral Zabnit çok güzel bir adammış. Ortadan ayırdığı uzun ve siyah saçları mükemmel bir itina ile yan tarafına doğru taralıydılar. Dik bir alnı vardı. Gözlerinin yalnız parladığını görüyordum. Ve bıyıkları burulmuştu. Boyu kısa değildi. Bir kadının hoşuna gidecek derecede uzun, ölçülü ve güzeldi. Ayakları çıplaktı tabii. Ve lahdinin üstünden aldığı kızıl örtüsü, vücudunu, yalnız omuzlarının bir kısmından itibaren diz kapaklarına kadar örtebiliyordu. Ve sağ diz kapağının üst kısmı açık kalmıştı.

Yemin ediyorum... O çok güzel adammış. Sayda şehrinin ılık portakal kokularıyla ıtırılmış saray bahçelerinde, kolları

arasında atılmak için hazır bekleyen nedimlerinin yalnız bir sinir sarasıyla değil, fakat bir kalp hummasıyla da, onu kendilerine bağlamak, boyun eğdirmek için pusu kurduklarını işitmiştim. Ve gene işitmiştim ki; kral Zabnit öldüğü zaman mezarının başında intihar eden cariyeler varmış.

Ne kadar olduğunu bilmiyorum. Belki bir saniye, belki bin. Belki on bin saniye. Girdiği dördüncü odada bir aralık dimdik durdu ve adımları tekrar yavaş yavaş atıldı. O zaman gittiği yerin istikametine doğru merakla baktım.

Bu oda içinde ve tam orta yerde, yuvarlak bir kaide üstünde dikilmiş bulunan Venüs heykelinin karşısındaki vücut yavaş yavaş kımlıyordu.

Ben müzenin her noktasını ayrı ayrı bilirim. Hafızamı yokladığım zaman gördüm ki, bu taş heykel Kamelya Ontonyo'nundur. O zaman içimden haykırdım.

"Kamelya Ontonyo!"

Ve onun taş dudaklarından bir ışık uçuyordu.

İşte bir hakikat. Heykeller geceleyin diriliyor. Ve işte gene bir hakikat. Kral Zabnit, Kamelya Ontonyo'yu seviyor. Ve sonra anladım ki, o, Kamelya Ontonyo'yu sonsuz bir ihtirasla seviyormuş. Sevgide sonsuz ihtiras. Bu bir felakettir. Ve neticede ölüm muhakkak. Fakat ne olursa olsun, seven tahammül eder.

Yüz bin kere haykırıyorum.

Seven tahammül eder!

Affettiği gibi.

Evet, Kamelya Ontonyo'nun taş dudaklarından bir ışık uçtu. Acaba Kamelya Ontonyo dirilmeye başladığı zaman, ruh onun dudaklarına bir ışıkla mı geliyordu?

Fakat ben kral Zabnit'e hak verdim. Kamelya Ontonyo, Beatris'ten de güzeldi, Cleopatra'dan da.

Siz görmediniz mi Kamelya Ontonyo'yu?

Ne yazık.

O, müzenin birinci kat salonlarında duruyor.

Eğer Kamelya Ontonyo'yu görmedinizse yazık.

Üstünde gerçi bir ferace var. Fakat biliyorum ki feracesi vücudu altından gözükecek kadar şeffaftır. Ve siz açıkta kalan göğsüyle feracesinin diz kapakları üstüne dökülen kıvrımlarından anlayabilirsiniz ki, vücudu bir kısrak kadar dinçtir.

Kamelya Ontonyo'nun vücudu, ıssız dağlarda başına buyruk koşan bir kısrak kadar dinç. Göğsü dalgalı denizler üstünde rüzgârla şişkin, güneşle parıl parıl çifte bir yelken kadar serbest.

Elinde ağ yok, mızrak yok ve kılıç yok.

Şu hâlde Kamelya Ontonyo'yu görmedinizse yazık size.

Yazık. O, Cleopatra'dan da güzeldir, Beatris'ten de.

Artık tamamıyla görüyordum... Kral Zabnit'i kolları açık karşıladı. Yanına gittiği zaman birleşen yalnız dudakları oldu.

Bal rengi saçları omuzlarının fağfur yuvarlıklığına sonbaharda taşan bir Nil gibi dökülmüştü. Ve sonra, Sayda kralı Zabnit onun koluna girdi. Artık biliyorum ki etrafında ne lahitler kalmıştı, ne heykeller. Artık müzenin muazzam dekoru içinde yalnız onlar yaşıyorlardı ve her şey sessiz ve sakindi.

Ne konuştuklarını bilmiyorum. O kadar yavaş fısıldıyorlardı ki.

Fakat ansızın bir şey oldu. Müzenin içinde yeni bir ışık gördüm, yeni bir ses. Bu, bir kitaranın sesiydi.

O zaman Kamelya Ontonyo yavaşça "Uyanıyor," dedi, "Tanrı Apollon artık uyanıyor."

Kral Zabnit'in kolundan birdenbire sıyrıldı.

Ben bir heykelin arkasına gizlendim.

Ondan sonra kral Zabnit'i görmedim. Hayır, görmedim

değil, o başını elleri içine almış düşünüyordu. Ve anladım ki, en dikkate değer hadise Tanrı Apollon'un dirilmesi olacaktır. Gerçekten kitaranın sesi müzenin muazzam sessizliği içinde hazin bir nota gezdiriyordu.

Tanrı Apollon gece sabaha yaklaşırken dirilmişti. Ve Tanrı Apollon elinde kitara olduğu hâlde yürüyordu. Ben Apollon'u bilirim, ben Tanrı Apollon'u tanırım. O, her günkü yorgunluğunu dinlendirmek için, batan güneşler ardında kurulu Tetis Sarayı'nda vücuduna istirahat verirken, şafak, sabahleyin sarayının kapılarını açar. Ve o, altın tahtirevanına gürbüz ve dinç dört at koşulu olduğu hâlde şafağın açtığı kapılardan, gözlerinde haşmet ve ihtiras, ufkun çemberine doğru atılır. Altın tahtirevanı kendisinin kudretli ellerinden başka idare edecek hiç kimseyi tanımıyorum. Bir gün kendisinin öz oğlu, bunu ispat için, fezada yol aldığı zaman dizginleri tutan ellerin acemiliğini hisseden atlar, gemi aزیya almakta gecikmemişlerdi. Ve o zaman bütün dünya harap ve talan olacaktı. İşte bundan sonradır ki, büyük Tanrı Zeus, acemi oğlanı yıldırımlarıyla yok etmiş ve neticede Apollon, Olimpos cennetinden atılmıştı. Acaba, hayatında birçok lekeler olan Tanrı Apollon bu gece Türk müzesinin içinde nasıl bir facia çıkaracaktır?

Ve onun kitarasının tellerinden kopan seslerle bütün heykeller uyanmıştı. Artık görüyordum... Bir lahit üstüne dizilmiş ağlayan kadınların gamlı yüzlerinde gözyaşları bir müddet için silindiler. İskender lahdinin üstünde boğuşanlar savaşmayı kestiler. Savrulan kılıçlar olduğu yerde kaldı ve kalkanlarını başlarına doğru çeken savaşçılar gözlerini çevirdiler. Hatta Büyük İskender kılıcını kınına soktu ve şaha kalkan atının yeleleri boynu okşanmış gibi sükun içinde kaldı. Mısır lahitleri koca gövdelerini yavaş yavaş kaldırdı ve çekik gözlerini merakla açtılar. Elleri ipte olduğu hâlde bir kurban me-

rasimine hazırlanan çocuk, Allah'ına vereceği kurbanı unuttu ve bir av merasiminde atların bacaklarını ısırarak canavarlar dişlerini bir dakika için gevşettiler.

Apollon'un etrafında dokuz kız raks ediyorlar. Apollon'un aşkı şerefine şarkı söylüyorlardı. O elinde kitara, bütün heykellerin gözleri önünde –ve yarabbi, Kamelya Ontonyo'yu bir sevenin olduğunu bildiği hâlde hiç utanmadan– önüne geldi ve elinde kitara, dokuz genç kızın söylediği şarkılarla Kamelya Ontonyo'ya karşı kalbinin duyduğu hisleri birer birer anlattı.

Hey! Tanrı Apollon, Kamelya Ontonyo'yu seviyormuş. Fakat eminim, Kamelya Ontonyo ona karşı hiçbir zaaf duymuyordu. Yalnız onun tanrılara mensup olmasından korkuyor, başından defedemiyordu. Bununla beraber gözlerinin bakışları onu alenen hakir görüyordu.

Apollon çıldırmıştı bu gece. O zannediliyordu ki, karşısında yaşayan bu kadın toprakların içine gömülen Defne'dir. Ve ona “Sen Kamelya Ontonyo değilsin,” diyordu. “Ben onu tanırım. O bu kadar güzel, genç ve çalak değildir. Daha sonra, Kamelya Ontonyo, benimle aynı binanın çatısı altında yaşayamaz. Senin elinde gerçi bir defne dalı yok. Fakat bilmiyorum, sen Defne'sin ve Kral Zabnit'in mumyasını seviyorsun. Bil ki, kitara tutan ellerim en müthiş okları da kullanabilir. Bundan sonra Kral Zabnit'le yaşamak istersen eğer, onu ayaklarının ucunda oklarımla ateşle yanmış bulacaksın.”

Müzenin içi bir mahşere dönmüştü. Ben bir aralık heykellerin mahşerinde gezerken, gözlerim kral Zabnit'e ilişti. O, yapacağını biliyormuş.

Sayda kralı Zabnit biliyormuş yapacağını.

Apollon büyük ilah Zeus'a şikâyet edecekti.

Ve “Sen,” diyordu, “ey büyük ilah, sen Apollon'un ne kadar hercaî olduğunu biliyorsun. Apollon ki, ondan daima nefret

etmişindir. Tesalya 'da çobanlık eden adam, bir gün Defne'yi sevmiştir. Onu takip ederken kızın nasıl bir can korkusu içinde kaçtığını elbette hatırlıyorsun. Ve elbette hatırlıyorsun ki, eğer Kea olmasaydı, o, Defne'yi iğfal edecek ve sonra zavallı kızı bir paçavra gibi fırlatacaktı. Onun ne derece bir şıpsavdi olduğuna işaret için ey büyük ilah, işte Kılıti meydanda. Yaptığı cinayetleri işaret ile şikâyetinde bulunan o kadını, –o kadın ki kendisini harikulade seviyordu– bir gün onu bir çiçek kalıbına soktu. Ve ey büyük tanrı, şimdi o kadının yüzü, Apollon'a doğru çevrilmiş olduğu hâlde, daima böyle eza ve cefa içinde kalır. Ve sevgisini kalbinde hapsederken Apollon'un maymun iştahlılığına karşı nasıl bir nefret duymuyorsun. Bütün bunlardan sonra o şimdi, ne derece harikulade sevdiğimi bildiğin bir kadına karşı tecavüzde bulunuyor. Ve ey büyük tanrı, onu senden başka şikâyet edecek hiç kimsem yok.”

Kral Zabnit, Zeus'a böyle yalvarıyordu.

Duası kabul olundu.

Kral Zabnit heykellerin mahşeri içinden Apollon'la dövüşmek için ilerledi ve karşısında dimdik durdu.

Lakin Apollon gülüyordu. Belki de düşünüyordu ki, böyle bir fani kendisiyle mücadele için kollarında nasıl bir cesaret bulabilecekti. Daha sonra buna cesaret ettiği için, üstüne hücum etmeye imkân bırakmadan derhâl helak etmeliydi.

Ve oklarını birdenbire çekti.

Kral Zabnit yere yığılmıştı.

Fakat Zeus büyük bir ilahdır. Biliyordu ki, o sevgisinde masumdur. Onun için, Kral Zabnit'in intikamını almak istedi. Ve yıldırımlarından birini Apollon'un üstüne yolladı.

O, bir ilahdır. Giden yıldırımın onu yakıp kül etmeyeceği şüphesiz. Fakat giden yıldırımlar kitarasının tellerine çarptı ve kitarasının telleri bir saniye içinde yandı. Zeus, yıldırımlar-

dan asası elinde olduğu hâlde uzaklaşırken şafak kapılarının açıyordu. Hizmetçiler Kral Zabnit'i lahdi içine yatırdılar.

Kamelya Ontonyo taş kesilmişti.

Ben, gözlerim dönmüş ve kıpkızıl, müzenin büyük kapısının ardına kadar açtım ve koştum, koştum.

Sayda kralı Zabnit, Kamelya Ontonyo'yu seviyordu. Kamelya Ontonyo'yu ihtiras dolu ve haşin seviyordu. Onun içindir ki, aşkını zehirlemeye kalkan bir maymun iştahlı tanrısına şikâyet ettiği zaman duası kabul olmuştu.

Şimdi, bir tesadüf neticesi dün geceyi müzenin içinde geçiren ben, müzenin bu ihtiyar görevlisi, diyorum ki bundan sonra müzeye gidecek olursanız kitara çalan tanrı Apollon heykelinin kitarasında tellerin kopmuş olduğunu göreceksiniz.

Denizin Aldığı Adam*

Haliç'in balıkçı iskelesinde bir yaz sabahı.

Küçük, yassı ve toparlak sepetlerde, denizin verdiği şeyler acul hareketlerle dışarı alınıyordu. Karşıda, binaların süslü kutuları arasındaki Galata Kulesi zengin kâğıtçı vitrinlerine konulmuş bir reklam kalemi.

Bazen kollarının yumuşak, bazen sinirli çekişleriyle balıkçılar kayıklarını sürüyorlar. Ve gelenler mütemadiyen boşalıyor.

Kızıl, şeffaf, âdeta cam gibi birtakım tekeler” Uskumru, lüfer, midye...

Denizin verdiği şeylerden isteyen küçük çapkınlar, nöbet bekleyen kayıklara ara sıra yaklaşıyor. Balıkçılar martılara atmak için kış tarafa ayırdıkları balıklardan bir avuç veriyorlar. Ve onlar derhâl ceplere konuyor. Bütün bunların üstünde bir yaz sabahı. Günün rengi, yırtılan bir çarşaf sesi kadar keskin ve parlak.

Bir sandal geldi.

Başucunda uçuşan martılar. İçinde bir kadın.

* *Meşale*, sayı: 1, 1 Temmuz 1928. -ybn

** Karidesin halk arasındaki adı. -ybn

Iskeleye atlar atlamaz etrafı kalabalıkla sarıldı. Bütün işler bir dakika için durdu.

“Haydi, Melek,” diyorlardı, “haydi, bir oyun...”

Bu âdetti. İşlerin en civcivli zamanında o görünür görünmez etrafını alırlar ve bir oyun isterlerdi.

Yüzünü bir kayayı saran yosunlar gibi saçlar sarmıştı onun. Gözleri denizin rengindeydi. Göğsünde bir deniz çırpınıyor, üstünde taze bir balık ve yosunlu bir deniz kokuyordu. Ve ayakları deniz gibi çıplaktı.

O balıkçı iskelesinin kızıydı.

Kayıklar denizin verdiklerini artık boşaltmıyordular.

Deniz her gece, her gün, her sabah mütemadiyen veriyordu. Fakat sükûn içinde veren deniz fırtınalı zamanlarda muhakkak alır. O zaman çökük bir tavan altında bir anne mustarip dolaşır, bir çocuk ağlar ve bir kız hıçkırır.

Deniz sükûn içinde verdiklerini fırtınalı zamanlarda muhakkak alır. Ve balıkçı iskelesinin tahtalarında bir taban sürünür, bir göz denizin verdiklerini dalgın seyrederek.

Balıkçı iskelesinin kızı oynamaya başlamıştı.

Yosunlu saçlar omuzlarında, göğsünde deniz, beli sahile çarpan bir dalga hâliyle mest ve gözlerinde bir deniz akşamı.

Lakin kim bilir nasıl oldu, birdenbire kalabalık arasında bir yüz görüldü. O vakit bir lahza durdu. Damarları buzlaştı. Sonra gözleri yavaş yavaş açılarak onun yanına gitti.

“Tıpkı o,” dedi. “Tıpkı o!”

Hatıralar zihninde merdivenler gibi aşağı indi. Ve en son basamakta ‘onu’ gördü.

Bir sene önce aynı balıkçı iskelesinde tanıştığı adam.

Bir ihtiyar “Zavallı kadın,” diyordu.

Böyle oynadığı zamanlar etrafını saran kalabalık arasında gördüğü bir yüzü garip bir benzetişle denizin aldığı adama

benzetirdi. O zaman hatıralarında bir merdiven, şuurunun en dibine kadar iner, onunla tanıştığı vakti hatırlardı. Sonra basamaklar yavaş yavaş yükselirdi. Ve nihayet bir sandalın bir deniz dalgalanmasında altüst oluşunu hatırlar, asabi ihtilaç içinde kalırdı.

Ve mütemadiyen veren deniz fırtınalı zamanlarda muhakkak alır. O zaman çökük bir tavan altında bir göz nemlenir, bir hayal dolaşır, bir kalp ağlar.

Etrafındaki kalabalık çoktan dağılmıştı. Tekrar havaya atılmış beyaz güller gibi başucunda martılar uçuşan sandallar geliyor, sepetler boşalıyor, serseri çocuklar yere düşen balıkları ceplerine koyuyorlar ve iç tarafta balıkların okkalarını tespit eden memurların yüksek sesleri... Ve balıkçılar...

Benzettiği adamın mutlaka koluna girer, köprü altında yattığı yere götürürdü.

Onun da koluna girdi.

“Gelsene,” dedi. “Niçin gelmiyorsun? Sen ‘o’ değil misin? Beni unuttun mu? Yattığımız yerler vardı hani. Gel, gel de bak, sana ne göstereceğim.”

Hızlı hızlı yürüyerek onu köprü altına çekti, Haliç vapurlarının bilet mahallinden ötede geniş bir yere götürdü.

Karanlık bir su koridoru. Yukarıda tramvaylar, dilleri zincirle bağlanmış, ayaklarından halatlarla çekilen esirler gibi gövdeleri üstünde sürünerek boğuk seslerle geçiyor. Bazen sanki madeni küreler çarpışıyor, bir ses patlıyor, bir mitralyöz tarakkası aksediyor ve tekrar bütün sesler denizin koyu yeşile çalan koridorunda yavaş yavaş, perde perde boğuluyorlar.

Sonra bu yeşil sular gittikçe siyahlaşıyor, yeşil ve siyah renkler gittikçe mezç oluyor ve günün firari ziyaları demirler üstünde, arkasından güneş huzmesi vurmuş, beyaz bir mendil sallıyor.

Karanlık, esrarlı, beyninin üstüne bir kâbus ağırlığıyla çökmüş su koridoru.

Ve sükût...

Tekrar bir vapur düdüğü, motor sesi, yukarıda gürültüler, patlayan, uğuldayan, madeni kürelerin çarpışmasını andıran gürültüler... Tekrar sükût... Sanki görünmez bir sünger bir mermer üstündeki ıslaklıkları alır gibi, sesleri yavaş yavaş, için için emiyor.

En sonra karanlıkta şekil alan bir duba. Terk edilmiş bir sandal.

O tuttuğu erkeği eliyle çekiyor.

“Gel... Gel bak sana ne göstereceğim. Unuttun mu? Ne çabuk unuttun canım. Beni unuttun mu? Burada bu dubanın üstünde yattığımız geceleri unuttun mu? Gel... Gel bak sana ne göstereceğim. Sen onu bilmiyorsun değil mi? Nasıl bileceksin, görmedin ki... Gel bak... Gel... Duymuyor musun? O seni çağırıyor.”

Demirlerin arasına kalın bir iple bağlanmış bir salıncak gösteriyor.

İçinde yaşlı gözleri ışıldayan bir çocuk.

“Nasıl? Çocuğunu tanımadın mı? Elbette senin. Unuttun mu bu duba üstünde yattığımız zamanları? “

Çocuğun gözlerini öptü. Göğsüne bastırdı. Memesini verdi.

Sonra gözleri tekrar daldı. Beyninde bir deniz dalgalandı. Beyninde bir sandal altüst oldu ve “Dur... Gitme... Niçin kaçırıyorsun? Korkma canım... Gel, buraya gel... Zaten çocuk da uyudu. Bu duba fena değil. Kimse gelmez, ne korkuyorsun? Kim uğrayacak buraya? Bak altımızda deniz var, yanımızda da deniz. Belki deniz üstümüzde de var. Eğer denizin seni almasından korkuyorsan korkma! Mütemadiyen benden alacak değil ya. Deniz verir ama verdiği gibi alır da.”

Sular sallandı.

Ve sular da bir duba sallandı.

Fakat köprü altı derinlerin esrarını göstermeyecek kadar karanlıktı.

Karşı iskelede sepetler boşalıyor, sandallar geliyor, martılar uçuşuyor, küçük serseriler ceplerine koydukları balıkların verdiği neşe ile memnun, şarkı söylüyorlar. İç tarafta dik sesli bir hükümet adamı balıkların okkasını yazıyor. Bütün bunların üstünde günün rengi yırtılan bir çarşaf sesi kadar keskin ve parlak.

Sazlık

Sabahleyin göle yıkanmak üzere gelen çocuklar Sapançalı Ali Reis'i sazlık kenarında buldular.

Göl boştu. Yeşil sazlık, daha sonra üzerine birer birer konacak yeşil böcekleri bekliyor gibiydi. Kenarda iri bir manda geceden kalan bir lekeye benziyordu. Hareketsizdi. Ve az geçince güneş yahut sularla bu küçük karanlık da eriyecek, sazlık ve sular daha yalnız kalacaktı.

Ali Reis sandalın en ucunda, yeşil sazlığa doğru eğili duruyordu. Bir şey aradığı belliydi. Sulara dikkatli bakıyor ve kımlıdanıyordu. Birdenbire çocukları yanı başında görünce “Yumurcaklar!” dedi. “Hiç de belli olmuyor yürüdüğünüz. Defolun oradan!”

Çocuklar zayıf vücutları ve ince derileriyle yeşil sazlığın kenarında başka bir sazlığa benziyorlardı; beyaz ve ikinci bir sazlığa.

Ali Reis “Tüh,” etti. “İşte kaçırdınız!”

Birisi elleri ile suları iterek ilerledi.

“Ali Reis,” dedi. “Senin bir şey aradığını bilmiyorduk biz.”

Geriye döndü ve hafif bir göz kırptı. Ali Reis “Ha!” dedi. “Demek ki, siz bilmiyorsunuz?”

Vakit, 23-24 Temmuz 1941. -ybn

“Bilmiyoruz tabii. Yoksa balık oltası mı düşürdün Ali amca?”

“Yok canım! Nah, oltalar burada. Bu başka şey, bir kadın bu.”

Sapancalı çocuklar birer ikişer sandalın etrafına toplanmışlardı.

Güneş ilk doğuşundaki aynı belirsiz tembellik ile Arifiye tepelerinde ıhlamların arkasındaydı. Göl aynı sakinlik içindeydi. İleride, istasyonun kenarında sulara doğru uzayan tahta iskele boştu. Gecedен kalan küçük leke sularда erimek üzereydi. Ve her şey garip bir güneş ıslaklığı ile meşbuydu.

Çocuklardan biri “Bir kadın ha!” dedi. Ve diğerlerine dönerek dudaklarını büktü.

“Hımm,” etti, “bir kadın!”

Ali Reis “Bir kadın,” dedi. “Siz nerede girdiniz suya?”

“İşte orada, sazlıkların arkasında girdik Ali amca!”

Ali Reis “Orası boş mu?” diye acele acele sordu.

“Boştu amca. Kimseler yoktu.”

“Bir kadın da yok muydu?”

“Hiç kimseler yoktu Ali amca.”

Ali Reis şöyle bir durdu. Çocukların gözlerine bakıyordu.

Belki doğru söyleyip söylemediklerini anlamak istiyordu. Fakat hepsi de gözlerinin yeşil yahut mavi, hakiki rengini kapıyorlar, bakışları sazlıkların ucunda, kancalı obalarda, yem sepetinde, sandalın boyasız kaburgasından içeri dalan su birikintisinde dolaşıyordu.

Ali Reis “Bir kadın,” diye tekrarladı. “Yarımcı balıkçılarından biri görmüş. Bu sazlıkların içinde soyunmuş geceleyin. Yok, soyunmamış, bir defa gözükmüş, sonra kaybolmuş! Dün gece denize giren yok mu içinde hiç?”

Çocuklardan biri “Ali amca,” dedi. “Dün gecedен beri sularда insan nasıl kalır?”

“Ha... Bu başka bir insan! Bir kadının saçları kadar siyah saçlar, bir kırlangıç balığı gibi de kuyruğu var. Fakat ne bir kadın, ne bir balık!”

Ali Reis bunu söyler söylemez çocuklar birdenbire suya dalmıştı. Güneş onları camdan bir insan gibi gösteriyordu. Fakat bir saniye sonra bu camdan insanlar suyun üstüne dikilivermişlerdi. Sazlıktan beş on metre ötede garip birtakım sesler çıkarıyorlar, yuha çekiyorlardı.

Ali Reis “Yumurcaklar!” dedi. “Piç oğulları! Sizi gönderen balıkçıları denizler alsın! Kardeşinizi dalgalar yutsun! Leşinizi köpek balıkları yesin!”

Sonra birdenbire küreklere sarıldı ve göle daldıkları yere, acele acele üzerlerine doğru çekmeye başladı.

Fakat çocuklar birer birer suya dalmışlar, ikinci sazlığa açılmışlardı. Ortada Ali Reis’in hiddetinden başka hiç, hiçbir şey yoktu. Küçük ve yeşil sazlık sakindi.

Ali Reis Sapancalıydı. Kırk dört yaşındaydı. Sahil adamlarından birçoğu gibi o da balıkçıydı. Tavşancıl’dan itibaren İzmit’e kadar otuz seneyi denizde geçirmişti. İki balıkçı mavnası, yirmi adamı ve Yarımca İskelesi’nin yanı başındaki küçük kayalıkta bir sandal tamirhanesi vardı. Bütün hat üzerinde onu ‘Reis’ diye çağırıyorlardı.

Reisin bir ipek kadar ince kâkülleri sol kulağının üzerine düşerdi. Gömleğinin üst düğmesi açık dururdu. Burada içi sedef, küçük başı madeni bir pırıltı içinde gözükken bir yaka düğmesi göze çarpar, iliklenmeyen bu düğmeden hafif göğsü ve daha doğrusu orada Sapancalı Hayriye gözükürdü. Sonra bir sıra ve aşağıya doğru ilikli diğer düğmeler...

Fakat bütün bunların şimdi bir hükmü yoktu. Beş sene

evvele ait birtakım hatıralar... Daha doğrusu, Sapançalı Hayriye'yi tamirhanenin üstündeki odaya kapattığı zamana ait hatıralar... Odanın yeni badanalanmış duvarları ve ceviz bir konsol üzerinde etrafı bir kırlangıç kadar sarı yaldızlı bir aynadan başka hiçbir mobilyası yoktu. Yalın kat döşemeden, ara sıra, uzun bir kızağa çekilmiş bir balıkçı mavnasının omurgaları gözüktür, aşağıdan taze bir boya kokusu gelirdi. Yahut reisin yemeklerini pişiren delikanlının gövdeyi zımparaladığı zaman... Bir balıkçı şarkısı duyulduğu zaman.

Tenekeler tıkırdamasın vay vay

Komşular duymasın vay vay

Deniz altı tencere vay vay

Balık gider içine vay vay.

Kadın yirmi ikisindeydi. Ve genç yaşına rağmen bir kızdan ziyade bir kadın gibiydi. Yahut alımlı vücudu, iri kemikleri ve alnı onu böyle gösteriyordu. Ekseriya reisle beraber çıktıkları zaman tayfalar için hakiki bir bayram olurdu. İki deniz mavnasının en önünde, küçük, tırşe boylu ve başka bir sandal. İçinde reisle yardımcısından başka kimse bulunmazdı. Kadın bir tropik balığı kadar çıplaktı. Ye hafif sarıya meyyal teni, küçük deniz damlacıkları ile ıslanırsa onu pul pul gösteriyordu.

Buna rağmen Sapançalı Hayriye bir gün kayboldu. Hâlbuki hiçbir şeyin kadını denizden ve reisten ayırmasına ihtimal yoktu. Balıkçılardan biri akşam üstü Tavşancıl denizi kenarında gördüğünü söyledi. Birisi Sapanca'da, göl iskelesi üzerinde kayığa bindiğini ilave etti.

Ali Reis "Bir balıktan daha iyi yüzer!" dedi. "Eğer denize girdi ise hiçbir dalga onu alt edemez."

Balıkçılar sustu ve yardımcı Mustafa, o gün sabahtan

akşama kadar tamire çekilmiş bir sandalı yarı zımparaladı, yarı da Tavşancıl İskelesi'ndeki kahvede oturdu, tavla oynadı ve yenildi.

Reis hadiseden sonra birdenbire değişmişti. Bir sene balığa çıkmadı. Yarımca ve Tavşancıl denizleri kenarında küçük bir iskemlede kadını bekledi. Mavnalar tamirhanede rutubetten harap oldu. Kaburgaları midye ve şerit bağladı. Boyasızlık ve bakımsızlık onları bitirdi. İkinci yıla bastığı zaman ne kanca, ne de ağlardan artık hayır kalmamıştı.

Bütün bu sıralarda, Ali Reis "Onu denizde bulacağım," diye kendi kendine konuşuyordu.

Denizde... Belki Değirmendere'ye doğru yahut Yarımca açıklarında. Ve belki de bazılarının dediği gibi Sapanca'da... Gölde! Hâlâ sularla boğuştüğünü zannediyordu. Dalgalar karın ve göğsünden itibaren bütün vücudunu kapayarak omuzlarına kadar onu sarmıştı. Yahut sular sakindi. Gölde olduğu gibi. Vücudu yine kuvvetliydi. Fakat yorgunluk gözlerinin altında dipdiri, bir meyve kadar diri duruyordu.

Hat üzerinde Tavşancıl'a inmek için bekleyen balıkçılardan biri "İşte bak," dedi. "Reis bu gece de uyumamış!"

Öteki "Bırak Allah aşkına," dedi, "yardımcı Mustafa'nın hokkabazlığı bu da. Evvelki akşam Sapanca sazlığında kadını görmüş."

"Görmüş mü?"

"Yok canım... Reise oynadığı oyunlardan biri. Hâlbuki dört sene evvel... Bir Allah gibi korkuyordu ondan. Üstelik bütün balık ağlarını da kapattı reisin."

Bir saniye durdu.

"Fakat," dedi, "bilmiyor musun, reis de böyle anlatıp gidiyor ha... Eğer kadını bulamayacağını anlasa yaşamaz!"

Bu son kelimeyi yavaşça söylemişti. "Yaşamaz," diyordu.

“Eh, kadın için ne düşünüyorsun sen?”

“Hiç.”

Yere tükürdü, hat boyu baştanbaşa, ve bütün göl hâlâ büyük sessizlik içindeydi.

“Tayfalardan biri vurmuş olacak,” dedi. “Kadın bozuktur ama reise bağlıydı.”

“Tayfalardan biri... Kim?”

“Yardımcı Mustafa tabii. Reisle en çok alay eden de o şimdi.”

“İyi ama dalyandaki gözcü direği için de yardımcı Mustafa müsaade vermeseydi reis açlıktan ölebilirdi.”

“Yuh aklına! Yardımcı Mustafa reisi mahsus direğe çıkarıyor. Onunla daha iyi alay etmek için... Çünkü Reis dalyan direğinde balık aramıyor ki... Onu arıyor, kadını! Ağların içinde yahut ağların kapısında. Ne kadar dikkatle denize baktığını görmüyor musun? Bana kalırsa...”

Ceketlerini omuzlarına vurmuş iki balıkçı gölün iskelesine doğru yürüdüler. Gecedен kalan leke yavaş yavaş göl boyunca uzaklaşıyordu. İlk tren sesleri duyulmak üzereydi.

Birisi “Reis!” diye seslendi, “Ali Reis! Tavşancıl’a gidiyoruz. İstersen götürelim seni de!”

Reis yeniden sazlığın kenarında duruyor, fakat bu sefer ol-talarını tamir eder gözüktüyordu. Başını kaldırdı.

“Yok,” dedi. “Yardımcı Mustafa söz verdi. Hayriye’yi burada görmüş. Beni arıyormuş, Reise söyle, demiş, beni gözcü direğinde beklesin!”

Ve tekrar ileri doğru kulak kabartarak ağlarına, kancaya, sandalın kaburgaları arasına birikmiş sulara döndü.

Akşam üstü Sapanca’ya inen tayfalardan başka biri ertesi günü için bir kayık boyasını tazelemek üzere reise iş bulduğunu söylemeye geliyordu ki, onu tekrar sazların arasında gördü.

Sandalda ve ayaktaydı. Kendi imal ettiği bir gözcü direğine çıkmıştı. Başında büyük ve panama bir şapka vardı. Sulara dikkatle bakıyordu. Yeşil sazlık günün nihayete kalmış ışıklarını emmeye çalışıyor ve Arifiye tepeleri az sonra kararmaya hazırlanıyordu.

Tayfa iskeleye doğru yürüdü ve sesini ayarlamak üzere ellerini ağzına doğru götürdü ki, kenardan, gölün Arifiye sırtlarına tırmandığı yerden, çalılar ve fundalar arasından bir silah patladı. Bir, bir daha!

Tayfa “Reis, Reis!” diye bir iki defa seslendi fakat reis gözcü direğinde ve ayakta durduğu yerde bir iki sallandı. Sonra büyük bir taş parçası suya düşer gibi oldu. Bir iki saz kırıldı, sandal bir iki defa hafif oynadı. Sonra tekrar gölün yaz günlerine mahsus büyük sükûneti...

Tayfa “Ah,” dedi. “Reisi vurdular.”

İleride ceketsiz biri fundalar arasından atladı ve hal boyunu geçer geçmez koştu. Bağ yoluna girdi.

Reise iş bulacak adam “Yardımcı Mustafa,” dedi, “Tüh, katil!”

Büyük bir manda sürüsü, bir gece gibi göle ve sazlığa doğru yıkanmak üzere geliyordu.

Bir Yarasa Bir Kıza Âşık Oldu

Bir yaz sonunda birdenbire fena bir vaziyete düştüm.

Kolitten hastalandım.

Kolitin bir kibar ve zengin hastalığı olduğunu bilirsiniz.

Paris Belediyesi'nin sağlık istatistiklerini karıştıracak olanlar kibar sosyete kadınlarının bir Legion d'honneur gibi onu iftiharla taşıdıklarını göreceklerdir. Onun için bu zenginlik hastalığı bende umduğunuz kadar fazla duramadı, derhâl yerini bir başka hastalığa, müthiş bir sinir hastalığına bırakarak geçip gitti.

Bugün hikâyesini anlatmak istediğim gece yarısında da aynı hastalık içinde yaşadığımı söylemeye mecburum. Kulaklarım durmaksızın çınılıyordu. Bir koltuğa en küçük bir vuruşla kırılacak cam bir alet gibi kendimi bırakmıştım ve bir gün, beni birdenbire alakalandıracak birçok şeylerin uzaklarda yavaş yavaş geçtiğini hissediyordum. Birtakım gizli vakalar benim haberim olmaksızın büyüyorlar, meydana geliyorlardı, bir saniye birdenbire içerlerine çağıracaklar, benim için hazırladıkları bir vazifeyi bana teslim edeceklerdi. "Bunu yap!" diyeceklerdi. Hiç istemediğim hâlde onlara boyun eğmekten başka bir şey de yapamayacaktım.

Haber Akşam Postası, 26 Ağustos-7 Eylül 1935, 11 tefrika. -ybn

Birdenbire bir telefon zilini işittiğim zaman beni bekleyen böyle bir akıbetin ilk işaretine rast geldiğimi biliyordum. Telefonu açtım, ses uzaklarda ve titriyordu. Hatıralarımın üzerinden geçecek en büyük felaketlerin bile onu hiçbir vakit kulaklarımdan alamayacaklarını iddia edebilirdim. Kulaklarımdan diyorum, fakat yanlış söylediğimi biliyorum. Birdenbire gözlerimin önünde bir televizyon makinesi gibi, elleri ve çenesi müthiş bir ispazmoz içinde titreyen bir adamın konuştuğunu görüyordum.

“Doktor,” diye fısıldıyordu, “kızımı kurtardığınız takdirde bütün servetimi size derhâl vermeye hazırım!”

Küçük odamın içerisinde tuhaf bir kımıldama olduğunu bugün hâlâ duyuyor gibiyim. Hâlbuki bir telefon ve kitaplardan başka orada hiçbir şey yoktu. Dört iskemle, iki koltuk, bir etajer her şeyi tamamlıyordu. Yalnız duvarda Conan Doyle’un bir resmi, kaşlarının altında güneşe bile gizli kalmış hakikatleri bir lahzada bulup meydana çıkaran gözleriyle Conan Doyle’un bir resmi duruyordu. Bununla beraber, onu hiçbir vakit düşünerek ve kastederek oraya koymuş değildim.

Nitekim biraz evvel söylemeyi unuttuğum küçük bir Napolyon heykeli de gene benim tarafımdan getirilmiş değildi. Kuzenim Napolyon’u seviyordu yahut Napolyon’un mektuplarına bütün servetini –hoş gençliğinden başka hiçbir serveti de yoktu ya– bütün servetini vermeye hazırды. Bir gün “Sizin odanızdan başka,” demişti, “Napolyon’u misafir edecek bir oda bulamıyorum.” Ve daima hatırlayacağım küçük elleriyle koca askeri, tıpkı bir çiçekliğe bir lale iliştirir gibi odanın bir köşesine bırakıvermişti.

Onun için, anlatacağım şeylerin Conan Doyle’un ruhu yahut odamdaki resmiyle ilişkisini hiçbir vakit yan yana getirmemenizi isterim. Yalnız, telefonu aldığım zaman ara yerdeki

mesafe en aşağı iki saat olmasına rağmen, öteki tarafta bir kanat gibi çırpınan ihtiyar bir adamın yüzü gece içerisinde fosfor sürülmüş bir cisim kadar gözlerimin önünde parlak duruyordu.

Bir sonbahar gecesinin tam iki suları için bu anlattığım şeyin doğru olduğunu temin ederim. Bugün ona bir hayal bile diyemiyorum. Odamda ışık yoktu ve lamba oyununun yarı karanlık oda içerisinde bir cambaz numarası yapar gibi beni aldatmayacağından da emindim.

Hakikati söylemek lazım gelirse bu telefonu hiçbir vakit iyi karşılamadığımı söyleyeceğim. Hastaydım; etrafımda geçen birçok şeyleri gözlerimin bir tarafına ilştirilmiş garip bir camla büyütüyor, asıllarından uzaklaştırıyordum ve hiç de bir hastayı tedavi edebilecek bir vaziyette değildim.

Bununla beraber bir yaprak hışıltısı kadar bana yalvaran sesi işitiyordum.

“Kasabanın içerisinde sizden başka bir doktorun olmadığını da biliyorsunuz.”

Benden başka bir doktor... 1929 yılının sonbaharında küçük Prama kasabası için bunu ister istemez söyleyeceğim. Eğer orada bir doktor değil de bir eczane bile aramış olsaydınız, bunu ancak bir hırdavat mağazasında bulabilecektiniz. Prama, Anadolu'nun bir tarafında, yavaş yavaş ve garip bir şekilde ölümünü hissettirmeyerek ortadan çekilip gidiyordu.

Birçok kereler doktorlara insancıl vazifelerinin daima hatırlatıldığını bilirsiniz. Anlatmak istediğim bir yarasa ile bir kızın hikâyesinde böyle bir şeyle karşı karşıya geldim mi? Buna derhâl evet diyemem. Sadece bunu hissediyordum ve ortada doktorluk haysiyetimden başka korumak istediğim herhangi bir şey de yoktu.

“Evet,” diye konuştum; “fakat nerede oturuyorsunuz?”

“Teşekkür ederim doktor,” dedi, “Prama’ya o kadar uzak değil. Arabamı kapınızın önünde hazır bulabilirsiniz.”

Bir sonbahar gecesinde hiç de istemediğim hâlde beni birdenbire müşkül bir vaziyete sokan bu durum karşısında saat iki sularında uşağı uyandırmaktan daha başka bir şey yapmadığımı hatırlıyorum. Birçok kereler çözemediğim şeyler için onun kafasına danıştığımı itiraf ederim. Belki de hiçbir zaman benim işime yarayacak herhangi bir şeyi ondan öğrenememişimdir. Bana âdeta örümcek ağına avlanmış bir sinek kadar düşüncelerinde kapalı gelirdi.

Susar mıydı? Bunu yapmazdı. Eğer güneşin elli sene sonra hangi saatte hangi burca tesadüf edeceğini sormuş olsaydım, derhâl dakikası dakikasına söylemeye kalkar, tuhaf bir hesaplama bunu ispata bile çalışırdı. Fakat bütün bu hareketlerinde kafamın dinlendiğini yahut çözmek istediğim herhangi bir meselenin yavaş yavaş açıldığını duyardım. Nitekim son bir defa bunu yapmaktan kendimi kurtaramamıştım.

Birdenbire “Nasıl?” dedi. “Prama’nın dışarısında mı? Öyle anlaşılıyor ki, yarasalar mahzeninin bulunduğu evden sizi çağırılmış olacaklar!”

Yarasalar mahzeninin bulunduğu ev.

Yavaş yavaş kendime geliyordum.

Koltuğumda, bir araba çingırağının beni birdenbire götürecektir sesine kadar, yarasalar mahzeninin büyük hurfesini kendi kendime hatırlamaya çalıştım. Kasabaya geldiğim günden beri onu mütemadiyen işitiyordum: Prama’nın

dış tarafında, toprakların tahta bir çitle başladığı yerde bütün hâdiselerin değiştiğini söylüyorlardı. Âdeta Wells'in bir hayal romanı gibi başka birtakım insanlar tarafından idare edilen bir memleket gibi onu dinlemiştim.

İşin hakikatine gelince, her şeyin sakın olduğu bir dakika, Prama'nın kuytu havasını dinleyecek olanlar, uzaklardan vahşi kuş seslerinin birbirine karışmış bir şekilde yuvarlana yuvarlana kasabayı istila ettiklerini duyacaklardı. Bu sesler daha ziyade geceleyin, gürültü ve çığlık içinde duyuluyordu. Aydınlık gecelerde, korkunç birtakım kuş hayaletlerinin kasabanın üzerine alçalarak ve müthiş ürpermelerle dolaştığını iddia edenler vardı.

Bununla beraber hiç kimse bu seslerin aslını bilmiyordu da. Sadece Prama'ya iki saatlik ötede, bir münzevinin sene-lerden beri kendi kendine yaşadığı muhakkaktı. Orada tam tabiriyle bir kuş enstitüsü kurmuş, hayatını bir pul koleksiyonuna veren bir adam gibi, bütün dünya hâdiselerinden uzak, kendi kendine yaşayıp gidiyordu.

İhtiyar uşağım “Evet,” diye konuştu, “böyle bir seyahate ümit ederim ki gitmekten derhâl vazgeçeceksiniz?”

“Fakat,” dedim, “bütün bunların uydurma bir vehim olmadığını kim iddia edebilir?”

“Bir vehim mi?” diye atıldı. “Bütün deniz kazalarının bu tekinsiz çiftlik önünde olduğunu bir tarafa bıraksak bile vahşi kuş seslerini şimdiye kadar işitmemiş gözüküyorsunuz.”

Birdenbire kapımın önünde bir araba sesi, konuştuklarımızı da, her şeyi kesti. Islak yol üzerinde sarı bir ışık, kapalı bir kupa arabasının ışığı gözüküyordu.

Kapıyı siyah redingotlu bir uşak açtı. Odanın içerisinde,

kolları iskemle üzerinden aşağı doğru sarkan sarı bir pijama-
dan başka hiçbir şey gözükmüyordu.

Sarı bir pijama... Bu hikâyenin daha baş tarafında bunu
daima hatırlıyorum. Âdeta vurulmuş bir insanın kolları gibi
sarkıyordu. Cansızdı yahut daha bir dakika evvel, içerisinde
en kuvvetli bir kanın dolaştığı bir insan vücudunda, birdenbi-
re bir zehir aşılanarak orada hareketsiz hâle getirilmişti.

Etler pörsüktü, sadece kemikler, bütün sertliğini, bir ke-
mik tozu oluncaya kadar muhafaza etmeye çalışan kemikler
gözüküyordu. Ve tıpkı geçtiğim yolların üzerinde şimdi ha-
tırlayabildiğim fosfor sürülmüş topraklar gibi, bu kemiklerin
sarı pijama içinde birer birer kırıldıklarını, tarihten önceki bir
hayvan gibi orada yürüdüklerini görüyordum.

Bir dakika için bütün canlı hareketleriyle halıların üze-
rinde sürtünerek ayaklarıma doğru geleceklerini düşündüm.
Buna rağmen dimdik orada durmaktan başka ne yapabilir-
dim? Gözlerimi daha iyi görebilmek için açıyordum ve isti-
yordum ki aydınlık yahut hakikat bana yardım etsin. Fakat
gördüklerimden daha başka hiçbir şey göremiyordum.

Birdenbire, odanın başka bir tarafından “Siz!” dedi. Bu, te-
lefonda işittiğim fısıltılar gibi bir şeydi. “Bu zahmetinizi nasıl
ödeyebilirim?”

Karanlığın içinde bir kemik hareketinden başka bir şey
yoktu. Elini uzattı, sarı pijamanın içerisinde gördüğüm bir
kemik parçası gibi hareket ediyordu. Kapıdan içeri girer gir-
mez hissettiğim fosfor aydınlığı bu elin parmaklarına bir ma-
nikür gibi sürülmüştü.

“Büyük bir felaket içindeyim,” diye anlattı. “Bana yardım
ediniz!”

Bugün profesörün sesinden başka bu gece de hiçbir şey
hatırlamadığı mı söyleyecek olursam, bana inanmanızı iste-

rim. Bununla beraber, bu ses hafızamda o geceden kalmış bir şey de değildir. Bunu da itiraf ederim. Eğer bu sesi hatırlıyorsam, onu başka birisi –benim dışımda olan başka birisi– gizli bir ses makinesi gibi orada saklamıştı. Şimdi bir kıza âşık olan bir yarasanın hikâyesini anlatırken, bütün kelimelerin kulaklarıma birer birer akıtıldığını, duyuyordum.

“Eğer kızımı kurtaracak olursanız...”

“Müsterih olunuz,” diye kekeledim. “Herhâlde kızınızı iyi bir muayeneden geçireceğime emin olabilirsiniz.”

“Evet,” dedi, “iyi bir muayene...”

Bunu o kadar dalgın söylemişti ki, bir dakika, vücudunu kaybetmiş gibi hareket eden bu adamın onu çağırdığını hissetmiştim. Odanın bir tarafındaki lacivert kadife perde yavaş yavaş aralanacaktı, hayal gibi bir şey –fakat baştan aşağı renkli olduğunu düşünüyordum– bize doğru yürüyecek, tam önümüze geldiği dakika yukarıya doğru bir asansör gibi uzayacak, sonra başından aşağı ve cismine temas ettikçe rengini bir parça daha kaybederek vücuduna bir elbiseden daha uygun geçecek yahut bu kımıldayan renk onu birdenbire saracak, bir insan, benim gibi bir insanla birdenbire karşı karşıya geldiğimi zannedecektim.

Hakikaten odanın bir tarafında duvarı baştan aşağı kaplayan koyu lacivert bir perdeden başka hiçbir şey yoktu. Nihayet taraflarında sarı madeni halkalar gözüktüyordu, onları cüzamlı bir insanın gözleri gibi müthiş bir parlaltı içinde görüyordum. Perdeyi hafifçe araladı.

“Giriniz,” dedi.

Oda hafif bir kızılık içindeydi.

“Onu uyutabilmek için bu renkten başka bir renk bulamadım!”

Ayaklarımızın ucuna basa basa yürüyorduk. Odanın içeri-

sinde o kadar mebzul ve dünyamıza yabancı bir sükûnet vardı ki, ayaklarımızın altındaki halılara rağmen onu bir kurşun gibi ağır hissediyorduk.

“Uyuyor!” diye yatağa koştu. “Üç günden beri bu ilk defa olan bir şey!”

Sonra birdenbire “Ne dersiniz?” dedi, “Onu derhâl muayene etmek istiyor musunuz?”

Hakikaten odanın içerisinde kızıl renkten başka bir şey gözükmüyordu. Âdeta bu kızıl rengin bu oda içerisine bir toz gibi serpildiğini görüyordum.

Yatağa doğru yavaş yavaş sokuldum. Onu daima hatırlıyorum: Eğer ölümü canlı olarak yapmak lazım gelse, bunu da bana verseler, onu bir Cellini gibi sırtımda kaçırmaktan başka ne yapabilirdim? Bir gün hepimizi ileride bekleyen ölüm, o kadar güzel olarak kanatlarını açmıştı ki, uyandıracak olsaydım, bu kanatların birdenbire havalanarak başka bir tarafa gideceklerini zannediyordum.

“Hayır,” dedim kısaca, “Uyanmasını bekleyebiliriz. Daha evvel, hastalık hakkında sizi dinlemek isterim.”

Yavaş yavaş geldiğimiz odaya geçtik.

1340 ile 1450 arasında yaşamış bir Bizans tarih yazarının Ayasofya’dan Vatikan Kütüphanesi’ne aşırılmış eski bir kitabını karıştıracak olanlar Marmara’nın bir tarafında Permos isimli bir kasabadan bahsedildiğini göreceklerdir. Bu çalınmış kitabın yaprakları arasında ofort sürülmüş kadar silik bir haritanın uç noktalarına giderlerse eski Permos’un bir tarafında küçük bir manastırın işaretlendiğine de rasgelirler.

İki yüz sene kadar evvel Papa Dokuzuncu Celemente’in Vatikan kitap mahzenlerini karıştırırken bir çuval içerisinde

elde ettiği bu kitapta Bizans için o kadar harikulade Şeyler yazılmadığı muhakkaktır. Bizans tarihçisinin belki de farkında bile olmaksızın verdiği birkaç küçük nattan başka hemen hemen bir Şey gkmyordu. Sadece Permos'taki eski manastırın iŐaretlenen yeri, bu kitapta elde edilebilecek tarihsel hazinenin en ele geçirilmez kıymetlerinden birisiydi.

Bugün orası için 'küçük bir manastır' kelimelerini kullanıyorsam, hakikati yanlış bile söylediğimi biliyorum. Permos Manastırı bin sene evvel bir manastırdan daha ziyade gizli bir dehliz gibi hakikatlerin ötesinde yaşıyordu. İmparator Jüstinianus'un siyasal hasımlarını sürdüğü bu mahzeni Şimdi ziyaret etmek isteyenler, kemik iskeletlerden başka orada bir Şey bulamayacaklardır. Profesöre bugün oturduğu ev için eski bir Ayasofya kitabının yazdığı bu hikâyeyi o gece anlatıp anlatmadığımı hatırlayamıyorum. Belki de Permos Manastırı'nın bir engizisyonundan daha başka bir Şey olmayan tarihini hastalığımın içinde hatırlayamamıŐtıım bile. Sadece müthiş bir ter içindeydim ve mütemadiyen su içiyordum.

Profesör "Her Şeyden evvel," dedi, "bir dakika size kendimden bahsetmeye mecburum. Bunu ister istemez yapacağım. Çünkü kızımın hayatını anlatabilmek için... Hatıralarımın garip bir Şekilde arkaya doğru uzadıklarını hissediyorum. Daha sonra hepimizin hayatında tersine akan bir nehrin daima yaşadığını teslim ediniz. Tersine akan bir nehir! Fakat hiçbir vakit gençliğimizde bunu dŐnmemiŐizdir. Nitekim ben de düşünmemiştim. AŞağı yukarı yirmi beş sene evvel Bombay'a tayin edildiğim vakit konsolosluk iÇlerinde vaktimi dolduracak büyük hdiseler yoktu. BoŐtum ve sıkılıyordum.Őarka seyahat yapmış insanların hayatını karıŐtırmıŐ olanlar, yakalandıkları bir koleksiyon merakının baş tarafında daima böyle bir sıkıntı ile karşı karşıya gelmiŐlerdir. Eğer Ameri-

kalı tabiat âlimi William Cooks'un^{*} garip maceralarını okuyup işitmiş olsaydınız, benim de hayatımda böyle bir sıkıntıyı derhâl teslim edebilirdiniz. William Cooks'un kuş ilmine ait ortaya attığı kitaplar boş ve sıkıntılı bir insanın nihayet tarafta kapılabileceği bir araştırma merakından başka bir şey değildir. 1880 Eylül'ünde Kaliforniya'dan bir kotra ile hareket eden William Cooks, Amerikan nüfus dairelerinin kaydettiğine göre serseri bir sergüzeştçi idi. Fakat Tahiti adalarına adım atar atmaz, küçük bir kuş sesi hayatının bir tarafında gizli kalmış ve meraklı bir hazinenin anahtarını birdenbire çevirivermiştir. Bugün William Cooks'un avladığı garip kuşlar koleksiyonuna biçilen kıymetin ne kadar olduğunu tahmin edebilirsiniz: 500.000 sterlin! Ben hayatımın baş tarafında kendim için böyle bir şey iddia etmiyorum. Fakat bir gün Bombay'daki evimin verandasında oturduğum sıralarda birdenbire geriye döndüğüm zaman altından bir kafes içinde yeşil kanatlı bir kuşun oraya bırakıldığını görmüştüm. Yeşil kanatlı bir kuş... Fakat hiçbir vakit böyle bir şeyi size anlatamayacağımı biliyorum. Bir üzüm tanesi kadar, yapıncak gözleriyle bana doğru bakıyordu. Ve eğer bir dakika kafesin içerisinden odaya havalanacak olursa garip bir Hint boyası gibi sıcak bu kanatları yavaş yavaş eriterek odanın havasını bir deniz altı kadar yeşile çevireceğini hissetmemiştim. 'Kim?' dedim, 'Seni buraya kim getirmiş olabilir?' Kafesin içinde kımıldamıyordu. Sadece bu yeşil renk, bir ultra şuaı gibi odanın içerisine yavaş yavaş yayılıyor, baş tarafındaki küçük ve hareli bir sorguç, odanın bütün sükûnetine rağmen belirsiz bir rüzgârla harekete çalışıyordu. Birdenbire, odamı temizleyen hizmetçi kadın 'Zannedersem,' diye konuştu, 'onu çok güzel buldunuz.' 'Evet,' diye cevap verdim, 'Öyle bir yeşil ki bizim, şöhretleri bütün Avrupa'ya yayıl-

* Metnin orijinalinde Vilyam Kuks yazmaktadır. -ybn

muş olan çinilerimizin renginden daha güzel!’ ‘Unutmayınız,’ dedi hizmetçi kadın, ‘Hindistan en güzel çiçeklerle en güzel kuşların memleketidir.’ İşte, Bombay’daki kuş koleksiyonu merakım böyle küçük ve sade bir konuşmayla başladı. Bununla beraber Bombay’daki boş günlerimin avcılık hikâyelerini size hiçbir vakit anlatacak değilim. Öyle zannediyorum ki hatıralarım, onları yalnız kendileri için muhafaza ediyorlar. Sadece şunu söylemek istiyorum ki, bir gün İstanbul’a dönmek lazım geldiği vakit, Bombay’daki evimin bahçesinde bütün bir kuş koleksiyonunu yanımda götürebilmek için ancak bir furgonun kiralanması lazım gelmişti. Bugün size anlatmak istediğim şeylerin hemen baş tarafında, benim hayatımı yoklamak isteyenlerin birçok kereler bana daima sordukları bir soruya geliyorum. İstanbul’a döner dönmez Prama’yı niçin seçtim? Tuhaf ve doğru bir sual. Belki de Prama’nın tarihsel vahşetinde doğrudan doğruya beni yoklamak isterken, bana karşı çekilmiş iyi bir hançer de olabilir. Böyle bir sorgu ile hiçbir vakit benim elimde olmayarak meydana gelen birçok şeyler için beni tuzığa düşüreceklerini ümit ediyorlar. Fakat Permos Manastırı’nın yerini bilen bir insan için ümit ederim ki bu geniş sahayı tercih etmekten daha başka yapacak bir şey yoktu.”

“Şu hâlde,” diye atıldım, “Permos Manastırı’nın bulunduğu yeri demek ki biliyordunuz?”

Yaşlı adam yutkundu. Ve sonra anlatmaya başladı.

“Bunu inkâr etmiyorum. Sadece Vatikan Kütüphanesi’ne asırılmış kitaptan hiçbir vakit haberim yoktu. Fakat Permos Manastırı’nı ziyaret ettiğiniz dakikalarda tesadüf edeceğiniz eski bir Bizans kitabesi, Permos’un hakiki tarihini size olduğu

gibi anlatacaktır. Nitekim Permos'un müthiş hakikatini ben de orada öğrendim. Öyle görüyorum ki Permos'u siz de biliyorsunuz. Eğer ortada bir sır varsa benim kadar buna siz de müşriksiniz. Ortada, bir sır... –bunu tekrar ediyordu– bir sır var. Belki de yalnız ikimiz biliyoruz. Yahut başka birisi daha biliyor: Dokuzuncu Clemente... Kızım ile Permos'a yerleştiğim günler, hayatımın bu karışık ve birdenbire hurafelerle karşılaşan dakikalarında meydana gelmiştir. Belki de İmparator Jüstinianus'un gözlerini oydurmak için yarasalar mahzenine attırdığı siyasal hasımlarının bulunduğu yer, beni hiçbir vakit alakadar etmeyebilirdi. Fakat Hindistan'dan getirdiğim kuş çeşitleri üzerinde bir hakikati elde etmeye çalışıyordum. Yapacak birçok işlerim vardı. Nesilleri bin seneden daha ileriye giden kuş çeşitleri üzerinde muhtelif zehirlere karşı en iyi serumu verebilecek bir muafiyet aşısı arıyordum. Permos Manastırı'nın yarasalar mahzeniyse benim için bir altın hazinesinden farksızdı.

“Bütün bu çalıştığım dakikalarda her şeyden evvel karımı hatırlamaya mecburum. Eğer İstanbul'a geldiğim günlerde onu birdenbire kaybettiysem herhâlde beni suçlu çıkarmayacaksınız. İkimizin arasına yeni bir şey daha ilave etmek için çalıştığı ayların nihayetindeydi. Müthiş bir doğum sancısı içinde kıvranıyordu. Gözlerini bana doğru yavaş yavaş açarak hayatını kurtarabilmek için bileklerimi sımsıkı yakaladığı dakikalar Prama'nın bende umduğu kudret bende olsaydı bu düşünülmüş fakat mevhum şeyi onu kurtarabilmekten daha başka neye harcayabilirdim?

“Fakat o, hiçbir vakit ölümle mücadele etmiyordu. Onu birdenbire bir tarafa bırakmış ve üstüne bütün kuvvetiyle abanmış ölümü katiyen duymak istemeksizin her şeyi ben de ümit ediyordu. Niçin? Çünkü bütün hayatıyla bana bağ-

lanmıştı. İyi, fena her şeyin benim ellerimden yahut benim kafamdan çıkacağına inanılmış gözüküyordu. Çünkü benim karımdı; bana merbuttu.

“Yalnız, onu kurtarabildim mi? Eğer bıraktığı bir çocuk ortada varsa, onu kurtardım. Nitekim son dakikalarında bunu kendisi de hissetmişti. Gözleri kapalıydı ve yavaş yavaş ölümü sayıklıyordu. Her şeyi dudaklarında dinmeyecek bir fısıltı kadar sakın gözük müştür, ölümün bir nefes olarak dudaklarında kalmasından başka el ile tutulabilir bir şey yoktu. Bir nefes... Bunu yüzümde hissediyordum. Fakat kızımın yaşadığını işitiğim dakikalar bu nefesi orada birdenbire kaybetmiştim.

“Sadece bir ölüm ve doğuştan sonra, elde etmek istediğim hakikatle hayata beni bağlayan hakikati birleştirebildim mi? Bunu yapamadığımı da şimdi görüyorum.

“Yirmi beş sene evvel karısını birdenbire kaybeden bir insan için ümit ederim ki bir kız çocuğun ne demek olduğunu bileceksiniz. İlk dakikalarda bunu hissetmiyor muydum? Karım gençti. Onunla geçirdiğimiz birçok dakikalar... Hem de nasıl... Onları hatırlıyorum. Hiçbir vakit öleceği bir dakika değildi. Çünkü koşu için hazırlanan bir kısırak gibi bilekleri daha yeni terliyordu. Bu kemikleri bir dakika kıracak olsaydınız içerlerinde bir süt usaresinden başka bir şey bulamayacaktınız. Fakat felaketleri unutmak, bilirsiniz ki yapabileceğimiz en büyük oyundur. Bir nekahet yahut akan bir su gibi unutmak... Bunu yapıyordum. Ve her şeyden evvel, Permos Manastırı'nın çözmek istediğim bir sırrı vardı.

“Bütün bu dakikalarda kızım için ne düşünüyordum? Tabiatın içinde onu bir hayvan gibi yetiştirmekten başka bir şey beni alakadar etmiyordu. Bugün bir hayvan gibi diyorum, kendisini toprak yahut bir ilim yaprağının arkasına bırakmış bir insan için bu en tabii bir şeydir. Bir dakika, Rousseau'nun

Emile'ini hatırlayınız. Eğer Rousseau ortaya bir *Emile* çıkarırsa, hayatında hiçbir vakit bir çocuk tadı tatmamış olan Rousseau'nun elinden, böyle bir Robenson'u ortaya koymaktan başka ne gelebilirdi? Sadece Rousseau bize bir numune vermiştir ve tabiatın içinde yetişecek bir insan çocuğunun bütün tehlikelere karşı en büyük muafiyet aşılılarıyla aşılanmış olacağını ileriye sürmüştür.

“Hakikaten, yapmak için kendi ellerine bıraktığım hayatını, kuş seslerinin arasında böcekler ve yapraklarla beraber bir *Emile* kadar serbest geçirdi.

“Daha on yaşına geldiği vakit bahçenin nihayetinde, küçük bir odada kendi kendine yaşadığı dakikaları hatırlıyorum. Ağaç yaprakları arasında denizle beraber öten yahut Permos Manastırı'nın kuşları ona tabiatı öğretiyorlardı. Bu seslere bayılırdı. Nitekim en ağır hasta olduğu dakikalarda, hayatının en yakın arkadaşı olan bu sesleri odasının etrafında işitiyorsunuz, orada dolaşıyorlar. Kulaklarını daima ağaç yapraklarına vermiş bir insan için, vahşi bile olsa, bu seslerin delicesine söylemek istedikleri hikâyeyi hakikaten dinlemenizi isterim.

“Eğer onu bir teşrih masasına yatırmak lazım gelse bütün bu seslerin bir su kadar hafif olarak onun içerisine dolduğunu göreceksiniz. Bana gelince, kendisini bir tabiat laboratuvarına vermiş bir adamdan, bu hareketinden daha başka bir şey beklenebilir miydi? Kaldı ki, doğrudan doğruya kızım büyük bir zevk alıyordu ve küçük laboratuvarda benimle kuş müstehase-leri yahut Permos Manastırı'nın vahşi yarasa kuşları üzerinde çalıştığı günler hayatının en zevkli dakikalarını duyuyordu.

“Hikâyemin burasında size anlatmak istediğim şeyler için hakiki bir dönüm noktasına geldiğimi hissediyorum ve bir dakika için 1928 yılının Prama açıklarındaki deniz kazasını hatırlamanızı isteyeceğim.

“Şimdiye kadar Permos Manastırı’nın hurafeli hayatını dinlemiş olanların bu kazaları sık sık işittiklerini bilirsiniz. Nitekim Yedinci Andronikos zamanındaki bir fırtına kazası, tarihin Permos’ta kaydettiği deniz kazalarının en büyüklerinden birisiydi.

“Andronikos’un Roma’ya gönderdiği altın hediyeler, 366 tayfayla beraber Permos’un müthiş kayalıklarında parça parça olmuştu. Gemide Bizans’ın en güzel kadınlarından 27 kadın vardı ve genç bir kaptan, Andronikos’un papaya hediye ettiği kıymetli bir İncil kitabını taşıyordu.

“Bugün Andronikos’un bir fırtına gecesinde parçalanmış gemilerinin Permos’ta kazaya uğradığı kayalıkları gezmek isteyenler bu kayalıkların garp tarafına doğru manastırın hemen bittiği yerde büyük bir deniz feneri harabesine rast geleceklerdir. Bu fenerin yosun dolu ve ıslak kovuklarına tünemiş kuşlardan başka orada görülecek bir şey yoktur. Fakat Bizans tarih yazarının Ayasofya’dan aşırılmış kitabında Andronikos hazinesinin bulunduğu yeri bu fener harabesinden daha başka hiçbir işaret de tayin edemez.

“Andronikos tarafından papaya hediye edilen altın hazine arasındaki mavi taşın hikâyesi de bu kayalıkların arasında başlamıştır.

“Bin seneye yakın bir zamandan beri, sulara kaybolduğu tarihten itibaren bu taş hiç kimsenin eline geçirdiğini zannetmiyorum. Paris büyük pırlanta pazarlarının kataloglarını karıştıracak olanlar, Andronikos’un mavi taşına ait izahatın yan tarafını bir işaretle boş bırakılmış göreceklidir.

“Bununla beraber 1500 ile 1700 arasında, birinci Lort Salisbury ahfadı elinde bir mavi taşın dolaştığını da işitmişsinizdir. Bu taş, iki yüz sene kadar, Andronikos’un papaya hediye ettiği mavi taş diye, Lort Salisbury ailesinin en kıy-

metli bir mücevheri olarak saklanıyordu. Fakat bir gün, Papa Dokuzuncu Clemente'ın eline geçmiş tarih kitabından sonra, bu taşın birdenbire gözden kaybolduğu görülüp Papa Dokuzuncu Clemente "Eski Arşivler Koleksiyonu" ismini verdiği bir makalede bu taşın bütün inceliklerini meydana koymuştu. Taşın üzerinde o kadar ehemmiyete lâyık bir şey yoktu. Fakat güneşe tutulduğu takdirde taşın nısıf kutrundan iki milimetre bir mesafede siyah bir yıldız gözüküyordu. Hâlbuki Lort Salisbury ailesinin elindeki mavi taşta böyle bir işaretin bulunmadığını söylerler.

"Bugün Permos'un efsanelerine inanmış olanları dinleyecek olursanız, Permos'taki bütün şeametin bu taştan ileri geldiğini iddia edeceklerdir.

"Yalan! Katiyen! Eğer Permos'ta bir sır ve bir şeamet varsa, bunu hiçbir vakit mavi taşta aramamalıdır. Sadece mavi taşın üzerinde, onu arayanların kulaklarına gelen seslerle bir hayalet karaltısı, mavi taşta her şeyi değiştirmiştir. Fakat bu hayalete rağmen gecenin herhangi bir dakikasında, Permos Manastırı'nın küçük tepesine çıkacak olanlar taş kovukların arasına çekilmiş bir kayık gölgesinin beyaz bir su buharı gibi orada kıınıldadığını göreceklerdir.

"Andronikos hazinesini ele geçirmek için çalışan bu balıkçı kayıklarının müthiş akıbetini hiçbir vakit mavi taşta aramayınız. Onları en yakın bir vaka gibi hatırladığım vakit, bir ruh kadar suların üzerinde titrek gezen hareketlerini görür gibi oluyorum! Permos sularını, zerrece ürkütmek istemeyen bir hafıflıkla, âdeta su içerisinde kayan bir balık gibi oraya yavaş yavaş sokuluyorlar. Nereye gidiyorlar?

"Kulenin penceresinde onları takip edemiyorum. Bir dakika kürek sesleri kesiliyor. Sonra aniden bu küreklerin hızla çekildiklerini işitiyorum. Sular genişliyor ve bir rüzgâr teması

gibi bu suların genişlemesini kalbimin üzerinde hissediyorum. Fakat her şey o kadar süratle oluyor ki onları yeniden kaybeder gibi oluyorum. Ve çok kereler bütün bunların bir fırtına içerisinde geçtiğini de itiraf ederim. Âdeta Permos körfezindeki mavi taşı bizzat tabiat muhafaza etmek istiyordu. Nitekim Permos körfezini boşalan bir yağmur ve fırtına dakikalarından sonra sabaha karşı dinlediğim vakit, bir insan çılgılığının Prama kasabasına doğru yavaş yavaş ürperdiğini işitmişimdir. Ertesi sabah Prama'nın içine yolladığım bir uşak, Permos kenarlarında balık tutmak isteyen bir balıkçının daima çıldırma haberinden başka bir şey getirmemiştir.

“1928 yılının 22 Mayıs gecesinde de her şeyin böyle bir ölüm dakikası için çok daha evvelden hazırlandığını biliyordum. Sular düz bir kılıç gibi sakindi. Elinizi bu sathın üzerine dokunduracak olsaydınız en uysal bir hayvan derisi kadar temiz ve pürüzsüz gözüken satıhta bir kımıldanmanın olacağını hiçbir vakit tahmin edemezsiniz. Sadece büyük ağaç yaprakları arasında kuşlar telaşla gidip geliyorlardı.

“Bir fırtına gecesinin yavaş yavaş başlamak üzere olduğu bu dakikalarda, bir *Emile* kadar tabiatın içine yalnız bıraktığım kızımı kontrolden başka bir şey düşünmediğimi itirafa mecburum. Kulenin deniz tarafına bakan penceresini açmıştım. Taş merdivenlerin üstünde denizden daha büyük bir sükûnetle oturuyordu. Fakat bir dakika birdenbire ayağa fırladığını gördüm. Başını gökyüzüne kaldırarak etrafı yavaş yavaş kokluyordu, bunu hissediyordum.

“Rüzgâr saçlarında o kadar uçuyordu ki, bir an onu kollarından tutarak yukarıya ve sükûnete çekmekten kendimi alamamıştım. Tıpkı bir gemicinin hareketlerinde olduğu gibi belki de gece yarısında gelecek bir felaketi anlamış gözüküyordu. Gözlerini görmüyordum fakat içerlerinde ne olduğu-

nu hissediyordum. Sulara, deniz ve yapraklara karşı büyük bir şefkat duyuyordu.

“Pencereleri kapadım. Sabaha kadar yağmur, deniz istilası, fırtına ve müthiş tabiat çılgınlıkları içinde onu kendi kendine bıraktım.

“1928 gecesinin Prama’yı altüst eden bu hikâyesinde her şeyin sabahleyin açılarak ortaya çıkacağını tahmin etmiştim. Bir dakika yatağımın içerisinde bütün felaketleri bir an hissettiğimi de söyleyebilirim. Belki de fırtınanın içerisinde hiçbir şey duyulacak gibi değildi.

“Bununla beraber gece ortasında bir çılgının Prama kasabasına doğru vakit vakit uzadığını işitiyordum. Onun için sabahleyin pencereyi açtığım vakit, durulmuş tabiatın alt tarafında, her şey bir mezarda olduğu kadar sükûnet içinde gözükiyordu.

“Fakat küçük odasının ön tarafında kızımı bulduğum vakit yanına koştuktan başka bir şey yapamamıştım. Dünya üzerinde onun gençliğinden daha genç hiçbir şey yoktu. Bunu hissediyordum. Kalbi, saçları, nefes alışlarıyla bana bir hazine gibi geliyordu.

“İlk defa onun yanında onu evlendirmeyi düşündüğüm dakikalar... Bunu hiçbir vakit yapamayacak mıydım? Yirmi beş sene evvel karısını kaybetmiş ve kızına alışmış bir baba için bunun ne kadar zor olduğunu imkânı yok düşünemezsiniz. Yalnız o dakika bunu düşünmüştüm. Koluma girmişti. Bana neler anlatıyordu, bunları hatırlayamıyorum. Birdenbire ‘Ah!’ dedi, bunu hatırlıyorum ‘Müthiş!’

“Yosunların üzerinde birisi cansız yatıyordu. Deniz ancak ayaklarına kadar gelebiliyor, suların sesi bir nabız kadar yavaş yavaş işitiliyordu. Birdenbire bu kazaya uğramış delikanlının ellerine bakmaktan kendimi alamamıştım. Vücudunun bir tarafında bu eller sımsıkı kapalı duruyordu.

“‘Tamam,’ diye haykırdım. ‘Mavi taşı eline geçirmiş olacak. Mavi taş!’

“Hâlbuki onu katiyen elime geçirmeyi düşünmüyordum. Yalnız bir şeametten daha ziyade sahibine bir saadet getireceğini düşündüğüm bir taşı ve bir gün, Bizans tacı Andronikos sülalesinin elinden kaybolarak gelmemek üzere uçtuysa, bunu mavi taşın kaybolmasında buluyordum.

“‘Tamam,’ diye tekrarladım –ve tıpkı bir kırbaçla vurulur gibi– bu avuçları açmak için kızımı üzerine doğru fırlattım. Oraya birdenbire düşmüştü. Tırnaklarını bu kansız ellere doğru bir parstan daha vahşice geçiriyordu. Âdeta tırnakların birer birer kırıldıklarını bile işitiyordum. Fakat onları açmıyordu. Şiddetle bir tarafa ittim. Bütün kuvvetimle kazaya uğramış delikanlının bileklerine basarken, sol baş parmağını ayırdım. Vücudunun bir tarafında bir düğmeye basılmış gibi bu sıkılmış parmaklar birer birer çözülüyordu.

“‘Mavi taş!’

“Yazık... Avuçlarının içinde rengi kaçmış mavi bir deniz suyundan başka bir şey kalmamıştı.

“Bununla beraber bu manzaradan birdenbire dışarı çekildiğim vakit kızımınla beraber kazaya uğramış delikanlıdan başka harap bir tabiat ortasında hemen hemen bir şey kalmamış gibiydi.

“Eğildi, kalbini yokladı, nabızlarını tuttu, baş uçlarında ve ayakta duruyordum.

“‘Yaşıyor,’ dedi.

“Bunu gözlerimin içine baka baka söylüyordu. Şimdiye kadar orada görmediğim bir şey, birdenbire parlayıvermişti. O kadar ışıkla yanıyordu ki, bir saniye içerisinde gözlerinden damarlarına geçtiğini görüyordum:

“‘Yaşıyor!’

“Dudaklarından bu kelime bir fısıltı gibi çıkmıştı. Havaya dokunur dokunmaz bir rüzgâr oluyordu.

“Bugün, bu kazazede delikanlıyı hatırladığım vakit... Henüz yirmi sekizinden daha fazla gözükmüyordu. Açık bir alnı vardı. Kapalı gözlerinin siyah olduğunu fark ediyordum. İnce bir burun, ince bir çeneye doğru uzamıştı. Ölümün bu alın üzerinde yavaş yavaş dolaştığını görüyordum.

“Onu baştan aşağı soydu. Odanın küçük taş ocağını ateşledi. İkisini yalnız bırakmaktan başka yapacak bir şeyim kalmamıştı. Fakat iki saat sonra bu küçük odanın arka taraflarında açtığım bir deliğe yavaş yavaş sokulduğumu itiraf ederim. Âdeta bir hırsız gibi korkuyordum ve ilk defa olarak kalbimin bir kulübeye benzeyen bu küçük oda yanında çarpıştığını hissediyordum. O kadar fazla atıyordu ki, bir dakika ihtiyar kalbimin birdenbire duracağını zannettim. Bir yaralının hareketlerinde olduğu gibi onu bastırdım. Gözlerimi deliğe ilıştirdim. İçerisi aydınlıktı. Gündüz ortasında yanan ateş bir semender gibi ocakta kımıldıyor, hafif bir odun kokusu duyuluyordu.

“Bu kaza gecesinden sonra, bu küçük kulübe içerisinde ne gördüğümü acaba neden sormuyorsunuz? Onu merak etmediğinizi söyleyecek olursanız buna inanabileceğimi ümit etmeyiniz. Bilakis onu şiddetle merak ediyorsunuz. Bunu ben de biliyor yahut kestiriyordum. Fakat hakikatler... Onları gözlerimizle görmekten daha heyecanlı ne olabilir?

“Nitekim ikisi de şöminenin yan tarafında karşı karşıya oturuyorlardı. Delikanlının saçları taranmıştı. Üzerinde sarı bir pijama vardı. Sarı bir pijama. Bunu daima muhafaza ediyorum. Tıpkı bilinmeyen bir medeniyetten muhafaza edilen bir eser gibi. Onu yanımda, hatta üzerimde saklıyorum. Sarı bir pijamanın kızımında başlayacak olan hikâyesini hiçbir va-

kit düşünmediğimi söyleyecek olursam herhâlde bir paradoks yapmıyorum. Ona bir kumaş parçası vermemiştim ve bir gün, bir delikanlının mavi taş peşinde bir kaza geçireceğini de söylemiş değildim. Ancak bunu kendi kendine düşünmüştü.

“Ocakta taze bir ıhlamur kokusu duyuyordum. İkisinin de gözleri gözükmüyordu. Ne konuşuyorlardı? Bütün pervazları delerek kulaklarımı içeriye verdim. Delikanlı belki de mavi taşın kaybolan hikâyesini anlatıyordu. Bunu hiçbir vakit işitmedim. Yalnız hareketlerinin heyecanını hâlâ görür gibi oluyorum.

“Kulaklarımı biraz daha –bu tahta kulübenin yanık, çetin duvarlarına biraz daha– verdim. Her şey benim düşündüğüm gibi geçiyordu. Delikanlı mavi taşı aramaktan başka bir şey için buraya gelmemişti.

“‘Aydınlık gecelerde,’ diye konuşuyordu, ‘mavi taşın parıltısını Permos’ta mutlaka göreceğimi söylemişlerdi. Hakikaten yarasalar mahzeninden eski münzevi harabesine doğru uzatılan bir hattın batı zaviyesinde, denize düşmüş siyah bir yıldız kadar sularda parlak gözükiyordu. İçeriye daldım, onu elime geçirdiğimi hissetmiştim. Fakat aynı dakikada, kulaklarımın, suların içindeki bir sesle yırtıldığını işitiyordum.

“‘Yukarı fırladım. Bir yarasa kanadı, müthiş çırpınmalarla başımın üzerinde dolaşıyordu. Mavi taş avuçlarımın içindeydi. Sımsıkı tutuyordum fakat bu yarasa çılgılığında, âdeta boğulacak gibi nefesimin tıklandığını hissetmiştim. Menhus sesi kulaklarımdan uzaklaştırmak için bütün nefesimle haykırmak istedim fakat kendi kulaklarım onu hiçbir vakit bir yarasa çılgılığından fark edemiyordu. Sadece bu müthiş çırpınma içinde suların yükseldiğini duyuyordum. Gözlerim kapanmıştı.’

“Kazaya uğramış delikanlı, kızıma anlattığı şeylerde bir dakika durdu.

“Söyleyiniz,’ dedi, ‘beni nerede buldunuz? Mavi taş... Herhâlde avuçlarımdan onu siz almış olacaksınız?’

“Mavi taş... Hakikaten mavi taş nereye gitmişti?

“Bununla beraber delikanlının profilinde, kızıma karşı duyduklarını da görüyordum.

“Siz,’ dedi, ‘bir fırtına ile bir çiçek dalının hikâyesini biliyor musunuz?’

“Hayır,’ diye cevap verdi kızım.

“Bir gün, ihtiyar bir adam bir çiçek dalını toprağa dikmişti. Bir fırtına onu birdenbire koparıp bir tarafa attı. Eğer sabahleyin yoldan geçen birisi onu tekrar toprağa dikmemiş olsaydı, yeniden çiçek vereceğini kim iddia edebilirdi?’

“Bir hafta sonra, ikisini de ellerinde birer demet çiçekle yan yana gördüğüm zaman dudaklarından daha ziyade bana her şeyi anlatmış oluyorlardı.”

“Evet,” diye konuştum, “benim anladığımdan daha başka bana ne söyleyebilirsiniz?”

“Bütün bunlar kızımın hayatında, hikâyesinin birinci kısmından başka bir şey değildir. İkinci kısmın nerede başladığını öğrenmek istiyorsanız bunu derhâl yapamayacağım. Ben bizzat hayatında her şeyi adım adım takip etmekle beraber hiçbir vakit bunun farkında olamamıştır. Şu hâlde, hayatında her şey kendisinin bile anlayamadığı bir şekilde ve hızla geçip gidiyordu.

“Bugün, aşağı yukarı bir sene sonra yeniden kazazede delikanlının hastalığına gelmek mecburiyetini duyuyorum. Bu hastalık onun hayatında birdenbire başlamıştır, ölümden kurtulduğu gecenin daha nihayetinde görünmez bir şeametin peşinde dolaştığını hissediyordu. İkisinin de hayatındaki esrarlı bir hikâyeyi anlatırken görünmez bir şeamet diyorum. Tabiatın içinde yaşamış ve her hakikatin başlangıcını araştır-

miş olan bir insanın dudaklarından bu kelimenin işitilmesi o kadar iyi bir şey değildir. Fakat benden daha ziyade bunu kendisi söylüyordu. Ve doğrudur... Sabahları uyandığı dakikalarda onu büyük bir hayat içinde görüyorduk. Bahara yetişmiş bir dal gibi gözlerinde çiçekler açıyordu. Ona baktığım zaman elli yaşımı düşünmekten başka bir şey yapamazdım. Gideceğimiz bir tepeye yavaş yavaş yaklaşmak üzereydim. Bir, iki adım sonra hayatımda her şeyin biteceğini biliyordum. Hâlbuki onu yirmi sekiz yaşının içinde o kadar büyük bir hızla adım alırken görüyordum ki hayatımdaki ölüm tepesi fersahlarca uzakta görünüyordu. Fakat her şeyin saatten saate değiştiğini de söylemeliyim. Sabahleyin birdenbire yeşeriyor, büyüyor, yaprak, çiçek ve yemiş veriyor, sonra birdenbire bir kış rüzgârı karşısında ölüme doğru koştuğunu görüyordum.

“Hakikaten, hayatında bunu şiddetle hissettiğimi itiraf ederim. Güneşin dünya yüzünden çekildiği her dakika onun da hayatından görünmez bir parça gider gibi oluyordu. Şu hâlde hayatına hükmeden gizli birisi vardı. Bu görünmez hâkimi bütün gayretime rağmen hiçbir vakit onun hayatından uzaklaştıramamışımdır. Bu kimdi? Çok kereler onu karşıma aldığım zaman bütün hayaletleri birer birer soruyordum. Gözlerine karaltılar yahut gece içerisinde hareket eden cisimler gibi bir şeyler görünüyordu. Fakat hiçbir vakit bu hayaletleri bana izah edememiştir. Sadece yüzünde her şeyi anlıyordum. O kadar sarı ve müthiş bir ölüm rengi alıyordu ki, onu görmüş olsaydınız bahçelik içerisinde ayaklı bir ölümden fark edemeyecektiniz.

“Zannedersen yavaş yavaş kazaya uğramış delikanlının size anlatmak istediğim müthiş akıbetine geliyorum.

“İki ay kadar evvel bir gece yarısını epey geçiyordu. Artık onu kendi kendine bırakmıştık. Hiçbir insan elinin onu tedavi

için ulaşamayacağı garip bir his cüzamlısı gibi, aramızda öyle yaşıyordu. Ona dokunamıyorduk. Vakit vakit sesinin hırıltısını, bir kuş çığlığından daha başka türlü işitmemiştik. Eğer Permos Manastırı'nın eski bekçisini dinlemek lazım gelirse iki kolunun iki tarafında birer kanat hayaleti vardı. Permos Manastırı'nı gece birdenbire bastırdığı zaman bahçenin içerisinde bu kanatlar âdeta hissediliyordu. Bekçi bunu daima iddia etmiştir. 'Kapıdan daha görünür görünmez bu kanatları iki tarafında hissediyordum,' derdi. Belki de, karanlık gece içerisinde onun kollarından başka hareket eden bir şey yoktu. Fakat bize, aramızdan çekilerek başka birtakım kaideler içinde yaşayan garip bir adam geliyordu. Bugün söylemek istediğim gece içerisinde kapımın hızla ardına kadar açıldığından başka bir şey hatırlamıyorum. Kızımı birdenbire kapıda gördüğüm vakit beklediğim bir akıbetten başka bir şey düşünmemiştim.

“Nasıl?’ dedim. ‘Yoksa ölüyor mu?’

“Kendini koltuğa birdenbire bıraktı.

“Hayır,’ dedi, ‘fakat ortada yok.’

“Bunu, ölümünden daha müthiş bir hakikatle söylüyordu. Bir dakika, kapalı pencerelerin arkasından, iki tarafındaki kanat hayaletlerini yavaş yavaş oynatarak odamın içerisine geleceğini düşündüm. Masamın üzerinde, boğuk kuş hırıltılarıyla bana bir şeyler söyleyecek yahut orada çırpınacaktı. Masanın gözlerini çektim. Evimin içinde bir yarasadan daha farksız dolaşan bu ölüm hayaletini yok etmekten başka bir şey düşünmüyordum. Yavaş yavaş yürüdüm. Hakikaten yatağı boş ve açık duruyordu. Yorganlar ayak uçlarına toplanmıştı. Bu bozulmamış yatağın büyük sırrına dikkat etmekten kendimi alamadığımı itiraf ederim. Yatağa girilmişti fakat yatakta o kadar karmakarışık bir sükûnet vardı ki, birisinin burada dakikalarca can çekiştığını iddia edebilirdim. İki tara-

fina dönmüş yahut birisiyle gırtlak gırtlığa boğuşmuştu. Kulaklarımı yavaş yavaş bu yatağın gizli hareketlerine vermekten kendimi alamadım. Garip birtakım hırıltılar duyuluyordu. Yatağı altüst ettim, bir tarafa gizlenmiş bir aletin hissimi aldatmak istediğine hükmediyordum. Fakat hiçbir şey yoktu. Pencereye koştum. Kapalı camlar, odanın içerisinde bir kaya gibi sükûnet içindeydi. Açıp geceyi dinledim. Bahçenin uzak köşelerinde aydınlık bir ay şavkı altında kanat çırpışlarından başka bir şey gözükmüyordu. Ve yarasalar, ansızın, o kadar delice bir çılgılla uçuşmaya başladılar ki, odanın içerisinde birdenbire titrediğimi hissettim; pencereleri kapamıştım.

“Geceyi sabaha kadar nasıl geçirdim? Bu tuhaftır. Eğer bir gün ölümle bir oda içerisinde kapalı kalacağımı söylemiş olsalardı, bunu gülümsemekle karşılayabilecektim. Çünkü ölümü düşünmüş ve hayaletlerin en korkuncunu zihnimde yaşamıştım. Kaldı ki, ondan o kadar korkmaklığımıza rağmen, ölüm bir yaprak kadar taze ve bir su gibi hafiftir.

“Kazaya uğramış delikanlının akıbetini Permos Manastırı’nın ön tarafındaki yarasalar mahzeninde çeceğimi biliyordum. Sabahleyin kendimi orada bulduğum vakit mahzenin büyük taş kapısı önünde birisi boylu boyunca uzanmış yatıyordu. Onu uzaktan görmüş olsaydınız, güneş altında kendisini topraklara vermiş zannedecektiniz. Ayaklarını saran yapraklar o kadar yeşildi ki, toprakların üzerinde arkası güneşe karşı, yavaş, yavaş uyuyordu. Parmaklarımla onu uyan-dırmak için hafifçe ittim. Bir ağaçtan daha sert gözüküyordu. Ve hiçbir vakit parmaklarımla bütün kuvvetiyle ona dokunmadığımı hissediyordum. Yüzü yeşil bir çiçek dalı içerisinde saklı duruyordu. Kulakları bu yeşil dalların altında rüzgâr ve kuş seslerini işitmek için açık bırakılmış gibiydi. Sadece elleri –onları hatırlıyorum– sımsıkı ve kilitliydi. Birdenbire yü-

zünden bu yeşil yaprakları bir tarafa çekmek, hakikati orada öğrenmek arzusundan kendimi alamadım. Gözlerinden daha başka bir şeyi merak etmiyordum. Niçin gözlerini merak ediyordum? Bunu kendi kendimde meydana çıkaramamışımdır. Fakat bunu arzu ediyordum. Yaprakları çektim. Bu gözler, damarlarının içine kadar, bir iskelet gözlerinde olduğu gibi iyice oyulmuştu ve çürümüş yanaklarında siyah bir yarasa pençesi- nin izleri gözüktüyordu.”

Profesör bir sigara nefesi kadar kısa bir dakika birdenbi- re durdu. Koltuğunun bir tarafında, sarı pijama, gözlerimin önünde hâlâ kımıldayarak gözüktüyordu. Birçok defalar söyle- diğim gibi içi alınmış bir yılan derisi kadar bu sarı pijamanın hayaletini kendimden uzaklaştıramamışımdır. Onu daima, odaya girdiğim ilk dakikalarda olduğu gibi görüyordum. Kır- mılıyordu ve ansızın, bir fırtına gecesinden sonra yeniden imal edilen kazazede delikanlının yavaş yavaş kaybolmuş hü- viyetine gireceğini düşünüyordum.

Profesör “Evet,” diye devam etti.

“Üzerinden iki ay geçmiş olmasına rağmen bir cüzamlı derisi kadar parça parça dökülmüş etlerin üstünde bu siyah yarasa pençesini hâlâ görür gibi oluyorum. Yüzünün iki tara- fında ve tam oyulmuş gözlerinin altındaydı. Fakat aramızda dolaştığı dakikalarda olduğu gibi gözlerini kırpmaksızın bana doğru baktığını hissediyordum. Birdenbire dudakları yavaş yavaş kımıldayacak, Permos Manastırı’nın kapısında bir ce- set hâlinde yatmasına rağmen gözlerinin alt tarafındaki siyah

yarasa pençelerinin esrarını kesik kesik anlatmaya çalışacaktı. Bunu her saniye için baş ucunda hissediyordum. Belki de ayakta dolaştığı günler bile bu kazaya uğramış delikanlı, aramızda canlı olarak yaşamamıştı. Bir ruh da değildi. Sadece ölür ölmez toprağın altına girmeyerek etlerini aramızda dökmek isteyen bir ölüydü. Ve korkunç bir cerrahın neşteri, bizimle konuştuğu dakikalarda sinirlerini yavaş yavaş ayıklamaya başlamıştı. Bu sinirler ince bir kıskaçla derisinin altından birer birer alınıyordu. Kıskaç kalbine doğru her dakika biraz daha yaklaştıkça yüzünü müthiş bir sarılığın kapladığını görüyorduk. Fakat bu görünmez cerrah Permos Manastırı'nda kim olabilirdi?

“Hiçbir vakit bu cerrahı o kadar düşünmediğimi de itiraf ederim. Siyah iskelet gözlerin altında bir yarasa pençelerinin damgası hakikati beyaz bir kâğıt gibi ortaya koyuyordu.

“Bununla beraber ilk defa olarak sinirlerimin birdenbire gerildiğini hissetmiştim. Sabahın bütün aydınlığına rağmen, bir çılgılık gibi içeriye fırladım.

“Kazaya uğramış delikanlının yüzünde bir yarasa işaretiyle Permos'a yıkıldığı dakikalardan sonra ne düşünüyordum? Bu canlı ölünün kızımla beraber yaşadığı dakikalar, dudaklarının vücudunda bıraktığı izlerden başka bir şey beni harekete getirememiştir. Onları şimdiye kadar görmemiş miydim? Belki? Hakikatte hiçbir şey olmadığını biliyordum? Fakat belki diyorum. Çünkü hiçbir şeyin normal bir kanun içinde geçmediğini hissetmiştim. Geceleri Permos'ta kol kola dolaştıkları dakikalar... Demek ki ölüm onu kolları arasına almıştı. Öpmüş ve hatta yatağına bile çekmişti. Birdenbire kızımın oturduğu kapıyı açtım. Beni hissetmedi. Aynaya bakıyordu. Kapıda bir saniye durdum. Tıpkı bir Mister Jeckyl gibi bu aynanın önünde yavaş yavaş değişeceğini bekliyordum. Bel-

ki de hiçbir ilaç bile almayacaktı. Çünkü ölümün onu değiştirebilmek için ruhuna kadar sokulduğunu düşünüyordum. Fakat bir dakika birdenbire arkaya döndü.

“Baba?”

“Ona doğru yavaş yavaş yürüdüm. Avuçlarım başını içerlerine alabilmek için havada yavaş yavaş titriyordu. Gözlerine dikkatle, bütün gölgeleri bir tarafa iterek ve içerlerinde dolaşan ölümü olduğu gibi görmek için dikkatle bakıyordum. Hiçbir şey yoktu. Avuçlarımı bu yüzde yavaş yavaş gezdirerek saçlarını arkaya doğru ittim.

“Baba,’ diye fısıldıyordu. ‘Bende ne arayabilirsiniz?’

“Boğuk bir hırıltı ile ‘Hiç,’ dedim, ‘hiçbir şey!’

“Kızımın hastalığına ait size anlatmak istediğim şeyler arasında, birdenbire Permos Manastırı’nın akşamlarına gelmek lüzumunu duyduğum vakit, ister istemez, görünmez bir cerrah diye bahsettiğim bir yarasayı hatırlamak mecburiyetinde kalıyorum. Şimdiye kadar bu yarasanın kızımın hayatına girmiş olan hikâyesini unuttum mu? Zannetmem. Sadece birçok romancıların anlattığı birtakım garip vakalarda olduğu gibi onu birdenbire şuurumun bir tarafına çekilmiş buluyorum. Bir yarasa... (Profesör bunu tekrarlıyordu.) Evet, bir yarasa ve doğrudur.

“Her akşam kulenin penceresini açtığım zaman bunu görüyordum. Permos Manastırı’nın bir tarafından yaprakları bir kurşun gibi delerek birdenbire ileriye doğru atılıyordu. O kadar hızla uçuyordu ki, yeşil Permos yapraklarının bu hızdan delik deşik olarak birer birer düştüğü hissediliyordu. Kanatlarının arkasındaki bu yeşil yaprak rüzgârını, kızımın başı üzerine gelinceye kadar orada görüyorum. Sonra birdenbire alçalıyor ve yavaş yavaş o kadar iniyordu ki, yeniden havalandığı zaman bu kanatların kızımı sımsıkı kucaklayarak ha-

valandıracağını zannediyordum. Fakat orada sükûnet içinde oturuyordu.

“Nitekim daha iki gün evvel, Prama’nın küçük patika yollarında, bütün tabiatı aslından daha büyük bir aydınlık içinde gösteren bir güneşten başka hiçbir şey yoktu.

“Ansızın Prama’nın tekinsiz kayalarına doğru kızımı bir at üzerinde uçuyor buldum fakat aynı dakikada ona derhâl bağırarak, onu olduğu yerde zaptetmekten kendimi alamamıştım. Bana öyle geliyordu ki, bir at üzerindeki bu büyük hızı hiçbir vakit elleriyle zaptedemeyecek, denizin uçsuz bucaksız gözüken nihayetinde hafif bir su genişlemesinden sonra kayboluverecekti. Fakat düşündüğümü yapamıyordum. Eşyaların en umulmayacak netliğine rağmen sesim bir hırıltıdan farksızdı.

“Bir dakika, kazazede delikanlının hayatında olduğu gibi, birdenbire kendimi kaybederek bir karaltı yahut bir tayf hâline geldiğimi hissettim. Delikanlı böyle bir hareketi kendisinde daima iddia etmiştir. Titriyor ve gözlerime inanamıyordum. Fakat ileride, kızımın tam başı üzerinde, iki tarafa açılmış bir kuş kanadından başka bir şey gözüküyordu. Başının üzerinde ve tıpkı bir silah kadar oraya süratle alçalıyordu. Bu müthiş alçalmaya karşı gözlerimi birdenbire kapamayı düşündüm. Fakat böyle bir hareketin kızımı hiçbir vakit kurtaramayacağını biliyordum. Tıpkı kazaya uğramış delikanlıda olduğu gibi bu yarasa pençesinin yanaklarına kızıl bir damga kadar şiddetle vurarak gözlerinin birer birer oyulacağını hissettim. Yarasalar. Yirmi beş seneden beri onlarla uğraşmaklığım rağmen yarasaların sırrını henüz öğrenememiştim. Bütün kuşların arasında size en vahşi bir kuşu soracak olurlarsa derhâl yarasayı gösterebilirsiniz. Nitekim hepsini birer birer tanıdığım hâlde onları itaate getirecek bir sihir elde edeme-

miştim. İçeriye koştum. Bir silah... Kızımı bir silahtan daha başka bir şey kurtaramazdı. Ellerimi büyük bir kuvvetle kaza-ya uğramış delikanlıyı yok etmek için düşündüğüm bir silaha doğru uzattım. Ateş ve kurşuna tapınacak kadar kendimde heyecan buluyordum. Kulenin denize bakan penceresini daha ziyade açtım. Cam kanatlar birdenbire arkaya dayanmıştı. Silahı çevirdim. Aşağıda küçük kulübe kapısı ardına kadar açık duruyordu. Eşiklerinde, Permos Manastırı'ndan fırlamış ince bir ışık gözüküyor, yan tarafını çeviren denizin sesi uzaktan uzağa iletiliyordu. Gözlerimi daha ziyade silaha yapıştırarak tetiği çektim. Her şey gözlerimin önünden uçuyor gibiydi? Bir el, iki el, vızıltılar, netliğin içinde bir yağla kayar gibi uçtu. Hedefi araştırdım. Denizle ufkun birleşik gibi bana birdenbire uzaklaşmış noktasında bir şey döndü. Yalnız onu görüyordum. Havada iki takla attı. Bir tepenin üzerine düşer gibi hızla, kaya ve toprakların üzerine cansız kendisini bıraktı.

"Aşağı yukarı yarım saat kadar sonra Permos Manastırı'nın ihtiyar bekçisini kapıda birdenbire titriyor buldum.

"'Ne var?' diye atıldım. 'Menhus adam. Çünkü bir felaket haberinden başka Permos'ta hiçbir şeyi bana haber vermezdi.'

"Kendisinin bile zor işitebileceği kısık bir sesle 'Bir kaza,' diye fısıldadı. 'Yetişiniz.'

"'Nasıl?' diye konuştum, 'Bir kaza mı?'

"'Evet,' dedi, 'kızınız.'

"O kadar acele ediyordu ki, bu son kelimeyle bana her şeyi söyledikten sonra, bir kuş çığlığıyla odamın içerisinden birdenbire kaçacağını düşündüm.

"'Kızım!'

"Dışarıya fırlamıştım. Taşlıkta, her vakit oturduğum bir sedir üzerine, arka üstü upuzun yatırmışlardı. Gözleri kapalı ve yavaş yavaş sayıklıyordu. Neler söylüyordu? Kulaklarını bu

hafif fısıltılara doğru uzattım fakat hiçbir kelime anlayamıyordum. Sadece gözlerinin kapalı olmasına rağmen, üzerlerindeki şeylerin ara sıra şiddetli ürpermelerle uzanıp kısaldığı görülüyordu. Kulaklarımı bu sesleri elde edebilmek için biraz daha açtım. Hiçbir şey... Anlıyor musunuz? Aradan kırk sekiz saat geçmesine rağmen bu fısıltılardan hiçbir şey elde edememişimdir. Fakat bir dakika onu dinleyecek olursanız, belki ne söylediğini bulup meydana çıkarabilirsiniz. Çünkü kızımın hastalığıyla beraber Permos'taki bütün sırların bu fısıltılarda yaşadıklarını biliyorum.”

Birdenbire odanın dış tarafındaki kuş çılgınlıklarını bir tarafa bırakarak hafif bir hırıltı işitildi. Profesör “Uyanıyor!” dedi. “Onu muayene edecek misiniz?”

Ayağa kalktım.

Oda bir saat kadar evvel içeriye girdiğim zaman beni birdenbire sarmış olan aynı kızılık içindeydi. Fakat daha içeriye girer girmez kazaya uğramış delikanlının müthiş ve sarı hayaletini, siyah camların arkasında birdenbire görüyor gibi lacivert perdenin ön tarafında irkilmiştim. Ve hiçbir vakit profesörün anlattığı şeylerde, bu kazaya uğramış delikanlıyı düşünmekten kendimi alamıyordum. Sarı bir hayalet... Bunu daima hatırlayacağım. Yüzünün bütün şiddetini camlara dayamış, âdeta odanın kızıl rengini bu müthiş sarılık istila ediyor gibi onu camların arka tarafında görüyordum. Gözleri, yuvarlakları içinde oynuyordu ve tam bu gözlerin altında siyah bir yarasa pençesinin yüzünü tırmaladığını hissediyordum.

“Perdeler,” diye fısıldadım. “Perdeleri kapayınız!”

Ve bitkin bir ürpermeyle hastanın yanı başına sokuldum. Bugün, ölümü birdenbire anlamış olanların gözlerinde mey-

dana çıkan sükûneti bu gözlerin içerisinde hatırlıyorum. Fakat hiçbir vakit bu gözler açık değildi. Sadece göz kapaklarının altında, durulmuş bir deniz kadar engin bir şeyin hareketsizliğini görüyordum ve hiçbir şey orada kımıldamıyordu. Belki de bunu yaptığı dakika, bıçaklanan bir kalp gibi müthiş bir çarpınma içinde kalacağını anlamıştı. Ellerimi nabızlarına doğru uzattım. Ilık bir su içerisinde bırakılmış kadar yorgun ve o kadar ağır atıyorlardı ki parmaklarımın ucunda bu iki nabızın ansızın duracağını zannettim. Yavaş yavaş onları yatağın bir tarafına bırakırken kulaklarımı göğsüne doğru verdim. Neler geliyordu oradan? Bir ses... Yahut hafif bir hırıltı. Bir iskelet kafesinden başka bir şey olmayan bu göğsün içinde âdeta canlı bir kuş vardı. Sarı birer kemikten yapılmış göğsü parmaklarının ortasında kanatlarını hareket ettiriyordu. Birdenbire bu ölü kemikleri kanatlarıyla parçalayarak, dışarı fırlayacak, odanın içerisinde bir yere konabilmek için o kadar hızla dönecekti ki, kazaya uğramış delikanlının camların dış tarafında iştir gibi olduğum kahkahası bu kanatların büyük çarpıntısına karışacaktı.

“Yeter,” diye konuştum. Ve derhâl “Evet,” diye döndüm profesöre. “O kadar mühim bir şey değil.”

Sonra yavaş yavaş yan gözlerimle Permos Manastırı’nın ihtiyar bekçisini aradım. Kapının bir tarafına siyah bir gölge gibi çekilmiş duruyordu. Profesöre soracağım şeyleri bir tarafa bırakarak “Siz,” dedim, “acaba hastayı nerede buldunuz?”

İhtiyar bekçi, Permos Manastırı’nda geçen bu dram içerisindeki büyük rolünü anlamış gibiydi.

“Permos Manastırı’nın hemen yanı başında yatıyordu. Eğer silah sesini duymamış olsaydım vurulduğunu araştırmayacaktım. Çünkü kazaya uğramış delikanlıda olduğu gibi toprakların üzerinde uyuyor gözüküyordu. Bununla beraber

bir dakika yarasını araştırmak istedim. Fakat hiçbir şey, en küçük bir rk bile gözükmüyordu. Sadece onu getirmek için ittiğim zaman sayıklıyor gibi sesler çıkartıyordu ve bu- gün olduğu gibi gözleri kapalıydı. Bir dakika, bu kaza yerini gözlerimle iyice tespit edebilmek için etrafı araştırmak istedim. Hemen bir iki adım ötede, kanatları kurşunla delik deşik olmuş bir yarasa yatıyordu. Bununla beraber, yerde yavaş yavaş sürünerek kımıldadığını görüyordum. Ellerimi ona doğru uzatarak avuçlarımın içine almak istedim. Fakat aynı dakikada sratlerin en byğ içinde birdenbire havalanmıştı. Permos Manastırı'nın tam üzerinde büyük daireler çizerek dolaşıyor ve manastırı müthiş bir çığlık içinde bırakıyordu.”

“Evet,” diye kestim, “saatin kaç olduğunu tahmin ediyor- sunuz?”

Profesör “Akşam st,” diye atıldı.

Uşak “Evet,” diye konuştu. “Akşamdı.”

“Tuhaf,” diye ikisini de nledim. “Vaziyet yle gösteriyor ki bir korkudan başka bir şey değil.”

Profesör “Bir korku,” diye konuştu. Sonra birdenbire “Kı- zımın sıhhati hakkında bana doğru söylemeye mecbursunuz,” diye atıldı.

Ansızın geri ekilmiştim.

Mecbursunuz.

Bu sesi hatırlıyorum? Fakat hiçbir vakit ona bir ses demek aklımdan geçmiyor.

Mecbursunuz!

“Evet,” diye konuştum ve sükûnetle söylüyordum. “Mec- burum. Fakat bana itimat ediniz. Bir korku... Başka hiçbir şey değil.”

Profesör kızının ayak ucunda, gözlerini bir saniye kapadı.

“Bir korku,” diye tekrarladı. “Bir yarasa korkusu.”

Fakat aynı dakikada “Yirmi seneden beri onu tanıyordu,” diye ilave etti.

Bunu tane tane söylemişti.

“Fakat silah,” dedim, “attığınız silah seslerini unutuyorsunuz.

Uşak “Zannetmiyorum,” dedi. “Başka bir şey var.”

Profesör aynı hareketle yanıma gelmişti. Kendisinde yaşayan sırların en büyüğünü kulaklarıma fısıldar gibi “Unutmayınız!” dedi. “Onu kurtardığınız takdirde bütün servetimi size derhâl vermeye hazırım!”

Geceyi profesörün evinde geçirdim.

Sabahleyin kapımın birdenbire vurulduğunu işitiyordum.

“Eğer hazırsanız, Permos Manastırı’nı gezebiliriz.”

Bunu profesör söylüyordu. Üzerinde beyaz bir iş gömleği vardı. Ayaklarında beyaz iskarpinlerle daha ziyade derbi yarışlarını seyreden bir lort kadar bana şık gözük müştür.

“Nasıl isterseniz,” dedim. Çünkü onun istediğinden başka bir şey yapamayacağımı biliyordum.

Eylül nihayetinin Permos Manastırı’ndaki parlak güneşini hatırlıyorum. Yanımda konuşmuyordu yahut beni kendi kendime bırakmıştı. Birçok sırları arabanın içerisinde çözecekmişim gibi o kadar tuhaf bir hâli vardı ki, gecenin bütün hadiselerini unutarak profesörün birdenbire kendine çekilmiş olan bu tabiatını meraka başlamıştım. Fakat geçtiğimiz yollarda her şey bizim bildiğimiz dünyadan daha başka türlü, garip bir aydınlık içinde gözüküyordu ve hiçbir şeyi kendi kendime tahlil edemiyordum.

Birdenbire, denize inen tepelerin alt tarafında büyük bir vadiyi parmaklarıyla işaret etti.

“Manastır,” diye konuştu. “Permos Manastırı.”

Bir tepenin eteğini dönüyorduk. İki tarafı müthiş kaya

parçalarıyla yukarıya doğru dimdik uzanıyordu. Kayaların arasında sarı katırtırnakları gözüktüyor, bir iki dağ yoncası güneşin altında hafif bir rüzgârla sallanmaya çalışıyordu. Parmaklarıyla işaret ettiği yere, manastırın bin seneden beri bir ölüm hayaletinden kurtulamadığı karanlık vadiye doğru baktım. Beyaz bir kuleden başka görünürde hiçbir şey yoktu. Sadece, yeni yapılmaya başlamış vahşi kulübeleri gibi birtakım küçük ve bodur kulübeler gözüktüyordu.

Profesör “Evet,” dedi, “Hindistan’dan getirdiğim kuş çeşitlerinin bulunduğu yer!”

Kulübelerin etrafını taş bir duvar çevirmişti. Ara sıra yüksek ağaç dallarıyla kesiliyor, inişli yokuşlu tepelerde ona birdenbire yaklaşmışken, vakit vakit uzaklaşıyor gibiydik.

Kulaklarımın bütün bu dakikalarda birdenbire aldığı vahşi bir musikiyi, bugün imkânı yok kendimden uzaklaştıramıyorum. Vahşi bir musiki. Fakat hiçbir vakit, bu kelime ile bana karşı yuvarlana yuvarlana gelen kuş seslerini anlatamayacağımı da biliyorum. Her şey, vakit vakit bir ıslık sesinde yahut bir kurşun vızıltısında olduğu kadar korkulu duyuluyordu. Âdeta bir yılanın bir kuş sesinde ıslık çaldığını işitiyordunuz. Fakat hiçbir vakit bir yılanın olduğu gibi bu ses kesilmiyordu. O kadar büyük bir sahayı baştan aşağı kaplıyordu ki, derilerimin dikenleştiğini hissediyordum.

Fayton bir dönemeçte birdenbire durdu:

“İnebiliriz,” dedi profesör.

Arabadan atladım.

Yol, bir uçurumun kenarında birdenbire sağ tarafa sapmıştı ve dört adım kadar ötede bahçenin taş kapısı gözüktüyordu. Üstü yabani otlarla o kadar örtülmüştü ki senelerden beri buraya tek bir insanın bile uğramadığını zannederdiniz.

Profesör “Ümit ederim ki,” diye konuştu, “sizi merak ettiğiniz bir yere getiriyorum.”

“Evet, Papa Dokuzuncu Clemente’in daha iki yüz sene evvel arzu ettiği yer!”

“Doğrudur,” diye birdenbire kesti sözümü. “Papa dokuzuncu Clemente hayatının son dakikalarında bundan başka bir şey düşünmemiştir. Eğer Girit’te çıkacak herhangi bir ihtilale karşı vadettiği yardımları hatırlayacak olursanız bunu hiçbir vakit papanın hayatında uzak bir ideal olarak görmeyeceksiniz. Çünkü Papa Dokuzuncu Clemente, Çanakkale Boğazı’ndan geçecek bir yolun kendisi için mutlaka Girit’e uğraması lazım geldiğini biliyordu. Clemente...”

Profesör bunu o kadar manalı bir şekilde heceleyerek söylüyordu ki, Clemente’in hayatında benim bildiklerimden daha başka birçok şeylerin bulunduğunu anlıyordum. Aynı imalı tavırla heceleyerek “Evet,” diye konuştu. “Dokuzuncu Clemente...”

Sonra birdenbire “Herhâlde,” dedi. “Papa dokuzuncu Clemente’in nasıl öldüğünü tarihte okumuş olacaksınız.”

“Hayır,” diye cevap verdim. Ve hakikaten Clemente’in ölüm vesikalarına ait yazılmış hiçbir tarih yazısından habirim yoktu.

“Tuhaftır,” diye izah etti profesör. “Eğer hayallerimin bir dakika önlerine geçemeyecek olursam Papa Dokuzuncu Clemente’ı Permos Manastırı’nda kazaya uğramış delikanlının hayaletinden daha başka türlü düşünemeyeceğim. Belki... Belki de Papa Dokuzuncu Clemente, tuhaf bir ölüm hareketiyle Permos’a gelmiş olabilir. Çünkü bütün arzularına rağmen bunu yapamamıştı. Hâlbuki bir havariydi. İsa’dan daha büyük bir havari ve hayatının son günlerinde yegâne düşündüğü şey mavi taşı bir gün parmaklarına geçirebilmek için bir haçlılar seferi yapmaktan başka bir şey değildi. Bu mavi taşın kıymetinin ne kadar olduğunu tahmin edersiniz?”

Profesör tıpkı tabiat alimi William Cooks'un koleksiyonlarına biçtiği kıymeti sorar gibi soruyordu.

“Evet, ne kadar tahmin ediyorsunuz? Ümit ederim ki biz-zat taşın sahibi olan Andronikos bile hiçbir vakit bunu bilmi-yordu. İki milyon dolar! Bununla beraber papanın size anla-tacağım ölümünü unutmuş değilim. İsterseniz bu ölümün şeklini benden işittikten sonra Permos Manastırı'na uğradı-ğını bile iddia edebilirsiniz. En yakın kardinallerden birinin 1810 senelerine doğru neşrettiği bir hatıra kitabında bu ölüm en ince noktalarına kadar anlatılmıştır ve korkunçtur. Papa, Vatikan'ın bir odasında bütün perdeleri kapattırmıştı. Ölece-ğini biliyordu. Birtakım sesler, kuş ve yarasa sesleri, her şey-den, tabiattan uzak olmasına rağmen bütün duvarları delerek kulaklarına kadar yavaş yavaş sokuluyordu.

Papa Dokuzuncu Clemente bu seslerin daima kütüpha-nesindeki küçük bir dolaptan sızdığını iddia etmiştir. Küçük bir dolap. Bu dakikaların tarihçe hiçbir vakit unutulmayacak olan hikâyesini anlatan kardinal ‘Bütün korkularıma rağmen,’ diye söylemiştir, ‘papanın ruhunun istirahatı için bu dolabı açmaktan başka çare bulamamıştım. Hakikatte oradan hiçbir şey işitmiyordum fakat papa bunu iddia ediyordu. Anahtarı bana uzattı. Onu boğunuz, dedi, çünkü nefesimin bu seslerle tıklandığını hissediyorum. Anahtarları titreyerek aldım. Eğer renk zapteden bir makine icat edilmiş olsaydı, yüzümü kati-yen tanımayacağımı iddia edebilirim. Fakat papaya merbuti-yetim vardı. Anahtarları çevirdim. Heyhat... içeride bir kitap, 1340 ile 1450 arasında yazılmış bir Bizans tarih kitabından başka hiçbir şey yoktu.”

Birdenbire profesörün hikâyesini yarıda bırakarak “Nasıl,” dedim, “bir tarih kitabı mı vardı?”

“Evet,” diye cevap verdi profesör sükûnetle, “bir tarih ki-

tabı. Ve şüphesiz Permos Manastırı'nın esrarını anlatan tarih kitabıydı. Nitekim sabaha karşı saat dört sularında Papa Dokuzuncu Clemente gözlerini kapadığı vakit kardinal yazıyor ki, gözlerinin altında, birdenbire siyah bir kanat hayaleti kırmıldamaya başlamıştı.”

“Şu hâlde,” dedim, “yalnız kazaya uğramış delikanlının ölümü bu şekilde olmamıştır.”

“Belki... Fakat kızım? Ne dersiniz, böyle bir ölümden onu kurtarabilmek için kendinizi kuvvetli buluyor musunuz?”

Profesöre cevap vermedim.

Bir eylül gecesinin saat iki sularında içerisine karıştığım bir hikâyede bütün vakaların ben gelmeden çok daha evvel nihayete ermek üzere olduklarını anlamıştım. Şu hâlde niçin içerlerinde bulunuyordum?

Hiçbir vakit bu hikâyede benim üzerime düşen sırları bizzat ben bile çözememişimdir. Sadece dakikadan dakikaya olacak bir vakanın nihayetine erdiğimi hissediyordum.

Profesör “Ne dersiniz,” diye tekrarladı. “Kızımı kurtarabilmek için kendinizde bir kuvvet bulabiliyor musunuz?”

Ve aynı dakikada “Bunu soruyorum,” diye ilave etti. “Çünkü dün gecedен beri sizden başka hiç kimseye itimat edemiyorum.”

Profesöre teşekkür etmekle beraber Permos Manastırı'ndaki kitabeyi görmek istediğimi söyledim.

İmparator Jüstinianus'un kitabesi beyazlığını hiçbir vakit kaybetmemiş mermer bir levha üzerine yazılmıştı ve tıpkı Permos Manastırı'nın kapısında olduğu gibi baştan aşağı yapraklarla sarılmış gözüküyordu. Profesör bu Latince ibareyi büyük bir sükûnetle ve tane tane okudu.

Ziyaretçi,

İmparator Jüstinianus'un hastalar ve ölümler için yaptırdığı bu huzur ve ebedi istirahat evini ziyaret ettiğin dakikalarda, umarım ki manastırın esrarını meydana çıkarmak istemeyesin. Çünkü bu senin hayatına mal olacaktır. Yalnız burasının bir mezarlık, tedavilerine imkân olmayan hastaların bir mezarlığı olduğunu bil. Gözleri dünya nimetlerine karşı kapanmış binlerce ölü, toprakların altındaki bu huzur yuvasında ellerinle rahatsız edilmemekten başka bir şey istemiyorlar.

Kitabe toprağın üzerine hemen bırakılmış gibi duruyordu. Profesör taşa bir fiske bile dokunmadan yavaş yavaş geri çekildi. İkimiz de kitabenin üzerinde işaret edilen ve tedavisine imkân olmayan bir hastalığı düşünüyor gibiydik.

"Eğer," dedim, "Vatikan Kütüphanesi'ne aşırılmış kitabı hatırlıyorsanız İmparator Jüstinianus'un bu ölümler evini nasıl bir maksatla yaptırmış olduğunu meydana çıkarabilirsiniz. İmparator Permos Manastırı'na yalnız siyasal hasımlarını sürmüyordu. Jüstinianus'un hayatında bu işkence vakaları ölüme yaklaştığı dakikalarda başlamıştır. Çünkü bizzat kendisinin de bir gün Permos Manastırı'nda öleceğini düşünüyordu. Nitekim manastırın baş rahibine yazdığı bir mektubu hatırlamanızı isterim. 'Beni koruyunuz,' diyordu, 'bu ölüm korkusu müthiş şey!' Fakat ölecek insanları keşfetmek için baş rahipte hiçbir sır yoktu. Sadece Permos Manastırı'nda yaşayan yarasarlar. Bütün felaketleri onların keşfederek meydana çıkardıklarını bilmeniz lazım."

Profesör birdenbire heyecanlanmıştı.

"Şu hâlde," diye konuştu, "kızımın öleceğini teslim ediyorsunuz."

Profesörü ikinci bir defa daha cevapsız bırakmak mec-

buriyetinde kalmıştım. Çünkü daha aynı dakikada, Permos Manastırı'nın ihtiyar bekçisini birdenbire yanımızda bulmuştuk. İlk gece profesörü dinlediğim dakikalarda olduğu gibi bir hırıltı, yavaş bir hırıltı ile konuşuyordu.

“Doktor... Onu öldürüyorlar!”

Arabaya atladım.

Bugün, odaya birdenbire kendimi attığım dakikaları hatırlıyorum. Yatağın başucunda bir şey çırpınıyordu. Yahut iki kanat, iki yarasa kanadı, hastanın başını içerlerine almıştı. Bu kanatların sararmış bir maske yüzü sımsıkı kapadıklarını görüyordum. Sadece kanatların uçları kıvıldıyor ve yarasanın bel kemikleri üstündeki iskelet başı hafif inişlerle alçalıp yükseliyordu. Birdenbire kapalı camların bir kurşun yemiş gibi kırıldıklarını işittim. Bir kurşun... Gözlerimin önünde bunu hiçbir vakit görmemiş fakat hissetmiştim. Bu kurşun, yarasanın camlara doğru fırlayan atılışında kulaklarımın dibinden bir vızıltı gibi geçmişti. Ve sadece yayılan bir duman kadar geniş ve delik deşik olmuş iki kanadın kırık camlardan bahçeye doğru fırladığını görüyordum. Bu sürati hiçbir vakit unutamayacağımı biliyorum. Tıpkı profesörün bana anlattığı şeylerde olduğu gibi bir yıldırımdan daha hızlı uçuyordu.

Profesör bitkin bir sesle “Canavar,” dedi, “damgasını vurmuş!”

Yatağa doğru fırladım. Gözlerinin altında hafif bir kanat gölgesi gözüktüyordu.

“Bir şey değil,” diye teselliye çalıştım. “Yorgunluktan başka bir şey değil!”

“Evet, bir yorgunluk.”

Fakat aynı dakikalarda camların etrafını aynı kanat sesleri yırtıyordu. Bir silahtan başka hiçbir şeyin bu kanat hareketlerinde neticeyi belli edemeyeceğine inanmıştım.

“Bir silah!”

Profesör birdenbire önüne geçmişti.

“Bunu yapmayınız,” diye atıldı. “Çünkü kızımın hayatını sizden başka kimseden beklemiyorum.”

Fakat hiçbir şeyi dinleyecek bir vaziyette değildim ve hakikati söylemek lazım gelirse profesörün bütün inançlarına rağmen, her şeyin Permos Manastırı’nda beslenen yarasalarda olduğunu biliyordum. Daha üç gün evvel tıpkı profesörün bir taşkınlık dakikasında çevirdiği silah gibi dalların arasında bir kurşun kadar süratle gidip gelen yarasaya doğru silahımı çevirdim. Hedef isabet altındaydı.

Profesör “Ne yaptınız?” dedi. “Unutuyorsunuz ki bütün servetimi size vadetmiştim? Ne yaptınız? Kızımı kurtarabildiniz.”

Permos Manastırı’nın bekçisi “Evet,” diye konuştu, “vurulmuş!”

Birdenbire odanın içerisinde profesörün kızına döndüm. Yatağında bir mumyadan daha sarı gözüküyordu. Kulaklarımı kalbine doğru verdim. O kadar hafif atıyordu ki içerisinde bir zamanlar çırpındığını duyduğum bir yarasanın, bir cam üzerine yavaş yavaş sindiğini işitiyordum.

Profesör “Hikâyenin sona erdiğini görüyorum,” dedi. “Her şey bitti.”

Fakat aynı dakikada gözlerinin garip bir ışıltıyla bir anda yandığını fark ediyordum.

Mavi taş iki yarasa kanadının sımsıkı kucakladığı ölünün sarı parmakları üzerinde parılıyordu.

SON

Bir Yarasa Bir Kıza Âşık Oldu, Kenan Hulusi Koray'ın "gotik edebiyat" kapsamında değerlendirilebilecek bütün öykülerini bir araya getiriyor.

"Bir Garip Adam", "Kavaklıkoz Hanı'nda Bir Vaka", "Kemiksiz Kadın", "Tuhaf Bir Ölüm", "Ömer Besi'nin Başı", "Köyde Cinayet"... Tüm bu öyküler gerçekte gerçekdışının sınırlarında dolaşıyor, insanı tekinsiz bir âlemin kapısından içeri sokarak inanılması güç, hakikatinden şüphe duyulacak olaylarla etkisi altına alıyor. Korkuyla ürpermenin, dehşet ve hayret içinde kalakalmanın tuhaf, karşı konulmaz tadı ortaya çıkıyor.

"Bilakis en çok inanmak istemediğimiz şeyde hakikatin en çok hissesi vardır ve bir gün herhangi bir yerde sinirlerimize hâkim olamamak korkusu ile onu reddetmiş, daha doğrusu güneşi balçıkla sıvamaya kalkmışızdır."

Bizim Hikâye, Osmanlı'dan günümüze edebiyatımızda öykünün izini süren, öykücülüğümüzü var etmiş, geliştirmiş yazarların eserleri arasından en güzellerini, en başarılılarını, en önemlilerini belirli bir tematik bütünlük gözeterek ortaya koyan, 1850'lerden 1950'lere kadar bir asırlık öykücülüğümüzün verimlerini bir araya getiren bir kitap dizisi.

Bizim Hikâye dizisiyle birlikte, hem öykücülüğümüze dair bütünlüklü bir söz söylemek hem de yeni öykücüler keşfetmek üzere farklı yolculuklara yelken açıyoruz.

